

Minyons Escoltes i Guies
de Catalunya

Mètode obert

La proposta pedagògica
i educativa

Una proposta actualitzada de Minyons
Escoltes i Guies de Catalunya

Minyons Escoltes i Guies
de Catalunya

Aquesta obra és lliure i està sotmesa a les condicions d'ús d'una llicència Creative Commons. Es pot redistribuir, copiar i reutilitzar, sempre i quan es faci sense afany de lucre i esmentant el seu autor: Minyons Escoltes i Guies de Catalunya. Es pot trobar una còpia completa de la llicència a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/deed.ca>

Sou lliure de:

- copiar, distribuir i comunicar públicament l'obra
- fer-ne obres derivades

Amb les condicions següents:

- Reconeixement. Heu de reconèixer els crèdits de l'obra de la manera especificada per l'autor o el llicenciador (però no d'una manera que suggereixi que us donen suport o rebeu suport per l'ús que feu l'obra).
- No comercial. No podeu utilitzar aquesta obra per a finalitats comercials.
- Compartir amb la mateixa llicència. Si altereu o transformeu aquesta obra, o en genereu obres derivades, només podeu distribuir l'obra generada amb una llicència idèntica a aquesta.

Això és un resum del text legal de la llicència completa: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>

Autoria: Minyons Escoltes i Guies de Catalunya.

A l'apartat de Vectors de transformació transversals:

Ana Maria Novella Cámara i Miquel Àngel Essomba i Gelabert.

Coordinació tècnica: Oriol Roger Creus.

Correcció d'estil: Judit Meix Casas.

Correcció lingüística: Marc de Bofarull Prats.

Disseny: Verd disseny

Edita: Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi de Catalunya

Valldoreix (Barcelona) 2024

Primera edició novembre de 2024

ISBN: 978-84-09-66947-9

Dipòsit legal: B 21448-2024

Impressió: CEVAGRAF, SCCL

Amb el suport de

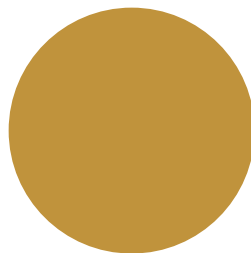
Mètode obert

La proposta pedagògica i educativa

Minyons Escoltes i Guies
de Catalunya

Una proposta actualitzada de
Minyons Escoltes i Guies de
Catalunya

Consideracions inicials

	Pàg.
• Carta a qui llegeix, un oferiment especial	8
• En defensa del text, punts de partida	10
• Metodologia, com hem arribat fins aquí	11
• Estructura, instruccions per a una bona lectura	15
• Noves aportacions, principis que ens han guiat	17

Mètode obert, la nostra essència

20

Principis ideològics

Educar per transformar	26
Un PASSAT propi: les nostres arrels	28
• Orígens de l'escoltisme i el guiatge	29
• L'escoltisme i el guiatge a Catalunya	29
• L'escoltisme, el guiatge i l'educació a Catalunya	32
• Fonaments d'acord i consens	35
El PRESENT que vivim	36
• Som un moviment educatiu per a la transformació social	37
• Els tres marcs de referència ideològica	38
• La llei escolta i guia	38
• Les tres opcions	39
• Els valors	40
• El centre pedagògic: la concepció d'infant	41
• Desenvolupament de l'infant	43
• Quines són les característiques de la infància i la joventut a cada branca?	44
• El vincle essencial: la relació pedagògica entre infants i joves	47
Un FUTUR per transformar	50
• Model de persona: les aproximacions	51
• Aprendre en la societat actual, reptes i futurs	55
• Educació al llarg de la vida	58
	60

Les trenes de relació pedagògica

Principis metodològics

Vectors de transformació transversals

Agraïments Bibliografia

	Pàg.
La proposta d'educar	68
Les bases pedagògiques	70
• Aprendre fent	72
• Pedagogia del projecte	74
• Eixos d'animació	78
• Els dinamismes	80
El progrés personal	80
El compromís	80
El petit grup	80
El joc institucional	81
La fraternitat universal	81
• <i>Pistes per a caps</i>	82
Els cercles d'actuació educativa	88
• Quadrar el cercle	89
• Primer cercle. La persona i el progrés personal	91
Progrés personal	91
Promesa i compromís	93
<i>Pistes per a caps</i>	97
• Segon cercle. La vida en petit grup	100
El sistema d'equips	101
Les branques	102
El joc institucional	104
El marc simbòlic	106
El bon tracte i la diversitat	111
L'acompanyament al petit grup	114
<i>Pistes per a caps</i>	116
• Tercer cercle. El moviment com a comunitat: del cau cap a l'entorn	118
L'acompanyament al nucli familiar	118
Els espais d'aprenentatge	121
El cau obert i arrelat a la comunitat	125
La implicació social; de la comunitat a la fraternitat universal	127
<i>Pistes per a caps</i>	130
• Infàncies	136
• Caps	137
• Agrupaments	138
• Comunitats	139
• Societat	140
	142
	146

Consideracions inicials

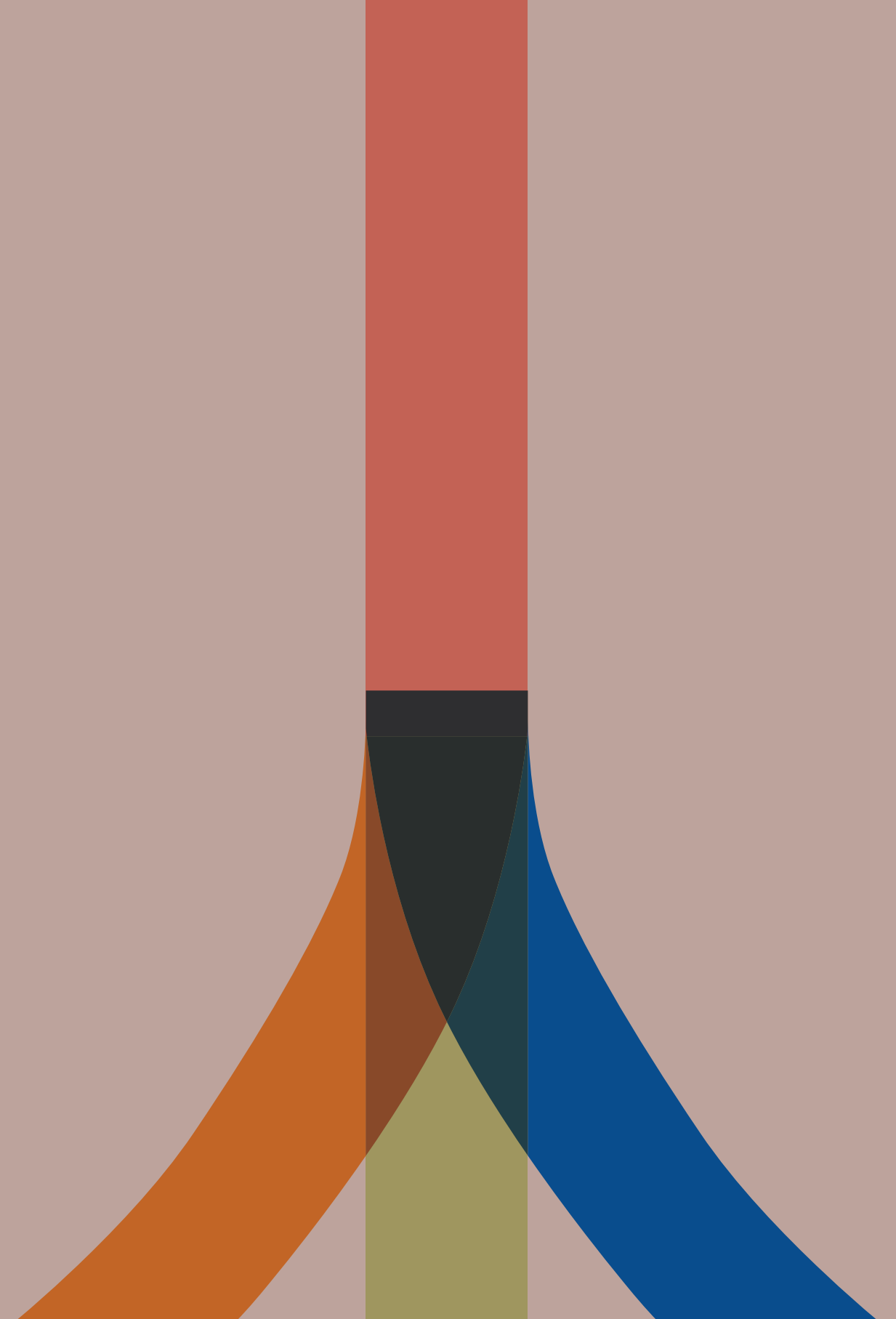
Carta a qui llegeix, un oferiment especial

En defensa del text, punts de partida

Metodologia, com hem arribat fins aquí

Estructura, instruccions per a una bona lectura

Noves aportacions, principis que ens han guiat

Carta a qui llegeix, un oferiment especial

Abans de res, volem captar-te l'atenció. Per fer-ho, el text podria començar amb temes molt virals o titulars sensacionalistes, promeses que et captivessin, però quedaríem lluny de la nostra manera de ser. No t'enganyarem, aquesta part només és un convit a una bona lectura d'allò que ha de venir, entre nosaltres en podem dir justificació, introducció. És, doncs, una introducció a l'actualització del mètode, l'escrit previ a tall de pròleg però sense ser-ho, unes línies d'entrada. Però perquè no, també és un bon primer fragment per convidar-te a llegir.

En primer lloc, volem saludar-te amb la mà estesa que simbolitza el moviment. Sigui quina sigui la vostra relació amb Minyons Escoltes i Guies de Catalunya, esperem que rebis aquesta benvinguda. En segon lloc, tenim la intenció de donar-te les gràcies per ser-hi, per reconèixer que res d'això hi seria si no fos per tu, que no escriuríem **ARA** si no fos per la teva tasca: la que vas fer, fas i faràs. Ens ho podem prendre com aquell cafè d'enhorabona, el brindis de celebració, la consideració que mereixes pel sol fet de formar-ne part. Queda dit i queda escrit, i d'aquí ningú ho esborrarà.

Ho veus que ens estem dirigint a tu? Cap de branca, membre d'un equip de formació o responsable associativa, de demarcació o d'àrea. També a tu, família d'un infant que veus que cada dissabte marxa cap al cau. I a tu també, sí a tu, que sents que les teves amistats no et volen dedicar minuts i hores; t'ho avancem, no és així. En qualsevol dels casos, si has començat aquesta lectura, voldrà dir que mantens alguna relació amb l'escoltisme i el guiatge (sigui de primer, segon o tercer grau). En el cas que no fos així, no podria ser menys, també et donaríem la benvinguda.

Amb les salutacions en ordre, posem el focus en l'escoltisme i el guiatge: en l'educació. L'educació ha de ser la tercera paraula d'aquesta obertura. La relació entre uns i altres és la raó que ens ha legitimat a dur a terme aquest pas. De forma clara i contundent, no hi ha escoltisme i guiatge sense educació, no hi ha educació sense reflexió. Aquesta línia marcarà

en tot moment aquest treball: fem escoltisme i guiatge per educar i eduquem per transformar, al mateix moment que endeguem els processos necessaris de reflexió per poder-ho continuar fent, amb més persones i d'una millor manera.

Amb les salutacions en ordre, posem el focus en l'escoltisme i el guiatge: en l'educació. L'educació ha de ser la tercera paraula d'aquesta obertura

I ho volem fer en comunitat, espai al qual pertanyem i volem que millori dia a dia. Aquesta comunitat ens abraça, la d'aquest món on formem part, canviant i incert, i ens fa canviar amb ell. Per això perseguim nous llenguatges, noves expressions i actualitzem el nostre mètode, la nostra manera d'educar, pujant al corrent que ens empeny amb la intenció de governar-lo.

Ho fem amb voluntat de servei: la del passat, present i futur de la nostra identitat. La voluntat que ens ha portat fins aquí per establir un vincle entre els orígens, l'avui i el demà, que ens ha permès brindar-te la lectura que encetes. Aspirem que et sigui útil; per això hem escrit cada mot d'aquest llibre. Llegeix-lo completament tot, per trossos o de manera desendregada, del dret o del *JAAPS*. Llegeix-lo a classe, al pis o al bar, amb la parella o amb l'equip de caps. Fes-lo arribar a les formacions, utilitza'l, cita'l si ho vols. Al darrere, hi ha la vocació compartida, la mateixa que es troba en cada agrupament, a cada tarda: la vocació d'utilitat.

Et fem entrega d'aquest document, un llibre d'estil per a caps. Potser ha trigat massa o massa poc; ara ja és teu. No ens preocupa parlar del temps, sinó que quan parlem ens identifiquem amb allò que comuniquem. Per això estem segurs que trobaràs útil el que llegiràs a continuació. Hem agafat el temps necessari, prenent el pols, el ritme a cada moment, i escollint la millor manera d'avançar. ●

En defensa del text, punts de partida

Certament, ha estat un projecte que ens ha ocupat els darrers anys, que s'ha construït a través de diferents mirades i visions, s'ha escrit amb moltes mans i s'han escoltat totes les veus. En definitiva, ha sigut un projecte col·lectiu que ha compartit els mateixos principis rectors.

- ⊙ **El temps que vivim.** Ens fa mirar enrere i endavant, mirar enrere i endavant. És una mirada cap a la nostra història i una mirada cap als futurs on ens volem presentar, però sempre des del present que habitem. Aquest document s'explica des de la unió del passat, present i futur de l'escoltisme i el guiatge català.
- ⊙ **L'educació.** És el pilar bàsic de la nostra planificació i acció. La reflexió que ens va fer emprendre aquest viatge ha enriquit la qualitat de cada paràgraf, de cada capítol, amb aportacions noves i de valor com les trenes de relació pedagògica o els cercles d'actuació educativa. Aquesta reflexió ens ha reforçat la voluntat de tenir incidència socioeducativa. Aquest document, doncs, s'explica des de l'actualització a les transformacions del món on vivim. Per poder esdevenir figures educadores en un espai que és global, que forma part de l'educació no formal, com a part important del procés educatiu que viu tota persona.
- ⊙ **Les persones.** No és fàcil englobar l'acció d'un moviment com el nostre, per això hem sumat tothom per construir col·lectivament aquest coneixement. Entre totes, hem construït tota la suma de teoria pedagògica i de l'aprenentatge, contingut que sorgeix dels debats i les esmenes i engloba les tesis que constitueixen la nostra pràctica educativa. D'inici a fi, hem vessat dosis d'amor i rigor a la causa, ho hem fet de manera lliure i exultant, impregnant d'integritat la proposta, des de l'humanisme que ens ha portat fins aquí. Des de la plena confiança, despertant la voluntat del conjunt, amb la intenció de despertar la teva voluntat. De fer-ho amb tu, o no fer-ho.

- ⊙ **L'equip de caps.** És el principi i el final de la tasca educativa en el cau. Sense caps no hi ha cau, de la mateixa manera que no hi ha cau sense infants i joves. Aquest jovent voluntari es mereix disposar de recursos i eines per poder tirar endavant una tasca tan digna com fer de cap. Aquest document s'explica des de la voluntat de publicar un llibre per a tu, un llibre per a caps.
- ⊙ **La comunitat educativa.** Demanem reconeixement i escolta, però sobretot inclusió i guiatge per tal d'aportar en el procés educatiu d'infants i joves. Aquest document s'explica com a altaveu i ressò de la teoricopràctica educativa i pedagògica de l'escoltisme i el guiatge català. ●

Metodologia, com hem arribat fins aquí

Per explicar com hem creat el llibre que ara llegeixes, haurem de voltar unes quantes pàgines enrere. En tractar-se d'un document coral i participat, són incomputables les persones, equips i comissions que han format part, en algun moment, d'aquest treball. Aquest exercici ha anat passant d'unes mans a unes altres amb el pas dels anys, des de la confiança i el rigor que mereixia l'objectiu.

L'inici de l'actualització del mètode es troba en la conclusió del procés d'associació única d'escoltisme i guiatge català l'any 2018: el procés s'acaba i es descarta la proposta de fusió. Els anys darrers van ser de profund treball i donen un impuls per construir una visió de reptes de futur, com el d'actualitzar la proposta metodològica de l'entitat, la manera d'educar, el mètode. L'últim referent que teníem en aquest sentit era el *Codi Obert: programari lliure per a caps* (2008) i ja feia deu anys de la seva publicació. Era bon moment per capitalitzar els esforços cap a aquesta direcció. Per això, una de les primeres decisions que reforçaven aquest nou projecte, garantint temps i audàcia per destinar, en va ser l'aprovació del nou Pla Estratègic¹. Aquest pla va anomenar **educació** al seu primer eix i va dissenyar una línia de treball d'actualització del mètode escolta i guia.

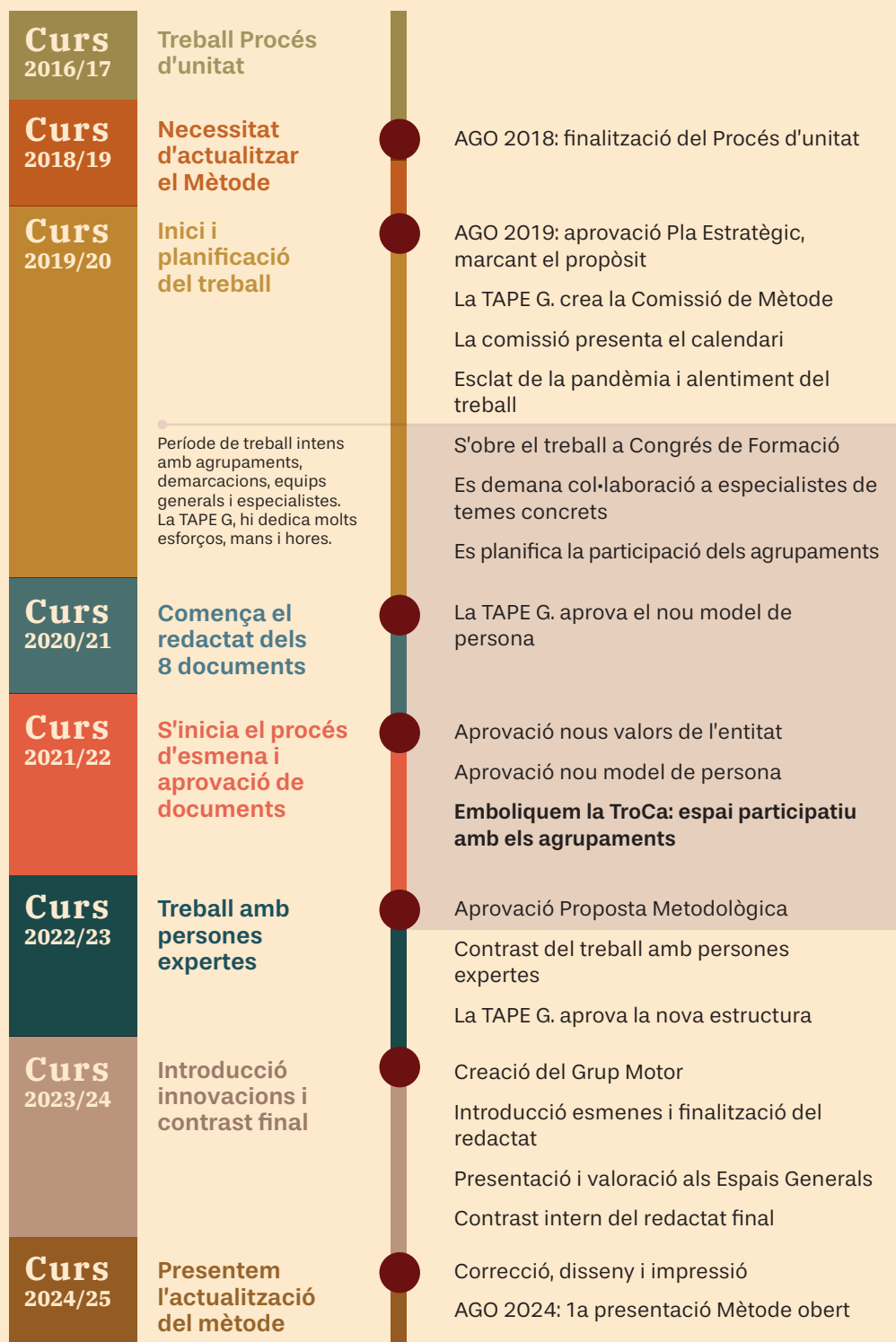
¹Aprovat a l'Assemblea General Ordinària del 2019, a Vic.

Amb el Pla Estratègic aprovat, l'encàrrec va arribar als Espais Generals (EG) i la taula corresponent de programar l'estratègia i planificar el calendari va ser la Taula Pedagògica General (TAPE G.). Es va iniciar un treball que va pivotar en les comissions de mètode, formades per petits grups de persones documentades sobre cada tema. Va ser un treball molt ric entre les taules generals i les taules de demarcació (de traspàs, d'intercanvi d'informació, de comprensió de sensacions, de resposta de prec), un circuit que anava i venia, que va suposar la creació del múscul necessari per poder iniciar un projecte d'aquesta magnitud. No es va deixar de comptar amb cap persona que hi volgués formar part.

En aquells moments, el mètode anava prenent cos i estructura amb la determinació de les comissions de treball, que engegaven la recopilació d'informació, recerca de possibles camins per on avançar, entre d'altres. **Aquestes comissions van actuar com a grups de recerca autònoms, reflexionaven sobre l'actualització de les distintes parts del mètode, a la vegada que ocupaven tots els espais de participació de l'entitat (com per exemple el Congrés de Formació), per tal de cercar totes les veus.** Seguint aquesta metodologia, un cop s'acaba aquest procés i cada comissió ja disposa de la seva proposta serà el moment de retornar-ho a la TAPE G. per poder avançar.

No volem deixar al marge aquelles situacions que ens afecten, com en va ser la pandèmia de la covid-19. El fet que, de sobte, haguéssim de romandre a casa durant mesos va alentir una tasca que enteníem des del compartir entre persones, que la volíem fer vivencial, mirant-nos a la cara i endinsats en trobar el consens col·lectiu. Però bé, un cop passada la situació o, almenys, quan ja li teníem el peu al coll al confinament, vam aprendre a adaptar-nos i vam continuar: l'any 2022 va ser un any important on arribaran els primers resultats amb nous conceptes i noves definicions.

Va ser un any d'aterrar, d'actualitzar, de germanor i retrobada. De fet, el 2022 va ser el curs on es van treballar les opcions i els valors al Comissariat General (CG) i on també es va adoptar un nou model de persona a la TAPE G. Durant el mateix curs, es va celebrar l'Emboliquem la TroCa, una trobada associativa que va convidar totes les persones que exercien de caps a la reunió i la reflexió de la tasca educativa que duem a terme. Aquesta reflexió va ser impulsada per la TAPE G. en la preparació i la coordinació dels espais participatius i de recollida d'opinió. La TroCa també va ser important pel mètode i tothom va poder dir-hi la seva al voltant de la promesa o els espais d'aprenentatge. Fins i tot, es va decidir separar la proposta en dues parts fonamentals: la ideològica i la metodològica.

Durant els mesos d'estiu del 2023 s'obre un període de treball, esmenes i propostes de millora que aporten una estructura nova, que aclareix i dona forma a la nostra activitat educativa.

L'objectiu del 2023 era donar continuïtat als documents de treball, les comissions dels quals havien redactat les noves parts del mètode i, com hem dit, havien de passar per un procés d'esmena i validació de la TAPE G. Tant és així que el maig del mateix any, per una banda, es donava per acabada aquesta etapa d'aprovació dels 8 elements metodològics i, per l'altra, s'aprovava la següent fase del projecte. Aquesta fase consistia en el fet que el mètode fos comparat amb persones expertes i professionals de l'educació, persones externes al dia a dia de l'entitat, per buscar així una altra mirada en un cercle de qualitat més ampli.

Durant l'estiu del mateix any, el grup motor del projecte es reuneix en diverses sessions de treball amb aquestes figures expertes. Dos perfils d'interès en el camp de l'educació catalana són escollits en el moment d'enfocar quina perspectiva volíem projectar i augmentar. Durant els mesos d'estiu del 2023 s'obre un període de treball, esmenes i propostes de millora que aporten una estructura nova, que aclareix i dona forma a la nostra activitat educativa. En resum, es crea un nou índex a seguir que serà l'esquelet del document.

Durant l'estiu del mateix any, el grup motor del projecte es reuneix en diverses sessions de treball amb aquestes figures expertes. Dos perfils d'interès en el camp de l'educació catalana són escollits en el moment d'enfocar quina perspectiva volíem projectar i augmentar. Durant els mesos d'estiu del 2023 s'obre un període de treball, esmenes i propostes de millora que aporten una estructura nova, que aclareix i dona forma a la nostra activitat educativa. En resum, es crea un nou índex a seguir que serà l'esquelet del document.

El grup motor treballa amb aquesta nova proposta durant la tardor del 2023. Es tracta d'introduir les esmenes de les persones expertes i de cohesionar els dos grans blocs de l'actualització del mètode (ideològic i metodològic). Per tant, comporta començar a redactar el que serà la publicació final amb tots els ets i uts, recollint tota la feina i mantenint l'essència, alhora que incorporant totes les noves aportacions de riquesa. Durant el curs 2023-2024 hem caminat les últimes passes, consistents en processos de contrast interns, on hem pogut incloure mirades noves i de valor. Ha estat un curs de redacció, correcció i redacció, l'actitud que necessitàvem per arribar-hi.

Comencem el curs 2024-2025 amb la feina feta. Res és a l'aigüera, no hem perdut cap llençol amb les múltiples bugades que hem fet i la paella l'agafem ben forta pel mànec. T'hem explicat com ho hem fet, com hem arribat fins aquí, entenent que qui ho ha fet és un nosaltres infinit de persones: ara et presentem l'actualització del nou mètode. Ho hem donat tot i ens hem buidat, però en comunitat pensàvem que valdria la pena.

Ara és per a tu. ●

Estructura, instruccions per a una bona lectura

No podem acabar consideracions inicials sense abans afegir un comentari dels capítols d'aquest mètode. Com ens hem esforçat a explicar, et trobes davant d'una síntesi de l'acció educativa al cau. Com a tal, la nostra intenció ha estat en tot moment compondre de manera clara i concisa que allò que llegeixis es pugui entendre, i no només entendre sinó també aplicar. De seguida et trobaràs amb la primera part, els *principis ideològics*, però et demanem un breu moment abans de res per aclarir-te l'ordre que marcarà el transcurs del llibre.

Aquest mètode va d'escoltisme i guiatge. És una síntesi que combina els elements que s'han de donar en la nostra pràctica educativa, elements que identifiquen la manera de fer en pensament i acció. La primera part conté un total de tres capítols que defineix la nostra visió i missió i ho fa a través del passat, el present i el futur. El passat és un viatge pel transcurs de la història de l'entitat, que al mateix moment que s'arrela al tarannà del país, s'emmarca i es reconeix sense fissura dins del model internacional. El present és entendre el moment que ens mena els passos, parlant de l'objectiu que ens dona sentit, dels marcs de referència ideològica, de com entenem el desenvolupament de l'infant i de les seves relacions. El futur, és abocar-nos cap al model de persona que anem a cercar, tot i saber que els reptes que ens venen a sobre són grans i l'aprenentatge passa a un pla transversal en trobar-se constantment al llarg de la vida.

Com el fem aquest escoltisme i guiatge? Ajudar-te d'aquest mètode et pot ser útil, ja que un mètode és un "com fer-ho", una manera, i d'això va la segona part: els principis metodològics. La segona part s'entén des de les bases i els cercles. La primera part fa referència a les bases de la nostra acció; en canvi, la segona, als espais on podem dur-la a terme, com dur-la a terme i què cal cuidar perquè sigui reeixida. Per això a les bases hi trobaràs l'*aprendre fent*, la *pedagogia del projecte*, els *eixos d'animació* i els *dinamismes*. Així, aplicarem aquestes bases als tres cercles d'actuació: *el primer, la persona i el progrés personal; el segon, la vida en petit grup; el tercer, el moviment com a comunitat, del cau cap a l'entorn*. Cada un d'aquests tres cercles conté les seves parts:

PRIMER CERCLE

La persona i el progrés personal.

- Progrés personal
- Promesa i compromís

SEGON CERCLE

La vida en petit grup.

- Sistema d'equips
- Les branques
- El joc institucional
- El marc simbòlic
- El bon tracte i la diversitat
- L'acompanyament al petit grup

TERCER CERCLE

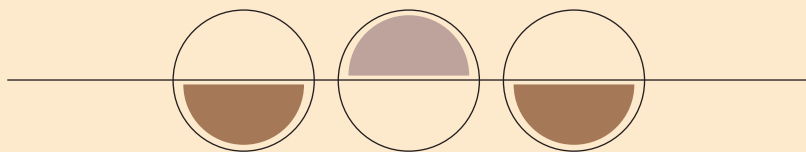
El moviment com a comunitat, del cau cap a l'entorn.

- L'acompanyament al nucli familiar
 - Els espais d'aprenentatge
 - El cau obert i arrelat a la comunitat
 - La implicació social, de la comunitat a la fraternitat universal
-

Cada un d'aquests cercles d'actuació educativa està completat amb un apartat de **Pistes per a caps**, una llista de punts pràctics explicats, maneres i maneres de poder-ho fer possible. Tenint en compte que les bases pedagògiques formen part dels principis metodològics, allà hi trobaràs també unes **Pistes per a caps**.

Així doncs, per acabar d'explicar l'estructura, entre els principis ideològics i els principis metodològics trobaràs les **trenes d'actuació pedagògica**. Aquesta part, ja t'ho avancem, està pensada per innovar. Introduïm quelcom nou que precisament es troba entre uns principis i els altres, perquè pugui actuar com a connector. Un dels grans **què**s d'aquest Mètode obert és poder connectar l'escoltisme i guiatge perquè pugui esdevenir motor educatiu vigent de transformació social. Amb la lectura de les trenes descobriràs de quina manera ens connectem per poder mantenir-nos sempre a punt.

I, finalment, apareixen els *vectors de transformació transversals*. Aquest últim capítol porta el format d'epíleg i el signen l'Ana Novella i en Miquel Àngel Essomba. Aquestes dues persones ens han acompanyat al llarg d'aquests darrers anys i han volgut assumir el compromís de ressaltar les qüestions que ens identifiquen. Les últimes pàgines subratllen els valors que ens travessen de dalt a baix, d'esquerra a dreta en la nostra acció educativa, com a parts intrínseques, però que hem determinat que era important posar-ho per escrit abans de tancar el llibre. ●

Noves aportacions, principis que ens han guiat

Pensem un moment en com t'hem apropat el mètode. Com a punt de partida tenim tot el teu voltant, tot el teu coneixement previ. Aquest context innegable és l'espai que ens ha servit com a motor per actualitzar-nos. Des de bon principi ens hem adonat que calia sumar nous coneixements, aportacions, teoria i pràctica, noves síntesis del coneixement que fossin d'ajuda. Per això, un dels primers eslògans que hi ha al darrere d'aquest document és trobar l'esperit de reforç de la nostra acció entre aquestes pàgines. No hi trobaràs veritats, ni úniques ni absolutes, perquè hem escrit des de la humilitat del debat, a través de l'acció de pensar. De fet, qualsevol nova reflexió crítica que en pugui sortir, partint de la seva lectura, ja serà una victòria.

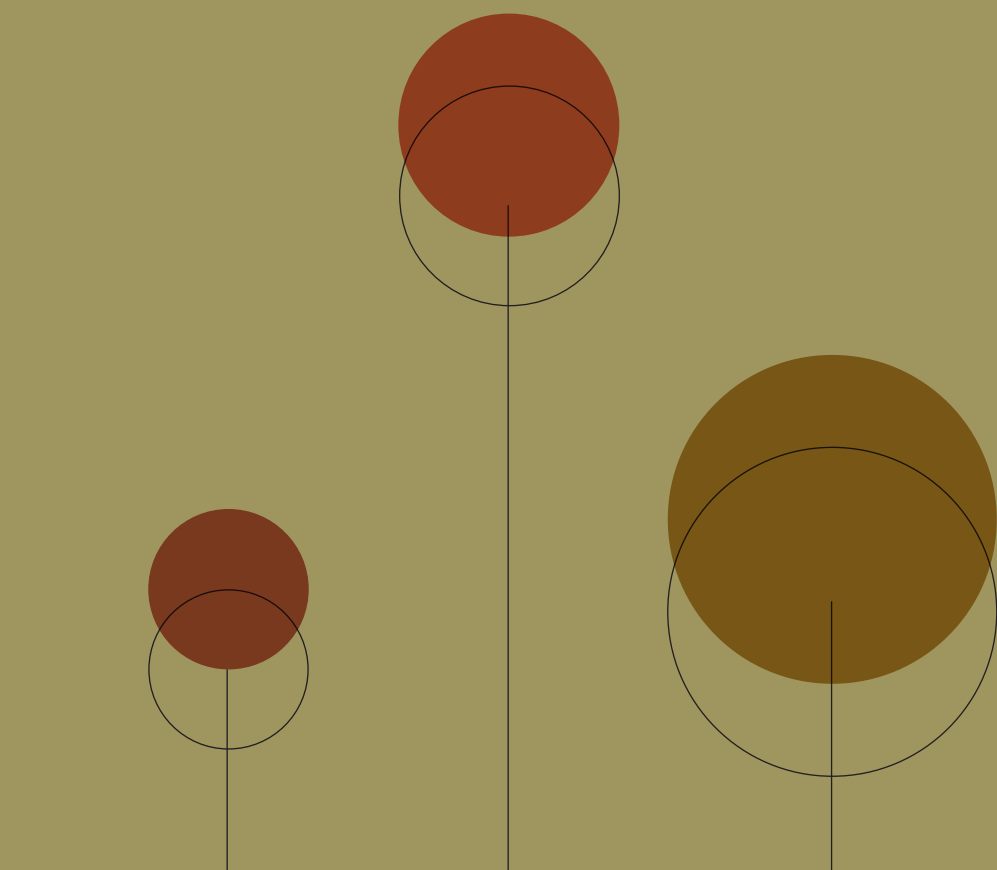
Considerem que:

- Tenim entre les mans un contingut **dinàmic**, que defuig de qualsevol alligament i dogmatisme i aquesta és l'actitud que ha de mantenir a mesura que vagin passant els anys.
- Hem trobat en la **comunitat** un eix transversal, tant en l'elaboració del mètode com en la seva anàlisi. Aquest esdevenir sorgit en el procés de creació parteix de la teoria i de la pràctica de l'escoltisme i el guiatge. Aquesta pràctica es fa amb comunitat i per a la comunitat, origen i hàbitat des d'on començar a canviar el món.
- Brindem una publicació que és una **síntesi**. La nostra ànima ha estat brodar un document que parli de què és el cau, explicar perquè fem el que fem i desgranar tot el que tenim a l'abast per poder-ho fer.
- Aterrem el que conté aquest llibre a la **complexitat** de la vida que vivim. I és així, però és la nostra realitat. Som conscients del repte que suposa, per això és des del reconeixement, però també des del refugi que suposen aquestes pàgines, des d'on cerquem una realitat més habitable, més agradable.
- Adoptem el manual que hem trobat lligant **teoria i pràctica**: el Mètode obert. Durant tot aquest temps hem volgut reunir els referents i les conceptualitzacions que aterren la pràctica del nostre dia a dia, conscients que tu, que ara ho estàs llegint, has de voler i poder aplicar-ho.
- Queden lligats tots els punts, que dibuixen una línia d'**interconnexió**. D'aquí ve que aquesta publicació comenci i acabi, notant en tot moment la relació d'allò que has llegit, llegeixes i llegiràs. Tot està unit i connectat en la seva coherència horitzontal, en una publicació que enllaça teoria i pràctica, ideologia i acció, país i comunitat internacional.
- Contemplant un tot, hem pogut parlar de la suma de les parts inseparables que conforma el mètode escolta i guia. Sentim aquesta publicació **holística**, però que sense renúncies ha anat passant per cada petita part que conté. Des de l'interior i cap a l'exterior, ja que la complexitat del món, les seves relacions (siguin educatives, des de la infància, el jovent, siguin socials, culturals o polítiques), tot afecta les persones. I per voluntat d'intentar educar-les cal esguardar aquesta mirada holística de la societat.

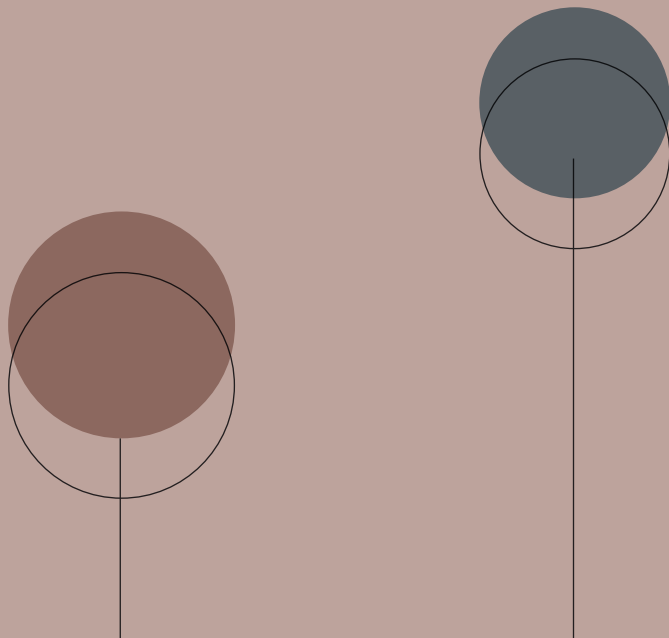
Per tant, la traducció de tot plegat rau en el valor de la novetat d'aquest **Mètode obert**, concretada en les seves innovacions específiques:

- ⊙ **Marc ideològic i marc metodològic.** Són el què i el com integrats, la idea i la posada en pràctica.
- ⊙ **El pas de les dimensions a les aproximacions.** Mostra coherència de l'actitud oberta que vol tenir aquest mètode, aporta un nou model de persona més plural i té en compte tots els aspectes de la persona. D'aquí neixen les seves set aproximacions. De dimensions a aproximacions, també obren el punt de vista cap a una actitud més dinàmica i menys fragmentada.
- ⊙ **Les trenes de relació pedagògica.** Són la imatge, el grafisme, l'impacte visual que demostra la interacció entre pensament i acció.
- ⊙ **Els cercles d'actuació educativa.** Representen tres centres concèntrics que focalitzen i expliquen els espais de la nostra acció i ubiquen la persona com a epicentre de qualsevol moviment educatiu. Aquest moviment s'explica a través d'aquests cercles com a tres nivells d'intervenció: la persona, el petit grup i la comunitat.
- ⊙ **Les pistes per a caps.** Són un element pràctic i d'acció directa, unes primeres petjades per poder trepitjar el camí amb fermesa, situades al final de cada bloc metodològic i pensades per orientar la direcció en el dia a dia a l'agrupament.
- ⊙ **Vectors de transformació transversals.** És un epíleg extern, que conclou amb els principals trets característics del cau davant la nostra societat. ●

Mètode obert, la nostra essència

Obertament, parlem del que som i del que fem, el que és la nostra essència. Escrivim per deixar-ho sobre el paper, posant paraules a la nostra acció. Una acció que fa temps que ha començat i que no s'atura. Parlem d'ella perquè ens defineix i, en compartir-la, l'obrim a noves reflexions, nous punts de vista que l'enriqueixen. Eduquem des de l'acció, des de l'activisme, des del pensament crític i la solidaritat, aquesta és la fermesa del nostre compromís. Aquesta és la nostra essència i així te la volem relatar.

Curs rere curs, milers de caps es troben per educar infants i joves de forma voluntària, perquè esdevinguin persones sensibles, crítiques i compromeses. Som jovent autoorganitzat, implicat i convençut que desenvolupem el projecte educatiu i comunitari en els nostres agrupaments, repartits per tot el país. Des de l'arrelament i la implicació social amb el territori aconseguirem desencadenar les sinergies de participació i compromís amb els municipis on conviu la nostra proposta educativa.

Posem a l'abast d'infants i joves situacions i contextos diferents dels hegemònics i donem una alternativa a l'oci consumista i interessat. Per això, entenem el cau com un entorn privilegiat per a l'aprenentatge, sigui per la mescla d'edats permeable, pel contacte amb altres diversitats i tarannàs, per la vida a la natura i, en especial, pel treball que fa el petit grup, que coopera i permet una atenció molt més personificada i adequada a les necessitats de cada participant.

Dissabte rere dissabte, però també quan calgui, duem a terme les activitats, els jocs, els espais, les descobertes, les dinàmiques i els projectes, on es fomenta l'esperit crític. Parlem de preocupacions, interessos, sentiments i reptes; cultivem la introspecció, l'autoconsciència i l'educació emocional. Prenem part del nostre entorn proper, des del voluntariat, disposats a fer servei; obrim espais de participació infantil i juvenil compromesa i democràtica. Ens revisem i compartim, compartim i compartim per continuar aprenent, per aprendre al llarg de la vida. I ho fem en català, amb la consciència tranquil·la que és la nostra llengua, un element indestriable de la tasca que reivindicuem i defensem.

Justament, aquest treball s'intensifica a partir de les excursions, les sortides i els campaments que duem a terme durant l'any. En els moments de convivència més enèrgica intensifiquem l'autonomia de la infància, la cura de la vida col·lectiva i el respecte cap a l'entorn natural i reafirmem així l'educació en el lleure de base voluntària com un espai essencial de socialització d'infants i joves i per a infants i joves.

Aquests campaments, rutes i colònies de primavera o d'estiu són un moment clau del curs associatiu, escenaris on entren en diàleg la singularitat i l'alteritat, on es juga amb l'equilibri entre persona i la societat, entre el desenvolupament del progrés personal a la vegada que l'aprenentatge i el benestar col·lectiu. Moments de menjar en rotllana, de pujar al cim i de banyar-se al riu, de cantar sota la pluja i riure dins la tenda d'acampada, de nits sota les estrelles i passejades en silenci, mirades còmplices, converses infinites. Són els dies en què, de forma conscient i inconscient, ens formem en els valors que ens identifiquen com ara la diversitat i la inclusió, el compromís, el decreixement, el feminisme i la justícia global, per avançar cap a una societat més forta, més sostenible, més tolerant, més justa i més participativa.

La raó de fons és que som i aprenem en funció de la relació que establim amb la resta i en el marc de la comunitat.

Entendre com es produeix aquest entramat entre educació i convivència serà un dels objectius de la publicació que tens entre mans, deixant clar que no hi ha cap altra possibilitat de relació pedagògica que no sigui personal. La raó de fons és que som i aprenem en funció de la relació que establim amb la resta i en el marc de la comunitat.

Al cau creiem que és la tribu qui educa, on intervenen una diversitat àmplia d'agents i d'organitzacions. Per tant, si entenem la funció educadora com una tasca compartida entre els diferents agents socioeducatius, no podem responsabilitzar-ne únicament i principalment els centres escolars, tal com es percep en el model actual.

Per això, volem sumar a una visió més global de l'educació, que integri els diferents segments del conjunt per tal de construir un lideratge compartit. Volem teixir un ecosistema educatiu que mantingui i repregui el camí per coordinar totes aquestes institucions, com a corresponsables, i volem apostar per una educació real que posi al centre el benestar i l'aprenentatge de la infància i la joventut.

I aquest és el moviment educatiu que practiquem. Amb el convenciment inequívoc que ocupem l'espai de lleure que infants i joves necessiten. Des de la finestra de l'educació en el lleure de base voluntària i des de la perspectiva juvenil. Un moviment il·lusionat, creatiu, incansable, idealista i que fa servei.

Vols descobrir com ho podem fer? ●

Principis ideològics

Eduquem per a la
transformació social

EDUCAR PER TRANSFORMAR

Un PASSAT propi: les nostres arrels

El PRESENT que vivim

Un FUTUR per transformar

Reptes i futurs

Aproximacions

Infant

Escoltisme i guiatge | Educació

Reptes i futurs

Immediatesa i sobrecàrrega tecnològica | Emergència social i precarietat juvenil
Feminisme i drets LGTBIQ+ | Model econòmic i productiu obsolet | Benestar i equitat
Emergència climàtica | Educació i justícia social | Augment de l'extrema dreta
Amenaces a la llengua i cultura | Desigualtats territorials

Aproximacions

Espiritual | Física | Política | Cultural | Emocional | Social | Cognitiva

Educar per transformar

**Principis
ideològics**
Educar per
transformar

Abans de començar, para un moment per llegir part de la història de MEG. De veritat que et semblarà un bon començament. És una història que com totes parteix d'un inici, es dilata en el nus i va cap a un desenllaç: un passat que ens sentim com a propi, un temps present que vivim i el futur (o futurs) que ens repta per transformar. L'origen, la realitat i l'horitzó que esguardem, el camí que es va recorrent –per portar-ho al nostre terreny (d'acampada)–. Doncs bé, no t'ho creuràs, però en tot aquest plantejament hi ha un fil invisible que es manté intacte, una visió de l'educació preservada, la raó inicial, el motor actual de l'acció educativa: la idea que fa bategar el moviment escolta i guia. El pas dels anys és inevitable, però amb ell sentim l'orgull de mantenir unes arrels, una proposta educativa i un futur per transformar.

En aquest primer capítol trobaràs les bases dels principis ideològics, des del començament de l'activitat escolta fins una mica més enllà d'avui i demà. Per fer-ne la breu introducció servirà parlar del temps.

Repassem el temps que hem passat. L'escoltisme i el guiatge neixen de la mà de Baden Powell i Olave St. Clair. Anys més tard agafa cos particular a Catalunya amb trets d'identitat educativa, com la fascinació per la natura, marc incomparable on educar. Gràcies a Josep Maria Batista i Roca i mossèn Antoni Batlle s'introdueix l'escoltisme al Principat com un model oportú per oferir a joves compromesos amb el país des de l'arrelament cristià. Va ser un inici indispensable, del qual ens en sentim persones hereves de participar, ja que va perviure en els anys a la intempèrie, va sobreviure a un règim feixista i s'ha anat actualitzant per mantenir-se fidel a la seva definició.

El nostre temps present: conscients, però sobretot supervivents. En plena immersió dins d'un ritme frenètic, renovem dia a dia el compromís amb la llei escolta, les opcions i els nostres valors. Ho fem des de la voluntat de mantenir i millorar l'escoltisme i el guiatge, des del convenciment que ens trobem en la posició on volem estar i ens mantenen fixats els motius que ens van portar fins aquí: transformar, transformar i transformar la realitat social mitjançant l'educació. Si comencem a canviar el que tenim al nostre carrer, arribarem a travessar qualsevol frontera.

El temps que guaitem, el futur. Amb la renovació constant d'aquest compromís, tenim una mirada plena de contradiccions i d'incerteses. És veritat, però ho entomem amb l'energia necessària per fer-hi front. No serà fàcil, però ens volem trobar, reunir, debatre i avançar; volem gaudir del que fem, de l'entorn i de nosaltres, i necessitem apostar per la proposta i el model de persona que promovem. El model de persona, més que afrontar el que vindrà, volem que sigui el que generi i pensi aquests futurs que s'acosten. ●

Un PASSAT propi: les nostres arrels

Orígens de l'escoltisme
i el guiatge

L'escoltisme i el guiatge
a Catalunya

L'escoltisme, el guiatge
i l'educació a Catalunya

Fonaments d'acord i consens

Orígens de l'escoltisme i el guiatge²

L'escoltisme neix l'any 1907 de la mà de Robert Baden Powell amb el primer campament escolta a l'illa de Brownsea, a Anglaterra. Anys més tard neix el guiatge a càrrec d'Olave St. Clair i Agnès Baden-Powell durant els següents anys; el moviment escolta i guia s'estén ràpidament arreu del món i s'adapta a la idiosincràsia de cada país.

Avui dia, l'escoltisme i el guiatge continua en expansió. Ja som al voltant de 70 milions d'escoltes i guies a més de 170 territoris i països, agrupats en dues organitzacions internacionals: l'Organització Mundial del Moviment Escolta (WOSM, de les sigles en anglès) i l'Associació Mundial de Noies Guia i Noies Escolta (en anglès, WAGGGS).

Formem part d'un moviment que camina amb la lluita pels drets humans, adoptant conceptes com ciutadania cívica; en conseqüència, l'escoltisme i el guiatge és escola de ciutadania. Aquest moviment amb el pas dels anys creix i s'escampa amb una missió: transformar des de la comunitat i per a la comunitat combatent l'individualisme. Té l'objectiu de transformar l'entorn amb un model de persona preparada per conuiu en societat, que pensa els presents que habita i els futurs que arriben i hauran d'arribar.

L'escoltisme i el guiatge a Catalunya

L'impulsor que va gestar la proposta més catalanista, arrelada a Catalunya, va ser Josep Maria Batista i Roca, que l'any 1927 crea l'associació Germanor de Minyons de Muntanya. Dins de l'entitat, Mn. Antoni Batlle de seguida s'afegeix al costat de Batista i Roca i impulsen amb la seva arribada el model d'escoltisme catòlic. A principis dels anys trenta es funden els primers agrupaments de noies guia a Catalunya –un d'ells l'Agrupament Congesta, amb reconegut lideratge de dones com Maria Teresa Molinè– i l'any 1934 s'apleguen amb la Germanor de Noies Guies.

Els anys entrants no seran bons ni per a escoltes ni per a guies. Durant la Guerra Civil espanyola, l'escoltisme i el guiatge català prestarà servei i assistència tant als combatents del bàndol republicà com als exiliats catalans. Malauradament, durant la guerra l'activitat quedarà minvada, gairebé parada de totes totes per la mateixa actitud centralitzadora de la Generalitat. En el moment que es dona per acabada la guerra i amb la victòria del bàndol franquista, comença una època d'exili, incertesa i inseguretat per l'activitat escolta. Amb el pas dels anys, no serà fins a mitjans de la dècada dels quaranta que es torna a parlar de reprendre l'activitat

² Aquest capítol s'inspira en el preàmbul dels estatuts de MEG, aprovats l'any 2022.

de forma clandestina. A l'empara de l'Església els agrupaments catòlics trobaran una mica de protecció i, fins i tot, l'any 1945 alguns mossens començaran a obrir-ne de nous.

A partir de 1956, un any després de la mort de Mn. Batlle, l'Església, a instàncies dels seus sectors més catalanistes, progressistes i renovadors, reconeix l'activitat dels agrupaments catòlics a través de les Delegacions Diocesanes d'Escoltisme. És encertat destacar el lideratge i la lluita d'Antoni Batlle, ja que sense ell aquestes delegacions no haurien estat possibles. De fet, el 1961 aquestes delegacions s'uneixen a l'entitat que el 1965 prendrà el nom de Minyons Escoltes. A més, el 1962 els agrupaments confessionals de noies constitueixen l'associació Guies Sant Jordi. Serà una dècada d'eufòria per la creació de nous agrupaments, que comptarà amb un avenç important, la publicació de la primera edició d'Escoltisme per a nois (1968) en català.

Amb la represa de la democràcia, fent una aposta per la renovació pedagògica i per la coeducació, l'any 1977 neix Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi (l'actual MEG) com a resultat de l'enllaç entre Minyons Escoltes (organització masculina) i Guies Sant Jordi (organització femenina). És el desenllaç d'un llarg i profitós treball conjunt. Aquell mateix any, les diferents associacions d'escoltisme i guiatge del país constitueixen la Federació Catalana d'Escoltisme i Guiatge (FCEG), reconeguda per les organitzacions internacionals WOSM i WAGGGS. D'aquesta manera, s'asseuen a la mateixa taula federativa i, per primera vegada, les dues entitats d'escoltisme i guiatge català del moment: Escoltes Catalans i Minyons Escoltes i Guies de Catalunya, i des de l'any 2001 també s'hi sumarà Acció Escolta.

Al tombant del segle XX arribarà la cerca del reconeixement internacional i la nova projecció de l'entitat. A partir de la constitució de la federació amb les tres entitats d'escoltisme i guiatge a Catalunya, se celebraran trobades com el Congrés de Caps (2002), en què hi assisteixen prop de 1.200 caps, o la celebració del centenari de l'escoltisme (2007), que va commemorar el primer campament escolta a l'illa de Brownsea. Aquell mateix estiu, contingents catalans participen en les jamborees³ de Londres i Kandresteg.

Uns anys després, l'any 2009, s'inicia el procés d'unitat de les tres entitats de la Federació per a l'enfortiment del moviment escolta i guia del nostre país. Dos anys després, es realitza a Manresa la primera Trobada de Caps de les tres associacions que aplega més de 1.000 participants, i més de 60 grups participen en el raid urbà més gran que s'ha fet fins al moment. En els següents anys s'organitzaran trobades interassociatives per les branques de Truc (la Clarotada) i de Pioners i Caravel·les (la Tropicat).

³ Grans trobades d'escoltisme i guiatge.

L'any 2012 també serà un any d'aniversari, de celebrar el centenari del guiatge, que es commemorarà en un acte oficial al Parlament de Catalunya organitzat per la FCEG. En aquest acte, Rosa Maria Carrasco, dirigent històrica del moviment i dirigent internacional, rebrà la Creu de Sant Jordi, un dels màxims reconeixements honorífics del país, que també va rebre l'entitat l'any 1984.

Tornant al procés d'unitat de les tres entitats de la FCEG, a poc a poc es van debatre els elements per una nova entitat escolta i guia. El 2 i el 3 de juny de 2018 seran dates importants, ja que es va celebrar a Vic el Congrés de Caps, que va comptar amb la reunió de fins a 700 caps i responsables de les associacions. El 18 de novembre del 2018 les tres entitats reunides en Assembla General Ordinària, de manera simultània, van decidir no tirar endavant el procés d'unitat per bastir i reforçar de manera coordinada la Federació. En el cas de MEG, l'assemblea es va celebrar a Olesa de Montserrat i es va convertir en una de les assemblees amb més participació de les que es recorden. Sense passar-ho per alt, un any abans, s'havia celebrat la Jamborinada: la trobada de més magnitud que s'ha fet mai a Catalunya, que va aconseguir aplegar més de 13.000 infants, joves i persones voluntàries a Tàrraga. Van compartir tot un cap de setmana ple d'activitats per prendre consciència del lema sobre el moviment: "Som la força per moure el món".

Aquests darrers anys han estat cabdals per definir l'estratègia educativa de l'entitat. Tant és així que el 2019 es va presentar el nou Pla Estratègic: "Tenim un pla". Aquest document assumeix connectar la nostra tradició amb les exigències del present i els reptes de futur. Aquest document es va repartir en 6 grans eixos de treball: educació, natura, transformació social, xarxa i entorn, governança democràtica i pertinença i compromís.

Un any després, la pandèmia de la covid-19 ens va replegar a casa. Així i tot, no vam voler renunciar a les activitats i vam adaptar-nos amb el que es va anomenar #cauacasa i els #campamentsacasa. Finalment, es van poder realitzar campaments a partir de la formació i el treball d'adaptació als temps que es vivien.

Els últims anys han estat de trobada i celebració. L'any 2022, amb la visió del Pla Estratègic al cap, vam "Embolicar la TroCa" a Sant Celoni. En aquesta trobada, caps i responsables de l'associació van respondre a la crida a participar i decidir la direcció que havia de prendre la transformació de l'entitat respecte a grans eixos, com el model de governança democràtica, la redefinició de la confessionalitat, la definició d'entitat feminista i la renovació del mètode

Actualment, MEG és una entitat educativa consolidada i arrelada amb més de 150 agrupaments distribuïts arreu del territori.

escolta i guia. A més a més, conjunament amb la FCEG, l'any 2023 vam impulsar la Llei 5/2023 de reconeixement, protecció, promoció i projecció de l'escoltisme i el guiatge a Catalunya, aprovada el 5 d'abril del mateix any.

Actualment, MEG és una entitat educativa consolidada i arrelada amb més de 150 agrupaments distribuïts arreu del territori. Som una entitat que no només es troba en procés de transformació, que està orgullosa dels seus orígens i que s'adapta a la societat canviant, sinó que està preparada per assumir els reptes socials, ambientals i nacionals, des de la convicció antifeixista, feminista i ecologista.

Som una associació viva amb una història vinculada a la realitat social del nostre país de fit a fit. Aquest arrelament és i ha estat sempre el que ens ha permès contribuir des de l'educació en el lleure a la transformació social. Avui ens trobem davant d'un context complex i divers, en el qual el paper de l'escoltisme i el guiatge continua sent clau a l'hora de constituir i cohesionar la societat. Per això, cal que l'entitat estigui oberta en totes les seves dimensions i sigui capaç d'arrelar-se amb un doble repte: fer més i millor escoltisme i guiatge i, alhora, mantenir l'essència i les pròpies arrels.

L'escoltisme, el guiatge i l'educació a Catalunya

Fora bo que l'escoltisme i el guiatge català fos un espai educatiu conegut per a tothom. De fet, ens trobem rondant el centenari. Durant aquests anys, el moviment ha evolucionat tal com ho ha fet la societat, per continuar prenent el pols de la realitat que es vivia, per compassar-se i mantenir-se com a espai educatiu, obert, inclusiu, vivencial, transformador i democràtic de Catalunya.

Des dels seus inicis, de la mà de Batista i Roca es crea un fort vincle amb la natura. Els campaments s'establien a l'aire lliure, amb simpatia amb les activitats dels centres excursionistes, i aportaven un valor educatiu al paisatge i a l'entorn natural inèdit. Aquesta estesa de l'educació beu de dues fonts pedagògiques diferents. En primer lloc, surt de l'expressió genuïna de l'escoltisme, que feia vint anys que havia començat a l'illa de Brownsea. En segon lloc, neix de la voluntat de participar de l'Escola Nova que havia sobrevolat Europa a cavall dels segles XIX i XX, però que, pel desinterès de l'Estat espanyol, erm i fidel a la tradició, no havia transitat gaire pels nous camins proposats per mestres i pedagogs com Fröbel, Dewey, Montessori o Decroly,

Així doncs, aquesta serà la línia pedagògica de l'escoltisme i el guiatge català abans de la Guerra Civil espanyola. Aquesta estesa d'un nou corrent educatiu promou ciutadania i pensa per ella mateixa. Va voler no només col·locar la infància i la joventut al centre de l'educació i preparar-les per assolir els reptes del futur, sinó que també tenia l'objectiu de prendre actituds, com a moviment, progressistes i arriscades, pel context sociopolític on es trobava inserida en l'època.

Però arribarà la guerra: una aturada immensa de l'actitud educativa renovadora que havia brotat. Per una banda, quedaran estroncades iniciatives que havien començat des de l'àmbit escolar, com les converses pedagògiques, les escoles de mestres o bé l'obertura d'escoles inspirades de l'aire nou que anava arribant d'Europa (Escola del Bosc o Escola del Mar). Per l'altra, tot el múscul social extern a l'entorn escolar com l'espai escolta i guia es bolcarà amb actitud de cooperació i servei, de contribució als problemes i necessitats de les persones amb qui conviu, i s'allunyarà així de la seva preocupació per impulsar una proposta educativa i moderna.

Quan la guerra acaba, amb la victòria del règim franquista, el moviment escolta i guia és privat de tota acció i il·legalitzat com a moviment social, cultural i educatiu. Per tant, subsisteix a marxes forçades, sobreviu en un moment de repressió i censura i passa a ser ocult i secret. Malgrat tot, serà tan important el paper d'aquest espai de llibertat i reivindicació ocupat dins del franquisme que es reprendrà l'activitat de manera clandestina. La posició era similar a la d'entitats properes, com la dels esbarts dansaires que ho reivindicaven amb aquesta proclama: "No ens deixaven parlar en català, per això ballàvem en català". En aquell moment el cau representa una alenada d'aire fresc per a les llibertats individuals i col·lectives, més enllà de la seva missió educativa. Simbolitza un espai per mantenir la identitat, amb elements com la llengua, un espai per mantenir l'esperança, per acabar fent caure l'estaca que representa la dictadura i recuperar les llibertats individuals i col·lectives.

Aniran passant els anys i a mesura que es vagi afeblint la dictadura, el context social i polític a Catalunya s'estructurarà i s'enfortirà. Una prova d'això es veu en les edicions en paper de revistes, diaris i còmics que van ocupant terreny i recuperen manifestacions prohibides fins al moment. En són exemples la publicació de *La pell de brau* (1960), de Salvador Espriu i el primer *Cavall Fort* (1961), l'obertura d'editorials en català com *La*

Així, en l'espai d'actuació on l'escoltisme i el guiatge català s'havia sentit còmode fins al moment, aquest s'hi fa fort i és quan es federa per unir-se.

Galera o Nova Terra o també la publicació d'obres del nostre terreny, Escoltisme per a nois (1968), que és traduït i publicat per primera vegada al català. Aquest fet és conseqüència dels aires de renovació pedagògica que arriben, fruit del moviment d'Escola Nova. Al capdavant, coincideix amb molts dels valors de l'escoltisme i el guiatge, com ara el progrés personal, el repartiment de responsabilitats, el trencament amb l'autoritarisme, el joc com a eina d'aprenentatge i la coeducació. Per tot això i pel suport d'estaments importants del moment, com l'Església catalana, l'activitat escolta guanya protagonisme en el context educatiu del país, fet que desemboca en un període d'eufòria que es fa ferm amb l'obertura de molts agrupaments nous. Recordem de nou que l'any 1977, quan Minyons Escoltes s'uneix a les Guies Sant Jordi de Catalunya, neix l'entitat que avui coneixem i que, si estàs llegint això, és més que probable que d'alguna manera o altra en tinguis algun lligam de proximitat.

Els anys de transició van ser una de les èpoques més prolífiques: la societat va avançar en matèria de drets i compromisos públics, civils, socials i polítics. Es creen moltes noves entitats i associacions, com Rialles o el Consell Nacional de la Joventut de Catalunya. En terreny educatiu, personalitats com Marta Mata o Maria Teresa Codina estableixen ponts de diàleg amb aquelles persones que s'havien vist frenades en èpoques passades, com Alexandre Galí o Rosa Sensat, per assajar noves experiències d'escola activa arreu del territori. Amb l'entrada de la democràcia, també arriba la diversificació del lleure. Aquesta democràcia, a mesura que es va assimilant, va incentivant noves maneres de fer i de relacionar-se, nous sectors d'activitats. Així, en l'espai d'actuació on l'escoltisme i el guiatge català s'havia sentit còmode fins al moment, aquest s'hi fa fort i és quan es federa per unir-se.

Amb el temps, apareixeran nous agents per tal de coexistir-hi. Saber identificar-los serà important per veure quin rol juga cada un d'aquests agents. Els primers agents, els moviments com l'escoltisme i el guiatge, tindran el repte d'actualitzar-se per poder continuar sent associacions representatives, de base voluntària i transformació de la comunitat dins de l'educació en el lleure. Veient com els segons agents, infants i joves, disposen el seu temps en funció dels seus interessos, volen adoptar compromisos amb diverses causes i moviments socials. Finalment, cal tenir en compte que hi ha un sector fort i econòmic que proposa fer una activitat similar com a empresa de serveis, un sector amb qui es comença a compartir camp de treball, però cadascú fent incidència des de la seva definició, és a dir, entenent de maneres diferents l'educació en el lleure.

Fonaments d'acord i consens

Som un moviment educatiu que avança, també, en els grans acords i consensos socials que s'han pres en els darrers anys. Aquests acords representen la confirmació de drets i llibertats per part de la ciutadania, que és cívica i acaba esdevenint comunitat educativa. Aquests pactes travessen el mateix camí que la nostra proposta i ens ajuden a definir-nos tant en qui som com en què volem fer. En definitiva, estableixen unes condicions de base per a la infància i la joventut, pel conjunt de la ciutadania en general, per poder créixer, viure i aprendre amb dignitat. Destaquem, doncs, els consensos per ordre d'amplitud, de l'àmbit internacional a l'àmbit local.

Ens identifiquem amb la Declaració Universal dels Drets Humans (DUDH) i la Convenció sobre els Drets de la Infància (CDI) com a acords diferents presos per l'Assemblea General de les Nacions Unides. D'entrada, aquests acords deixen per escrit la idea clara d'infant que tenim present, amb els drets reconeguts com a persona ciutadana del món. En especial, la Convenció sobre els Drets de la Infància és un instrument que converteix l'infant en subjecte de ple dret, sigui civil, polític, social o cultural. Tant és així que en reconeix la veu pròpia i en defensa la protecció, la participació i la decisió. També veiem en els Objectius de Desenvolupament Sostenibles (ODS) bones idees i pensaments a tenir en compte, de cura i respecte cap a l'entorn que ens envolta, unes fites pel planeta que cal explicar i conèixer.

Pel que fa a la legislació catalana, hi ha la Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (LDOIA), i a l'espanyola, la Llei orgànica de protecció integral a la infància i l'adolescència davant la violència (LOPIVI). Ambdues lleis donen el reconeixement que infants i joves mereixen: necessiten un nou context legal de prevenció, protecció i benestar integrals, ja que es tracten de persones que es troben en etapes de desenvolupament, però també d'entrega de veu pròpia i de protagonisme. Així, impulsen espais on poden fer-se sentir, com per exemple els consells de participació.

Per acabar, cal esmentar el Pacte per a la Infància a Catalunya, com a punt de trobada de les entitats i associacions socioeducatives, la societat civil i les administracions catalanes. Va ser signat l'any 2013 al Saló Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya i actualitzat durant el 2024 amb les noves necessitats i reptes d'avui. És un document que no només aglutina els objectius de participació, inclusió, atenció i educació per a infants i joves, sinó que també ens el sentim nostre i és on trobem el marc de dret del col·lectiu al qual ens dirigim. ●

EL PRESENT que vivim

Som un moviment educatiu
per a la transformació social

Els tres marcs de referència
ideològica

La llei escolta i guia

Les tres opcions

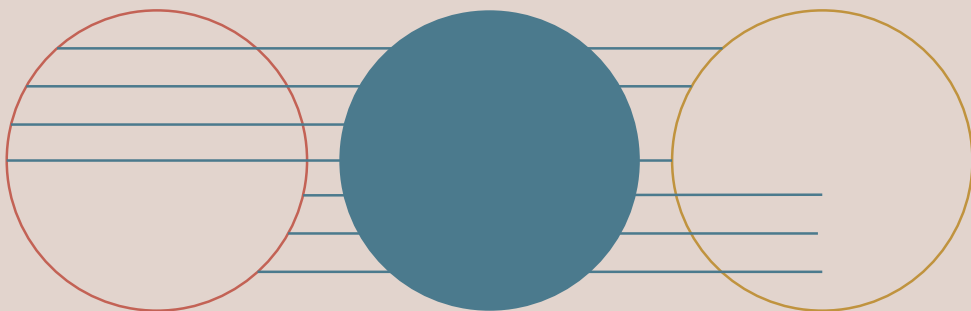
Els valors

El centre pedagògic:
la concepció d'infant

Desenvolupament de l'infant

Quines són les
característiques de la
infància i la joventut a cada
branca?

El vincle essencial: la relació
pedagògica entre infants
i joves

Som un moviment educatiu per a la transformació social

Som un moviment educatiu! Som un gran moviment que arriba a molts llocs, que s'escampa i s'escola pel territori, que pren formes i posicions diferents; però sempre incondicional amb el seu compromís com a moviment, ja que la seva principal missió és EDUCAR. És la característica indestriable de la nostra definició, és el component que ens permet transformar: eduquem per canviar el món. Sumem esforços per aconseguir que infants i joves aprenguin, coneguin i pensin com a persones lliures, membres de ple dret d'una ciutadania responsable, com a participants amb compromís actiu cap a les seves comunitats locals. Aquest és l'únic propòsit d'aquest moviment, tant aquí, a Biscaia o com a Corea del Sud.

De fet, el mateix moviment s'explica des d'aquesta lògica: per una banda, la presa de terra local; i per l'altra, la projecció internacional. En el nostre cas, som una associació vinculada a les organitzacions mundials d'escoltisme i guiatge, la WOSM i la WAGGGS. Això ens permet reafirmar-nos com a moviment d'educació territorial, que forma part d'aquesta gran comunitat educativa que representa l'escoltisme i el guiatge.

Repetir-ho ens pot servir per explicar que, com a associació catalana, podem mantenir amb fermesa i identitat el compromís ineludible amb la realitat més propera. Tenim l'objectiu indefugible d'educar la infància i la joventut de Catalunya, vetllant pel seu desenvolupament integral. Aquesta educació viurà dins el cau: com a camp on entendre que ens trobem en un món connectat, on els problemes del sector de la pagesia deriven d'una emergència climàtica que és present; com a entorn de marcada ideologia democràtica, que ha d'allunyar els discursos d'odi i les actituds que discriminen; com a entorn d'opinió lliure on preval la cultura de la pau; com a espai segur, alliberat d'agressions i sexisme i generador de formació sexual i efectiva; com a àmbit per fer front a qualsevol opressió, com ara la lingüística, que posa en alerta els nostres drets i llibertats amb la llengua catalana. La presència de cada una d'aquestes realitats es fa possible gràcies a l'educació, que ens permet educar per transformar. Una vegada més: ens permet educar per transformar!

Això és l'escoltisme i el guiatge: una proposta d'educació per a infants i joves, que es mou i avança per l'acció del mateix jovent, que hi dedica el seu temps de manera voluntària. Apostem per l'educació en el lleure com un entorn obert, amb capacitat per a tothom que hi vulgui formar part, sense tenir en compte cap raó exclouent que posi en risc el respecte i la igualtat cap als altres i la comunitat. Aquest és el nostre moviment, que ens implica en la lluita per les desigualtats, les que trobem quan obrim la porta de casa i, paral·lelament, ens manté preocupats pels conflictes bèl·lics. Per posar un exemple, els que passen a Ucraïna, Líban o Palestina: pensar en qui els pateix ens porta a reclamar la pau. Som un moviment actiu, fort i multitudinari que té el convenciment que amb l'educació es podrà canviar el món a carrers, places, barris, pobles i ciutats. Podrem transformar la societat d'avui, si ens preguntem quina societat volem per demà.

Els tres marcs de referència ideològica

MEG és una entitat amb una idea ferma i clara de la seva definició. D'aquesta idea se'n desprendreà tota l'activitat escolta que, en el nostre dia a dia, anirà endavant. Per una banda, formar part d'un moviment internacional ens fa compartir els fonaments de l'escoltisme i el guiatge amb la resta d'associacions d'arreu. Per l'altra, ser conscients d'aquest conjunt d'idees globals ens permet crear una línia ideològica pròpia i representativa de les pulsions d'avui i d'aquí. Disposem d'una àmplia forma d'actuar que acompanya la proposta en tot moment: des del municipi al territori internacional, de Catalunya a la resta del planeta. Això s'ha arribat a anomenar amb el terme *consciència global*. En aquest context, del carrer cap al món, la mirada de MEG al present queda recollida en els principis ideològics. Els tres marcs de referència són la llei escolta, les opcions i els valors.

La llei escolta i guia

⁴ Marc de referència vigent de l'entitat. La llei escolta i guia pot evolucionar amb l'ús del llenguatge, cap a l'assertivitat, la inclusió i l'exactitud dels termes que conté.

La llei⁴ és el marc de referència escolta comú d'arreu del món. És la base establerta per Baden Powell en els orígens del moviment, mitjançant la qual es desprenen les actituds i creences de l'escoltisme i el guiatge. La traducció que en fem nosaltres i que ja té més de mig segle de vida diu així:

Ens esforcem a merèixer confiança i fem confiança a tothom.

Vivim la nostra fe i respectem les conviccions dels altres.

Aprenem a ser útils i a fer servei.

Som germans de tothom i treballem per la pau.

Som fidels al nostre país i ens sentim ciutadans del món.

Defensem la natura i protegem la vida.

Aprenem a viure en equip i tot ho fem entre tots.

Som decidits i afrontem les dificultats sense por.

Estimem el treball i volem fer bé les coses.

Aprenem a estimar i a jugar net.

Aquest conjunt de principis permet representar les realitats de cada territori on aflora escoltisme i guiatge. És per això que, si imaginem un context que es troba en constant canvi i moviment, també pensem en una llei que serà així: dinàmica i transformadora. Sense perdre el seu significat, volem una llei que pugui ser equivalent al context present amb el mateix valor, però també amb els mateixos llenguatges, expressions i codis de l'època en què conviu.

Les tres opcions

Les tres opcions col·loquen la mirada cap als nostres marcs de referència: el país, la persona i l'educació per a l'espiritualitat. Aquests tres marcs abracen els angles d'actuació on puguem sentir-nos còmodes i voler-nos protagonistes.

La primera opció és **el país**. Ens ofereix un escoltisme i un guiatge amb vocació de servei i consciència crítica sobre la situació actual de la societat, a partir de l'educació en actituds i valors que poden contribuir a transformar-la. No ens tanquem les portes dins d'un país estereotipat i immòbil; al contrari, volem valorar totes les possibilitats que poden enriquir-nos, percebre la cara més plural, mestissa i dinàmica del territori on vivim i millorar-ne l'entorn.

La segona opció és **la persona**, que parteix de l'educació d'un mateix i es nodreix de l'aprenentatge a partir de companys i caps. L'educació de la persona passa pel petit equip integrat dins d'un grup més ampli, la unitat. En aquesta aventura conscient es proposa caminar cap a l'autonomia personal i responsable, la capacitat d'organitzar-se i l'autogestió, objectius essencials

que desplega la pedagogia del projecte. Per això, intrínsecament a l'opció persona, l'escoltisme i el guiatge es planteja el creixement personal d'una forma no aïllada, d'una forma paral·lela al grup, a la unitat, i, en definitiva, a la comunitat.

La tercera és l'**educació en l'espiritualitat**, una aposta per ser espai de trobada, diàleg i treball espiritual. Amb la consciència de les diferents opcions i sensibilitats, cal buscar el punt de trobada com a lloc d'enriquiment a partir de les diferències. Des del coneixement de les arrels cristianes, en el present l'associació ja es defineix com a pluriconfessional i treballa així per fer possible el desenvolupament actiu d'aquesta aproximació, des de la diversitat de sensibilitats i denominacions existents a la nostra societat.

Els valors

Els valors⁵ són el conjunt imprescindible. Sense aquest conjunt no hi hauria ni acció ni identificació, ja que gràcies a ells l'activitat cobra valor. Valgui la redundància, tindrà un mèrit. A més, aquest conjunt de valors ens identifica com a escoltes i guies, i no cap altre. Per això cal ser-ne coneixedors. Cal conèixer que MEG determina el **compromís**, la **natura**, la **participació**, la **sostenibilitat**, la **diversitat i inclusió**, l'**esperit crític** i el **feminisme**, com a fites que guien i donen sentit a la nostra acció educativa constant i diària.

El **compromís** l'entendem com una decisió contreta per un context, que implica constància i persistència introspectiva cap a la comunitat i cap al món. Comprometre's significa comprendre les necessitats individuals, establir un vincle per comprendre les necessitats col·lectives i entendre que formen part d'un tot global, on la contribució de tothom és imprescindible per tirar-lo endavant. En el treball del compromís fomentem el progrés personal d'infants i joves i la corresponsabilitat com a valor de canvi, en els quals es desvetlla un sentiment comunitari i de pertinença.

La **natura** com a medi compartit és un entorn que cal respectar, preservar i defensar, tant pels recursos i béns que ens ofereix com pel valor que resideix en si mateix. És en el medi natural on trobem el lloc bo on podem explorar el potencial educatiu de la nostra proposta.

La **participació** en els espais de treball i decisió és un element transversal i indispensable en la nostra vida associativa. Garanteix la qualitat democràtica de l'entitat i n'enforteix la fortalesa. En la tasca educativa, infants i joves són protagonistes dels seus projectes i les seves accions.

⁵ Marcs de referència aprovats durant el transcurs dels Espais Generals del curs 2021/22.

La **sostenibilitat** implica consciència de ser responsables dels nostres propis impactes a l'entorn. Som conscients de la complexitat del món i reconeixem la sostenibilitat des de totes les seves dimensions: l'ecològica, la social, l'econòmica i la de bon govern. La sostenibilitat interpel·la la defensa d'un entorn viable, habitable, just i democràtic.

La **diversitat i inclusió** apareixen en la convivència d'una societat que se sap plural i diversa, on fem valdre la seva riquesa. Per aquesta raó treballem perquè l'acció educativa sigui una eina de cohesió social, des de l'obertura, el respecte mutu i l'aprenentatge compartit. Donem reconeixement a la singularitat de cada persona i, des d'aquesta diferència, treballem en un procés continu per oferir oportunitats de participació per a tothom, reduint en la mesura que sigui possible les barreres que limiten l'accés a l'aprenentatge vivencial. Per fer-ho, ens adaptem persona a persona, de manera col·lectiva, social i equitativa a les diversitats del grup.

L'**esperit crític** ens permet analitzar tant el món que ens envolta com la nostra persona. En altres paraules, la persecució constant del coneixement i la informació veraç. Així, projectem accions de canvi a l'entorn personal, social i mediambiental. Com a persones crítiques, disposem d'una veu pròpia, coherent i constructiva, que ens permetrà ser agents transformadors i de canvi.

El **feminisme** és el pensament que ens permet caminar cap a la igualtat de gènere, des d'una perspectiva interseccional. Treballem per erradicar les opressions del sistema patriarcal que viuen, especialment, les dones i les persones amb identitats dissidents. A través de la coeducació i la formació vetllem per a la creació d'espais segurs, espais de cures, amb el compromís de transformar la societat en una de més justa i igualitària.

El centre pedagògic: la concepció d'infant

Al centre hi posem la infància i la joventut. No hi haurà cap dia que no ho tinguem present, que no dissenyem les activitats dirigides, on el pes de les reunions i les trobades se centrarà en la influència de les decisions cap a infants i joves, en la manera en com percebran el missatge que els volem comunicar. Just per això, abans de pensar com fer-ho, caldrà tenir clara la idea de cap a qui ens dirigim. Subjectes de ple dret a qui intentarem guiar, acompanyar i donar suport durant el seu creixement; però només amb l'objectiu que puguin esdevenir protagonistes i conscients d'aquest creixement.

Se superarà la invisibilitat per arribar a comprendre que es tracta de la mateixa persona que un dia serà adulta.

Fent memòria, la concepció de l'infant és una fórmula moderna. De fet, no és fins que s'aprova la Convenció sobre els Drets de la Infància l'any 1989 que no es fa el pas a entendre que es tracta de persones lliures i amb capacitat per fer ús d'aquestes llibertats (d'elecció, d'expressió, d'opinió i de participació). Van ser diverses les

veus que reclamaven reconeixement molt abans, encara que el context vingués marcat per la guerra. És el cas de Janusz Korczak, precursor d'aquesta Convenció. Amb el pas dels anys, s'abandonarà la creença que la infància és com una petita adulta encara no desenvolupada, a vegades desatesa, d'altres governada a criteri de les persones adultes. Se superarà la invisibilitat per arribar a comprendre que es tracta de la mateixa persona que un dia serà adulta, però que ara es troba en moments de creixement i aprenentatge. Al capdavant, aquesta època no invalida que hagi de disposar de totes les oportunitats per aprendre, expressar-se i decidir per la seva persona. De fet, tot al contrari, aquests són els seus drets.

És per aquesta concepció de la infància, ben mirat, que diem que en la mateixa infància resideix el dret a l'educabilitat, entesa com totes aquelles aportacions positives, que diria Vygotski, que pot rebre una persona per créixer d'una manera activa, digna, saludable, participada i protagonista. Per tant, s'ha evolucionat cap a una idea nova d'infant, que és vulnerable pel moment de necessitat i dependència en què es troba, sí, però que ja disposa de tots els drets dels quals ha de gaudir com a persona, també. En definitiva, és un subjecte preparat per conèixer, aprendre i ser desvetllat amb totes les capacitats despertes. A la vegada, té la possibilitat d'ensopegar i equivocar-se, una vegada i una altra, ja que no parlem d'éssers purs, brillants i perfectes. En tot moment estem tractant amb persones, que es troben en èpoques de creixement i aprenentatge vitals, com la infància i l'adolescència, i han de poder viure amb plenitud, naturalitat i protagonisme.

Serà gràcies a les aportacions pedagògiques del segle XVIII que es produirà aquest canvi de pensament. Un precursor com Rousseau influirà en la manera d'entendre l'educació. S'obrirà el camí a noves propostes educatives com per exemple l'Escola Nova, el moviment que centra tota l'atenció del procés educatiu amb qui el rep, i amb figures tan importants com Montessori, Freinet, Decroly o les germanes Agazzi. Serà una època d'alta producció de propostes educatives segons el context, com en poden ser exemple el cas més llibertari de *Summerhill*, d'Alexander Neill,

o la proposta per a un entorn de post-guerra i abandó per treballar amb joves sense expectatives, d'Anton Makàrenko a l'URSS.

Catalunya no es va quedar al marge d'aquest moviment. Tot i la dictadura i la guerra que la va precedir, els nous aires educatius europeus es van filtrar fins a arribar a casa nostra. Abans de la guerra civil, trobem exemples clars com el de Ferrer i Guàrdia, pioner en la introducció de la coeducació al seu projecte d'Escola Moderna. I després, amb la constitució dels moviments de renovació pedagògica, apareixen persones tan importants i cabdals com Rosa Sensat, Marta Mata o Angeleta Ferrer.

Per acabar, queda apuntada la concepció que fem de l'infant. La sinergia necessària i imprescindible per assegurar un creixement personal, protagonista i genuí per part d'infants i joves. Mentre es van fent grans han de poder decidir què volen ser amb autonomia, vivint amb força cada moment per on passen, i amb la plena consciència d'escollir el camí que transiten.

La sinergia necessària i imprescindible per assegurar un creixement personal, protagonista i genuí per part d'infants i joves.

Desenvolupament de l'infant

Com a agents educatius és important disposar d'una proposta adequada. Per fer-ho, el primer requisit serà tenir presents les característiques de cada infant i en concret les etapes que va creuant durant el seu desenvolupament com a persona.

Cada infant comença a interioritzar de manera activa el seu entorn i la cultura que l'envolta d'ençà que neix. Des dels primers compassos de la vida, amb una intensitat fortíssima, es va nodrint del que veu, sent i experimenta per començar a construir la seva identitat com a persona. D'aquest procés se'n diu *socialització*, i el primer agent que tindrà el paper més destacat serà la família. Passats els primers anys començarà una segona socialització, oberta a influències de fora del nucli familiar. De fet, la comunitat passarà a ser un pla de relació constant, en què infant i entorn coincidiran al llarg del desenvolupament en una convivència de mútua interdependència. I aquí és on l'escoltisme i el guiatge podrà trobar el seu espai. Com a grup d'iguals que és per naturalesa, acabarà esdevenint un context interessant per a infants i joves on puguin créixer i aprendre. És un context clau per al desenvolupament, si s'escolten les idees de la teoria de Bronfenbrenner.

Serà en els agrupaments on es donaran uns contextos naturals de desenvolupament, els grups d'edats diverses, que anomenem *branques*. Cada branca reuneix un grup d'infants i de joves d'una determinada edat per tal d'ajustar la proposta educativa a les característiques psicològiques i necessitats educatives pròpies de cada edat.

Quines són les característiques de la infància i la joventut a cada branca?

A cada grup d'un agrupament es troben infants i joves que passen per moments ben diferenciats. Són unes etapes de desenvolupament que caldrà conèixer, ja que serà la pista més gran per fer un tipus d'activitat educativa o una altra.

El que trobareu a continuació, de manera general, és el que succeeix a les diferents etapes de desenvolupament (petita infància, infància, pre-adolescència, adolescència i joventut). Abans de res, cal apuntar que no es tracta de cap pla exacte, ni d'una llista de guions que s'han de donar de manera ordenada, no és ben bé així. No trobarem dues persones idèntiques i en el procés de creixement això tampoc passarà. Per tant, de la mateixa manera que quan creixem ens desenvolupem com a persones en diferents aspectes, també és ben cert que cada infant i jove ho farà seguint els seus ritmes, d'acord amb el seu entorn i condicionat per tots els elements que juguen un paper influent en aquest camí. Per aquesta raó, com a persones educadores, caldrà ser pacients i conscients de la realitat que tindrem davant nostre, ja que són persones que, de manera autònoma i irreplicable, estan coneixent i aprenent del món que tenen al davant. Així, doncs, la nostra funció és adaptar-nos perquè aquest procés sigui el més ric possible per a ells.

Els Castors i Llúdrigues són infants d'entre 6 i 8 anys:

- **Aprenen** la parla, l'escriptura i la lectura, i també la descoberta de les primeres operacions de càlcul matemàtic.
- Els **atrau** la natura i el regne animal, un entorn diferent de l'habitual del seu dia a dia, que els crida l'atenció perquè és vivaç, i per això el volen descobrir.
- Els **ocupa** el descobriment d'ells mateixos com a protagonistes de la seva vida. Aquest fet provoca la il·lusió per créixer, per fer-se gran sense tenir massa en compte la resta.
- Els **impulsen** les seves idees, constants i diferents entre elles. Caldrà agafar-les i acompanyar-les, ja que d'elles en brollaran les emocions més bàsiques, les nocions originàries d'actituds de cooperació i participació.

- **S'encurioseixen** per descobrir tots els organismes del cos que habiten i el rol de gènere que els identifica.
- **S'organitzen** en rutines: de matí, de tarda, de jornada sencera. Les rutines serviran per sistematitzar el seu dia a dia de manera endreçada i definida, des d'on podran aprendre a funcionar de manera autònoma.
- De la figura educadora n'esperen una persona que respon i proposa amb entusiasme als pensaments, idees, accions i incerteses que van donant i apareixent. N'esperen una persona entusiasta i propera, que sap despertar les ganes per descobrir i aprendre.

Els Llops i Daines es troben entre 8 i 11 anys:

- **Despleguen** la coherència en les operacions lògiques, així com la mesura de les quantitats, la seriació, classificació, el control del nombre, la noció de l'espai i el temps, la memòria.
- **S'encurioseixen** pels fenòmens naturals, un espai interessant on poden aprendre i conèixer el funcionament del planeta, dels éssers vius, del clima, del benestar del lloc on viuen.
- **S'envolten** d'infants com ells, fet que comporta una gran habilitat per relacionar-se i interactuar, incorporant el comportament social propi. De fet, es comparen constantment amb l'altre, així analitzen de quin grau d'acceptació social gaudeixen.
- **Comencen** a percebre situacions noves en què es pot donar la competència emocional (emocions simultànies, positives, negatives o inverses) i no només les pròpies, ja que reconeixen les del grup d'iguals.
- **Personalitzen** les relacions amb la resta, treballen el concepte de l'amistat i reaccionen a les primeres atraccions afectives cap a les altres persones del voltant.
- **Actuen** amb independència per primer cop. S'obren a crear relacions noves, restant importància a aquelles figures que l'havien capitalitzat fins al moment, com el pare o la mare, per atribuir-se autoritat pròpia.
- I de la figura educadora en volen reptes i aventures. Desitgen que sàpiga presentar activitats engrescadores, moure el grup, establir un bon control de les expectatives i, alhora, crear un ambient respectuós i educatiu.

Els Ràngers i Noies Guia, des dels 11 fins als 14 anys:

- **Arriben** a la maduració del desenvolupament cognitiu. Amb l'arribada del pensament formal es dona pas a l'ús del pensament abstracte, la formulació d'hipòtesis, les deduccions, la lògica i l'estructura de les parts en el tot.
- **Tenen** una visió idealitzada de les coses del voltant, s'inicia el desig d'un altre món possible que coneixen i pensen com ha de ser. Comparen la realitat amb el que creuen que hauria de ser.

- **Identifiquen** nous models a seguir com a referents, persones que gaudeixin d'atributs de lideratge, justícia i comprensió. Atorguen legitimitat al grup com a escenari on poden ser persones autèntiques. Aquí és on es creen nous contextos d'atenció, actuació i confiança.
- **Són** conscients del canvi cap a l'etapa adolescent. Traduïda en la pre-adolescència que comporta noves condicions físiques en la pubertat, com l'evolució del cos; o psicològiques, com el reconeixement de la identitat, l'autoestima, l'aparició del desig sexual i la necessitat de conèixer, la imatge que volen donar, i totes les manifestacions pròpies que són noves per la persona.
- **Viuen** amb el convenciment de créixer, per tant, demanen un reconeixement superior i unes llibertats més grans com a persones.
- Esperen de la figura educadora una persona referent i oportuna, que tingui respostes a totes les seves preguntes, des del coneixement i l'experiència. Volen que al mateix moment demostrï empatia per entendre el moment per on passen, establint un clima honest de confiança i comprensió entre persones que es respecten, entre elles i cap a elles.

Els Pioners i Caravel·les tenen d'entre 14 i 17 anys:

- **Gaudeixen** d'un desenvolupament cognitiu que se centra a pensar cap a dins, cap a la mateixa persona en relació amb la resta, per definir-se amb identitat, veu i pensament propis.
- **Comencen** a ser conscients del que és captivador i del que resulta curiós, fet que convida a pensar en el futur que volen com a persones, en aquells temes on els agradaria ser presents i ocupats al cap d'uns anys.
- **Escullen** la "nova família" a partir dels seus cercles d'amistats. Per moments la família nuclear passarà a un segon pla, arribant a poder ser vista amb indiferència o, fins i tot, com l'enemic. En aquests cercles es mostraran amb més calma i tranquil·litat, ja que són font d'influència, de construcció de la personalitat i la identitat.
- **Apareixen** maneres noves de relacionar-se amb les persones del voltant, relacions de suport, de parella, d'ajuda o altres lligams afectius.
- **Creen** la seva pròpia personalitat a partir de la confrontació amb la tradició, el sistema, l'*establishment* o el criteri de les persones adultes. Detecten la injustícia i troben culpables; per això, comencen a qüestionar-se l'autoritat acceptada per naturalesa o les normes i lleis de les administracions.
- De la figura educadora en podrà néixer una relació de més o menys influència en funció del respecte o del reconeixement que en facin. La relació la poden entendre des de la motivació i les ganes o des de l'avorriment absolut, depèn de la persona i de la figura educadora.

Els Truc, última branca, joves d'entre 17 i 18 anys:

- **Són** capaços de proposar canvis i millores per l'entorn, amb virtut per reflexionar i analitzar, tot relacionant coneixements apresos amb sentit crític i transformador.
- **Comprenen** el paper que juguen inserits en una societat dins un món global, travessada per manifestacions, reivindicacions, drets i deures. Per aquesta raó, se'ls despertarà el neguit de militar en les seves idees.
- **Orienten** per primer cop la seva vida segons els seus gustos, interessos, aficions o necessitats. D'aquí en floriran els primers impulsos de la vocació, emprenedoria o la cooperació, estímuls per començar a engegar la seva activitat com a persones adultes.
- **Assumeixen** la vida com un repte, amb les seves facilitats i contra-temps, i creixen envoltats d'altres persones amb qui es relacionen i comparteixen necessitats i situacions.
- **Assoleixen** un desenvolupament complet pel que fa a les aproximacions personals: ja disposen d'una jerarquia moral pròpia, la salut afectiva creix i evoluciona (donant pas a noves relacions i relacions sexoafectives), l'aspecte introspectiu i espiritual, transformacions profundes en el pensament, creences, etc.
- De la figura educadora n'han d'esperar que pugui passar a un rol d'acompanyant. En una etapa de fer créixer idees i projectes, que aquesta figura jugui el paper de fer avançar el grup des de la discreció, sumant bones aportacions quan sigui necessari i fent un compromís entre tot el grup.

El vincle essencial: la relació pedagògica entre infants i joves

No hi ha relació humana que no sigui diferent. No serà la mateixa la que pugui tenir una mare amb el seu fill, ni exigirà el mateix la directora d'orquestra als seus músics, que l'entrenadora que avui dona descans a les jugadores. Cada relació és única i canviant, causada per una situació i objectius determinats. Pel que fa a la relació al cau, la figura educadora i la jove es troben unides en un diàleg educatiu.

La relació educativa entre l'infant i cap és la principal característica del vincle que es produeix dins l'entorn escolta. Apareix el rol d'educand i la figura educadora. L'únic objectiu d'aquesta relació serà vetllar pel desenvolupament integral de la persona, no per un fet casual, sinó a partir d'una acció intencionada que orienta cap a aquest objectiu de creixement. Amb la concepció de la infància i l'adolescència com a fonament, ens hi presentem per tal de pensar, dissenyar, crear i proposar espais

Cal una relació que es basi en l'acompanyament: des del costat, amb reconeixement i comprensió, amb marge d'error i amb la comunitat que l'envolta.

d'intervenció educativa que s'ajustin al moment de desenvolupament en el qual es troben.

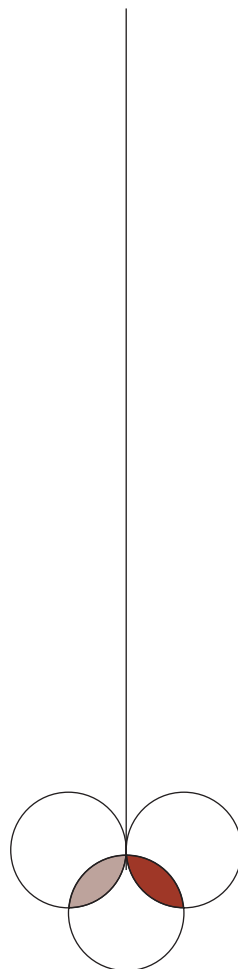
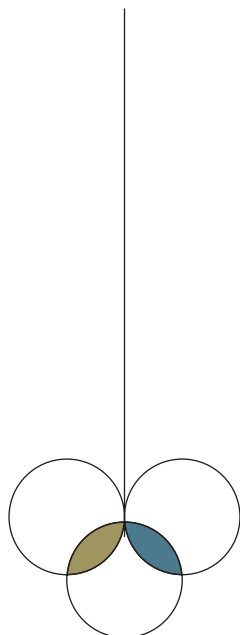
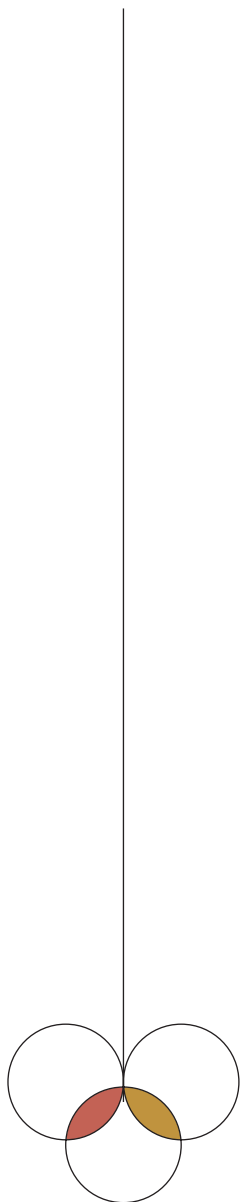
Cal una relació que es basi en l'acompanyament: des del costat, amb reconeixement i comprensió, amb marge d'error i amb la comunitat que l'envolta.

Si participem de la pedagogia de l'acompanyament⁶ per aproximar-se a la situació de l'infant, podrem sentir en primera persona les necessitats i problemes, des de ben a prop i des del costat. Situar-nos en aquesta posició ens permetrà reconèixer el subjecte, reconèixer que, com s'ha dit abans, estem acompanyant una persona amb un projecte de vida personal per decidir i dirigir. Així, reivindicuem l'espai de suport que volem ocupar durant el seu trajecte, sense interferències ni manipulacions, on preval sempre la resposta autònoma. Encara que aquesta sigui fruit de males decisions? Sí, encara que les decisions portin a errors. En el creixement, tant l'encert com l'error seran significatius. De fet, tota persona tard o d'hora s'equivoca.

El cau serà un dels contextos idonis perquè tot lligam pugui aprofitar-se d'aquestes qualitats. Cal tenir en compte, però, la situació des d'on parteix cada persona, ja que com a figures educadores és responsabilitat nostra detectar-ho. Hem de detectar que, quan una persona es troba en etapes inicials del creixement, la vulnerabilitat i la desprotecció són amenaces que es fan presents en el seu dia a dia. Com a educadors, cal ser garants que aquesta asimetria es protegeix i es respecta. Per contra, no fer-ho esborra per complet tota acció educativa i tots els seus beneficis. Com es pot entendre, en l'educació en el lleure cohabita la proximitat, l'estima i l'anticipació amb la consciència de la posició que ocupem. Hem de ser conscients del poder que tenim i de l'equilibri que hem de mantenir en tot moment.

Per acabar, som conscients que aquesta relació és una de les fortaleses més grans de les quals disposa la nostra figura educadora. Una relació particular s'expressa a través de la paraula, el silenci, la mirada, el consell, l'acció, l'ambient o l'exemple. Aquest lligam ha d'eliminar l'autoritarisme i la unidireccionalitat. Com ho diria Freinet: "ens sentim de la mateixa naturalesa que la infància." Per això, una de les preocupacions més grans és guardar aquest vincle, sensible, atent i proper, per intentar cobrir les diferents necessitats que la realitat de cada infant pugui incloure. ●

⁶ De la pedagogia de l'acompanyament social, reforçada pels textos de Jordi Planella i Ribera.

Un FUTUR per transformar

Model de persona:
les aproximacions

Aprendre en la societat
actual, reptes i futurs

Educació al llarg de la vida

Model de persona: les aproximacions

Una persona que està preparada per conviure, tant amb ella mateixa com amb la seva comunitat local, nacional o internacional.

La proposta de MEG és que l'infant o jove esdevingui protagonista i activista del seu propi procés d'aprenentatge, facilitant-ne així el seu procés de desenvolupament de forma conscient i crítica. Aquesta aposta aprofundeix a potenciar els treballs d'introspecció i de presa de consciència al voltant dels diferents àmbits de desenvolupament, pels quals infants, adolescents, joves i persones adultes, en general, transcorren al llarg de la seva vida.

És així com la proposta educativa ha de promoure persones dirigents de la seva pròpia acció educativa. És a dir, ha d'impulsar subjectes actius en el seu projecte personal que coexisteix en comú amb el de la resta del grup, a través de la demostració, dels intents, de passar a l'acció i de tornar-ho a provar després de l'error. Cal convertir la persona en protagonista de la seva vida, de la vida que vol tenir, des de l'autoconeixement i la construcció de la seva identitat. Per això, cal posar també la mirada en el desenvolupament integral de la persona. En aquest cas, una nova conceptualització s'obre pas fent el relleu a "les dimensions", que es passen a anomenar *aproximacions*. Les aproximacions, com a éssers humans, permeten desenvolupar-nos des del benestar i el creixement personal.

Presentar les aproximacions significa explicar com és una persona en tots els seus vessants, en totes les facetes personals que la caracteritzen. Aquesta explicació es fragmenta en set parts, totes elles connectades i donant proporció i forma a la identitat, a la manera de ser i de relacionar-se de cada persona. Es tracta d'entendre cada una d'aquestes parts com a expressió oberta i dinàmica, que es va desenvolupant al llarg de la vida i aporta profunditat i maduresa a qui les conté. Les set parts que anomenem aproximacions de la persona són les següents: **la cognitiva, la social, l'emocional, la física, l'espiritual, la política i la cultural.**

Aproximació cognitiva

En l'aproximació cognitiva acompanyem en el desenvolupament del pensament: pensar per compte propi i de manera divergent per generar esperit crític. Ho fem partint de la realitat de cada infant i jove, del seu dia a dia, font de coneixement, saber i informació necessària per entendre les realitats que l'envolten. Així és com entenem que s'aprèn al mateix temps que s'educa, com trobem el context com a motor d'estimulació cognitiu.

Amb el temps, busquem persones que vulguin ocupar espais d'intercanvi d'opinió, d'acord i de decisió, al voltant de com viuen les persones i com es mou la societat, des del respecte i el reconeixement entre iguals. Passem del pensament a l'acció, amb projectes, idees i iniciatives per tal de deixar el món millor de com l'hem trobat.

Aproximació social

Com a escoltes i guies no només ens volem apropar, sinó que també volem conèixer amb voluntat crítica la nostra realitat, les realitats noves que entren a formar part de la nostra societat: conèixer-la i relacionar-nos-hi. Elements com la descoberta ens permetran apropar-nos als diferents contextos que ocupen la societat actual, per tal de poder entendre i construir una visió completa del món en el qual vivim. Entenem que la nostra tasca està inserida en el municipi o ciutat que habitem, però que està ben connectada amb el que passa a les diferents parts del planeta. Aquesta connexió moltes vegades és injusta i desproporcionada; per això, també reconeixem les necessitats, els privilegis i els rols que s'ocupen des de les diferents posicions.

A més, el cau voldrà ser un espai de socialització entre persones, inici de vincles i punt de partida de la creació d'un grup. Si agafem les amistats i coneixences pròpies, a la llarga ens adonem que, fruit d'aquestes relacions, cadascuna d'aquestes amistats ha construït la seva personalitat i ha interioritzat la seva manera de ser.

Creem un model que fa pedagogia per a unes persones que, tard o d'hora, podran expressar-se i relacionar-se lliurement, i ser els principals garants que aquesta llibertat sigui inqüestionable. Defensem la llibertat d'expressió, la de manifestació i la de participació; volem viure sense cap mena de discriminació possible. Així, anhelem una societat de la qual les persones volen formar-ne part a través de la cultura participativa, de dinàmiques de treball en grup, en xarxa, amb interdependència, sumant en el teixit social i associatiu.

Aproximació emocional

El cau ha de ser un espai que porti els recursos i les eines efectives per mirar cap endins. També pretenem ser l'espai on poden habitar tota mena d'emocions sense límits. Volem que infants i joves no només puguin comprendre les diferents reaccions i les necessitats amb què es troben i trobaran, sinó que tinguin facultats per reconèixer els mateixos processos pels quals passen les persones que els envolten a cada moment. Aquest treball el podem fer a través de la promoció de l'empatia, el respecte i la consciència de la diversitat d'experiències. Eduquem a través de la in-

trospècció, la vivència personal i les vivències de la resta, acceptant els ritmes vitals de cada persona. Per això, apostem pel progrés personal i el compromís, que se sent reforçat amb el seguiment i permet acostar-nos a les necessitats dels que tenim al davant. L'única manera de crear una ambientació idònia i positiva és a través de la comunicació assertiva, que permet un espai còmode on podem escollir l'actitud amb la qual volem afrontar la vida.

Som conscients del canvi constant al qual ens trobem subjectes diàriament. Aquests canvis ens afecten i ens desperten la persona fràgil i vulnerable que som per naturalesa. En aquest context, en el qual la dinàmica ens pot arribar a engolir, cuidar aquest aspecte és el que promou persones emocionalment resilients, aprenents de les seves emocions i comprensives amb les de l'entorn. És a dir, impulsem persones conscients de la importància de la salut mental, que vulguin viure una vida segura i en un marc de benestar personal i col·lectiu.

Aproximació física

L'aproximació física permetrà aprendre sobre les etapes de desenvolupament, amb relació al cos i les evolucions que viu. Per aquest motiu és important acompanyar la infància i la joventut en aquesta aproximació, perquè puguin créixer amb seguretat, acceptant-se en cada moment i valorant i realçant que cada persona és única i especial. Alhora, entenem la possibilitat que surtin inseguretats i pors com a reacció a aquests canvis, que s'han de viure amb comprensió, autonomia i naturalesa pròpia del creixement que es duu a terme. Com a escoltes i guies mantenim una actitud positiva i valenta, ens agrada l'activitat física que ens proposa córrer per corriols i caminar per les muntanyes, afrontem el repte i ens agrada superar les nostres limitacions i assumim que pot haver-hi moments on caldrà parar, frenar o canviar de ritme.

A la llarga, esdevenim persones atentes a vides sanes, conscients del cos on ens ha tocat viure i, per això, vetllem pel seu equilibri i manteniment. Ho fem a través d'una rutina saludable, del descans, de la pràctica de l'esport, del tipus d'oci, d'uns bons hàbits en el dia a dia, d'una bona nutrició o de la manera de com ens relacionem amb les altres persones. Al mateix temps, vivim en societat, conscients de la multiplicitat de persones i realitats que pot haver-hi i comprenem la realitat des del respecte.

Aproximació espiritual

És un espai de formació tant immaterial com propi de consciència personal. El context espiritual ens permet familiaritzar els infants i joves a es-codriñar creences i conviccions, pròpies o col·lectives, des de l'obertura i

Presentar les aproximacions significa explicar com és una persona en tots els seus vessants, en totes les facetes personals que la caracteritzen.

la tolerància, com les religions per posar un exemple. Al cau, el treball de l'aproximació espiritual pren forma en la promesa, en les diferents expressions del "jo", i dona lloc a la transcendència, a la fe, a l'ànima. Resulta ser un espai per tot allò que queda allunyat del món físic, del temps i de l'espai, que no té una resposta fàcil, ni clara. Dins de la

proposta aquesta aproximació ocupa una parcel·la important, i més en la situació actual; en un moment marcat per la velocitat i el ritme, el context espiritual ens serveix com a recurs per aturar-nos i reflexionar sobre nous saltres mateixos.

En conseqüència, pensem en un context futur on es respecten i es vetlla perquè totes les conviccions i maneres d'entendre la transcendència puguin ser expressades amb llibertat. D'aquesta manera farem de la societat el lloc bo, un espai de diàleg, de treball i celebració entre les diferents sensibilitats existents, que permetran conèixer-nos i connectar millor individualment i amb les realitats amb què creiem i vivim.

Aproximació política

Entenent que l'entorn és espai polític, caldrà crear un context procliu a poder reaccionar amb autonomia i convicció amb la creació d'espais de participació, debat i consens, per una banda, i el conreu d'un pensament propi i crític, per l'altra. Per això, l'escoltisme i el guiatge català és reconegut com un moviment amb un profund caràcter democràtic, que participa de la cultura de la pau i mostra actitud per arraconar qualsevol mena d'actitud i comportament discriminatori.

De la infància i la joventut s'espera la ciutadania del demà, que des d'avui ja participa de les decisions que es prenen, condicionant aquells que les prenen per a ells. Han de ser persones amb un pensament despert, amb un coneixement viu que saben reaccionar a la immediatesa dels fets que es van succeint, a través de la lluita col·lectiva per blindar drets i obtenir unes millors condicions de vida.

Aproximació cultural

Apostem per reconèixer l'espai on vivim. Considerem el cau un viver que porta inherent un conjunt de tradicions i rituals que ens apleguen, que ens fan formar part d'una comunitat, tant per allò que expliquen, fan o expressen, com per l'acta de memòria i reivindicació històrica que simbolitzen. Però, al mateix temps, és un espai de revisió i reflexió des d'on continuem sumant i construint la cultura catalana, actualitzada a nous

llenguatges i reivindicacions. No volem que sigui un escenari estàtic, sinó un espai creatiu dinàmic, amb el pòsit acumulat per continuar eixamplant aquest marc de creació, artístic i humanista, des d'on expliquem qui som, com ens sentim i què volem.

El cau pot ser la millor porta d'entrada a les diverses expressions que pot adoptar la cultura catalana per reproduir-la, difondre-la i dotar-la de tota la vida que es mereix. Per això, no serà gens estrany que infants i joves de cau alhora participin de colles castelleres, bastoners o siguin membres dels diables del poble, per posar-ne la més petita de les mostres.

Aquest context es farà present i es reproduirà en la manera d'expressar-nos i comunicar-nos. Encara més, es tracta de trencar qualsevol precinte de conservadorisme i entendre'ns des d'una perspectiva intercultural, d'espai de cohesió social i de riquesa que permet conèixer, celebrar i participar en altres manifestacions culturals.

Aprendre en la societat actual, reptes i futurs

Ens fem grans prenent consciència de la societat que ens envolta, cada dia més plural. Les persones van i venen en funció de necessitats i possibles, des de grans fluxos migratoris, produïts per misèria i guerra, fins a moviments i col·lectius que reivindiquen el seu reconeixement. Vivim un present social enriquit per la diversitat que suma, que crea tendències i friccions que es debaten per trobar el seu espai de vida digne. Davant d'això ens preguntem: com infants i joves tenen la capacitat d'aprendre? Des de l'educació en el lleure, comptem amb una carta guanyadora perquè la nostra proposta pugui ser rellevant? Caldrà esbrinar la realitat, per veure si podem ser llavor d'un canvi present i futur.

D'entrada, apareix un primer dubte en **la llengua, columna vertebral del territori i instrument de cohesió**. El català cada dia es veu més amenaçat per un context polític hostil i un context social que l'arracona tant al pati de l'escola com en tots els sectors de la societat. Són efectes directes d'una política d'estat que menysté les nacions que conté. Conscients del repte, volem garantir el dret de parlar l'idioma que ens ha vist néixer, que forma part d'un cos cultural propi i que ens identifica. Conservem viva l'esperança en la consciència per mantenir vives la llengua i la cultura, amb la convicció que som també referents lingüístics. Així, transformem el repte en responsabilitat educativa, social i cultural. Malauradament, però, la llengua no és l'únic temor. Dins d'un moment social sacsejat i de referents que trontollen, **l'auge de l'extrema dreta** es fa evident i posa

Canviar per canviar el món, canviar cap a dinàmiques sostenibles i viables ha de ser un dels camins a recórrer amb més força.

Europa a navegar en el dubte polític, que s'escampa per occident i pot segrestar la democràcia. Davant d'aquesta deriva, estem sempre a punt per lluitar contra el feixisme, també contra el populisme, amb la ferma actitud que, per molts conflictes que esdevinguin, aquesta mai serà una opció.

Només ho farem amb la ferma actitud feminista present i persistent, no més així. L'expressió que fa anys va guanyar el reconeixement de drets en matèria social, política, laboral i educativa, ara es fa més necessària que mai per esdevenir en una igualtat real i efectiva, que dreni el masclisme i posi fi a la perpetuació de qualsevol actitud sexista. És així, el moment és greu i ens allunya d'aquest horitzó, davant la creixent onada reaccionària que amenaça amb el retrocés dels drets conquerits. Que en ple segle XXI ens despertem encara amb agressions masclistes i LGBTfòbiques ens evoca a pensar que el més calent és a l'aigüera. Que la reacció cap aquelles persones excloses de la norma sigui l'insult, la persecució o la violència, ens esgarrija i ens fa dir: "Fins aquí". Mirem els marges des d'una **perspectiva feminista interseccional**, des d'on les lluites s'interconnecten amb altres formes de discriminació, estralls del capitalisme. Des d'allà condemnem les accions de repressió, judici i càstig, més properes o més llunyanes, condemnem qualsevol actitud, sigui micro o sigui macro, i defensem i defensarem que qualsevol persona pugui ser, mostrar-se i estimar lliurement com desitgi.

Al costat de les tensions polítiques posem el termòmetre al nostre voltant. La febre que fa augmentar la temperatura de la terra porta per nom **emergència climàtica**, i ens manté en estat d'alerta amb la pregunta de si hi som a temps per revertir el col·lapse. Dia rere dia hi ha més infants i joves que avui ens mostren preocupats pel planeta de demà, i no tenen la resposta de si d'aquí a uns anys muntanyes, mars, pols oceànics, clima i meteorologia abocaran cap a un escenari més feréstec, més agrest. Canviar per canviar el món, canviar cap a dinàmiques sostenibles i viables ha de ser un dels camins a recórrer amb més força.

Múltiples mirades ofereixen sense parar possibles solucions, a voltes sense reflexionar si és la resposta necessària. I nosaltres, com volem i podem fer-ho? Partim d'una societat desvirtuada, poc humana i que actua per sobre de les possibilitats que té. Ja no només l'emergència es troba en el clima, dèiem, es tracta d'un curtcircuit global. Per la part que pertoca, davant d'aquest sistema, **posem la vida de la persona al centre, convivint en grup i caminant cap a la comunitat**; amb la cons-

ciència de saber on es viu, amb qui es viu, en el moment que es viu i què es necessita per fer-ho. Potser la reflexió al voltant d'aquest patró de convivència pot posar llum per enfocar noves maneres que es comencen a fer necessàries, com la repartició de l'aigua, nous models productius, la transició ecològica o alternatives garants d'una vida digna. Cal traçar el canvi, però cal que el traç sigui convincent i ferm; no és el moment de falses promeses. No és el moment de fer la guitza, calen solucions. I nosaltres en volem formar part **apostant per un decreixement arrelat al territori, que el respecti, el cuidi i el preservi.**

I des d'aquesta realitat caldrà posar el fil a l'agulla del procés educatiu per poder desplegar amb garanties la nostra proposta com a opció.

Pensar en un context diferent, avui, més que una possibilitat és una evidència. Vivim en **un context marcat per la immediatesa**, que no deixa espai per pensar, que ens agafa per les espatlles i ens xarbotja, amb reiterades estimulacions al llarg del dia. Quantes notícies, informacions, imatges, captures de pantalla, *reels*, anuncis, vídeos, trucades no desitjades i seqüències poden passar per davant la mirada de l'infant en un dia? **Un espai ocupat pel medi tecnològic**, que s'escampa com una bassa d'oli per allà on passa, ens connecta per tots costats. Quan sembla que és més fàcil de contactar, les frontisses de la socialització es debiliten, cosa que es tradueix en pèrdues de compromís, esforç i poca dedicació cap a la resta. Tecnologia a l'educació, tecnologia a la vida quotidiana, forçada i diversificada. Convé recalcar-ho: en els videojocs, les oportunitats llamineres de negoci, la pornografia... Quina protecció i control té la persona que ho està rebent?

Últimament, s'ha fet un esforç per esborrar el record de la pandèmia que vam viure: "ja no en toca parlar, ja n'hem sortit". Cal mantenir el record viu per aquella part de ressentiment educatiu de fort impacte que va devastar feina feta durant anys, de reclam de recuperació d'allò que ens hi vam deixar. I no només als instituts i a les escoles, sinó com a calamitat que va deixar encara més en escac la situació del jovent, per exemple. Aquest col·lectiu neda en la precarització (de feina, d'habitatge i d'autonomia) i ha de poder decidir el seu futur. La generació de vidre o la generació de les crisis? És la generació de la crisi financera del 2008, la migratòria del 2010 i la sanitària del 2021, entre d'altres. És innegable que **la joventut actual ha viscut encadenant desastres socioeconòmics que dificulten la seva emancipació digna**, afegits als dubtes i les inestabilitats del context ja per si incert. Hem parlat dels efectes de la pandèmia de la covid-19, però cal posar també sobre la taula les taxes d'emancipació mínimes, la sobrequalificació elevada, les dades alarmants de salut

mental, les condicions laborals precàries i les desigualtats territorials. En una creixent estigmatització i criminalització del jovent, escoltes i guies es reivindiquen com a figures regeneradores de la riquesa social i associativa, que eduquen persones i construeixen país. Ras i curt, estem al servei d'una societat més justa i més solidària.

La realitat que trobem al tombant del primer quart del segle XXI és el context present que vivim. I des d'aquesta realitat caldrà posar el fil a l'agulla del procés educatiu per poder desplegar amb garanties la nostra proposta com a opció. Aquesta proposta genera una infància i una joventut des- pertes, per ser-hi i dir-hi la seva, des del debat i la participació. L'obertura va del camp a la ciutat, del mar cap a la muntanya; convertint cada entorn per on passa en espai d'intervenció educativa. **Amb una actitud que vol teixir xarxa, tant social com cultural i educativa, i que vol establir vincles amb tots els agents que l'envolten.** Una manera de poder continuar avançant juntes, més i millor. Una nova proposta com a alternativa.

Per això, davant d'aquests reptes i futurs que es perceben, volem fer-ho possible. Som escoltes i guies, fem escoltisme i guiatge i ho fem per transformar la societat. Som caps, conscients que a les nostres mans hi tenim el present i el futur, els nostres, per una banda, i, per l'altra, els de milers d'infants i joves que cada vegada entenen més la realitat on viuen. D'ara endavant, presentem una proposta educativa de transformació social: de la persona, cap a la comunitat, des del reconeixement dins del grup, des d'un petit canvi i per al canvi col·lectiu.

L'únic canvi vàlid per canviar-ho tot.

Educació al llarg de la vida

⁷VUCA de la sigla anglesa volàtil, incerta 'uncertain', complexa i ambigua, per tal de definir la societat.

⁸BANI de la sigla anglesa trencada 'brittle', ansiosa, no-lineal i incompreensible, per definir la societat.

Les característiques que s'atribueixen a la societat actual són plurals i contradictòries. Per això apareixen tan sovint fórmules per reanomenar-la: societat líquida, societat de la transparència o societat del cansament? Basant-nos en els conceptes d'autors com Bauman o Byung-Chul Han, el transhumanisme ens porta cap al posthumanisme? Són corrents que vaticinen que l'espècie humana quedarà superada. Entorn VUCA⁷ o món BANI⁸? Són sigles que adjectiven l'ambient social que ens envolta.

Per sobre de totes elles, hi ha una realitat innegable a la naturalesa social on ens ha tocat viure: vivim en una realitat complexa. Ens trobem en un entorn d'incertesa bolcat al canvi constant, on els esdeveniments avancen a un ritme trepidant. Amb el pas dels dies, noves maneres de

fer i comprendre les coses ens ocupen les agendes, contribueixen a fer créixer la dificultat i l'ambigüitat d'aquest sistema i provoquen l'entrada en una espiral incontrolable d'acceleració i sensació d'inseguretat. És en aquest context que la nostra raó de ser es manté sòlida, important i considerable; cal educar en la constant transformació social.

Com a agents de l'educació i el canvi, trobem els nostres espais d'actuació en el teixit associatiu dels barris, pobles i ciutats. Ens organitzem de tal manera que la col·laboració amb la comunitat sigui generadora d'espais més segurs, espais de creixement, acollida, intercanvi i millora col·lectiva.

Davant d'aquesta situació, hi ha consens en la comunitat educativa general a l'hora de defensar l'**educació al llarg de la vida**, com a resposta a les noves necessitats actuals. Per tal de construir societats més resilients, és indispensable promoure una formació integral de la persona que contempli totes les seves aproximacions, facilitant una experiència global en la qual es vagi aprenent a aprendre i estimulint el fet de pensar. Sigui en l'activitat als agrupaments o en les formacions, cal potenciar aquest procés continuat amb diàleg constant amb un mateix, amb la resta i amb l'entorn.

Així doncs, entenem l'educació com un procés d'acompanyament holístic i de desvetllament gradual, basat en un model sociocrític on la diversitat és benvinguda i empoderada. Per a nosaltres, l'infant és protagonista i subjecte amb agència del seu propi camí d'aprenentatge i coneixement. Aquest conjunt de sabers no es basen en tan sols nocions teòriques, sinó en la comprensió de cada persona; s'estableixen vincles entre la reflexió, el pensament, amb el que es viu, se sent i s'experimenta. En definitiva, vetllem pel creixement progressiu de la persona (el SER), del seu coneixement (el SABER), de les seves habilitats (el FER) i del seu esperit crític (el PENSAR), tot sense oblidar que formem part d'una comunitat que ens abraça (el CONVIURE).

Una educació persistent ens encaixa a la perfecció. Si ens diuen que un escolta, un cop escolta, és escolta per a tota la vida, per què no aprofitem aquesta dita? Mantinguem, doncs, la voluntat educativa al llarg dels anys; esdevinguem mestres i, a voltes, alumnes. Preservem l'actitud de transformació social dins del cau, però també a fora amb la seguretat d'estar contribuint a fer una societat més conscient, justa i democràtica. Llevem-nos cada dia amb aquests valors, lluïm el fulard simbòlic i les camises, amb el compromís d'estar sempre a punt per convertir el món en un millor lloc per viure-hi. ●

Trenes de relació pedagògica

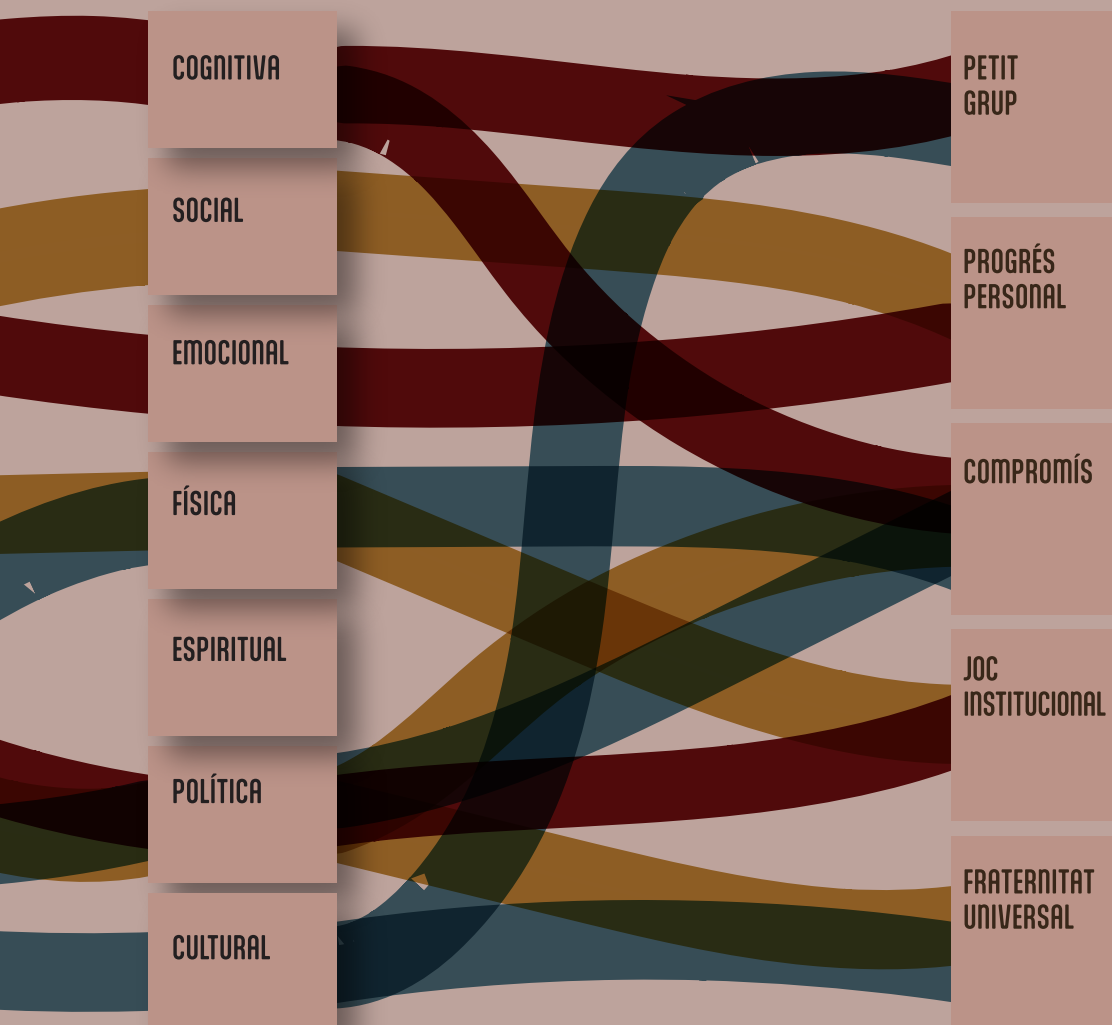
PAÍS

PERSONA

ESPIRITUALITAT

La pedagogia reflexiona sobre l'art d'educar i el que possibilita fer-ho. Amb el transcurs del temps, s'han encadenat infinitat de principis i mètodes i, més enllà de fer-se oficial com a ciència, sempre s'ha anat a la recerca del mateix objectiu amb noves teories i pràctiques: que les persones es puguin desenvolupar millor, millorant el procés d'ensenyament, centrat en un acompanyament proper.

Des d'aquest capítol, a cavall de la mirada ideològica i la part metodològica, apropem una mirada nova per entendre la interconnexió entre el pensament pedagògic i la pràctica educativa que batega dins l'escoltisme i el guiatge: les trenes de relació pedagògica.

Les tres opcions, les aproximacions i els dinamismes són els títols principals de cada una de les parts que compacten aquesta trena de relació pedagògica i li donen sentit. Cada part amb la seva significació: la primera, com a pilars de l'escoltisme i el guiatge; la segona, com a model de desenvolupament integral de la persona, i la tercera i última, com a condicions de sortida de la nostra activitat en el camp educatiu.

Aquesta aportació, que arriba amb l'actualització del mètode per fer-la més entenedora i clara, parteix de la base metafòrica que ho podem resoldre tot en una trena. Llavors, entreteixint-se, com un conjunt de fils que es divideix en tres cabdells, trobem les tres opcions, les aproximacions i els dinamismes, tres caps que s'entortolliguen entre si. Però no ho fan d'una manera desendregada i anàrquica, no us penséssiu, sinó que cadascuna d'aquestes tres parts funciona com un tot, com un sender que continua la seva línia sinuosa per ella mateixa, però alhora s'entrecrua amb les altres dues parts: una trena.

Per tant, des d'una mirada holística, la mateixa trena concentra la definició i el sentit d'aquesta proposta. En l'anàlisi de cada part és quan es detecta que existeix una dialèctica entre els conceptes, una unió entre els principis ideològics i els principis metodològics; el pensament i la pràctica que s'agafen de la mà, establint així un lligam de coherència interna. I en aquest sentit, apartats com aquest, apartats com les trenes de relació pedagògica, considerem que poden servir d'ajuda per reblar com tot aquest mètode està connectat. Sense reduccions, sense condescendències, i conscients de la superfície que abasta aquest repte.

Continuant, amb això també volem parlar de la realitat de cadascú, en el moment en què l'educació pren un aspecte real, on aterra i s'adapta, s'emmotlla a l'ambient sociocultural de l'educand. És en aquests moments quan es té en compte la llengua, els costums socials, les tradicions, la manera de viure. En aquests moments és quan la trena s'estira i arriba a la realitat de cada agrupament, a punt per ser subjectada pels equips de caps per tal de poder arribar als propòsits educatius. Trobarem tantes trenes com infants hi ha en aquest moviment.

En l'anàlisi de cada part és quan es detecta que existeix una dialèctica entre els conceptes, una unió entre els principis ideològics i els principis metodològics.

A escala pràctica, a les trenes és on trobem una explicació gràfica de l'acció al cau. És una manera d'entendre que cada moviment que fem té un sentit, que no hi ha activitats parcel·lades ni perquè sí. Ben al contrari, amb les trenes de relació pedagògica es proporciona una imatge del cau com un tot i

que, per tant, quan planifica una activitat, ho fa per abordar diferents aspectes, situacions, contextos i necessitats.

Cap! Aquí trobes una nova aportació, una manera diferent d'entendre-ho, perquè necessitem eines i hem de tenir recursos al nostre abast. Fugint del dogma que oprimeix, ho farem fàcil i seguirem el recorregut d'aquestes trenes per veure fins on ens poden portar.

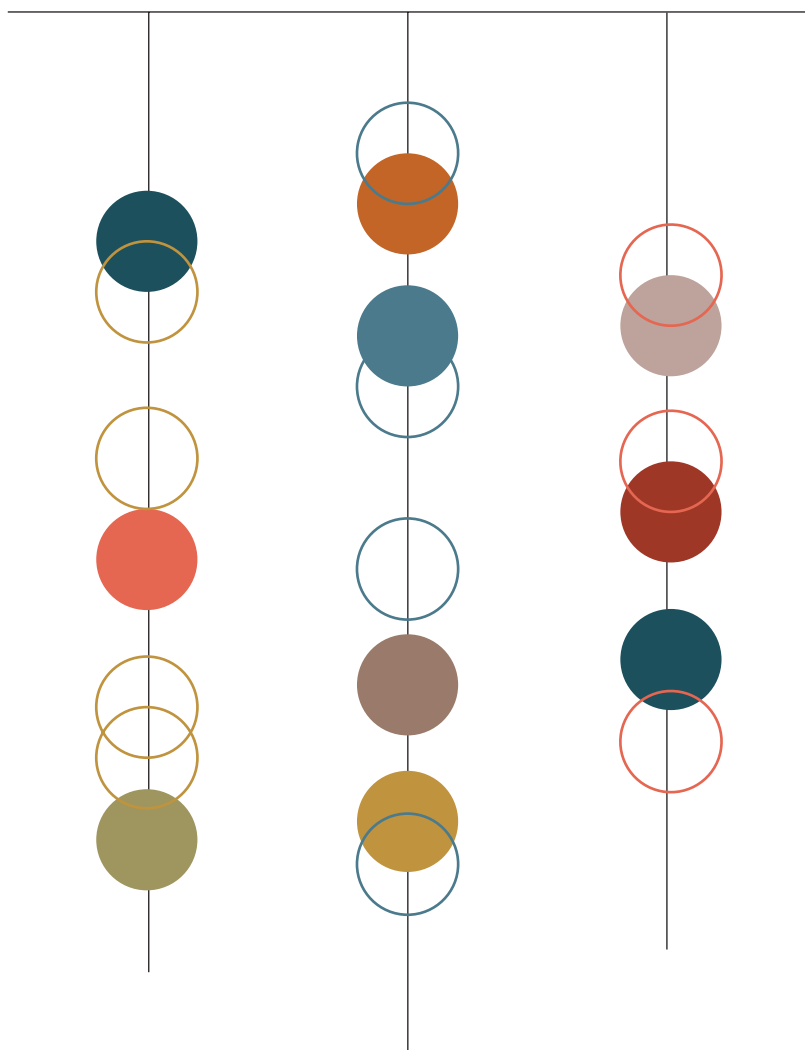
Entreteixir fils d'una tela que s'uneixen entre ells, flocs de cabells lligats, així es fa una trena. Proposem uns exemples concrets per posar imatges a les paraules i situacions reals a la idea que es presenta. Traslladem-nos a uns campaments a la Vall d'Aran, cantant cançons i patrimoni oral del Pirineu, com a expressió de les persones, d'aquí i d'arreu. Aquí ho tens! Una trena que se subjecta per l'opció país, envoltada per aproximacions (com la cultural) i enfortida amb el dinamisme de la fraternitat universal.

O fem-ne una altra: resulta que en els mateixos campaments l'última nit es fa la vetlla del foc. Tocarà aprofundir amb persones amb qui no s'han fet massa, però amb qui comparteixen gran grup. Veus com comença la trena en l'opció espiritualitat, que va cap a aproximacions d'introspecció, digues-li espiritual o emocional, i acaba entortolligant-se amb els dinàmismes de petit grup i progrés personal?

I la tercera, ja després dels campaments i partint d'un servei que van fer a Vielha, Pioners i Caravel·les han convocat les famílies per poder-ho compartir. Entre mares, pares, caps i joves sorgeix un projecte d'hort urbà inserit en el barri. És una trena formada per l'opció persona, que pren forma amb aproximacions com la social, cultural i comunitària, lligades als dinàmismes de compromís i fraternitat universal. Un altre cop, trena trenada.

La trena, ja la veus, oi?

Et convidem a obrir la ment, perquè algun dia et facis les teves pròpies trenes de relació pedagògica. Les que et defineixen i les que et permetran esdevenir figura educadora. ●

Principis metodològics

La proposta educativa

LA PROPOSTA D'EDUCAR

Les bases pedagògiques

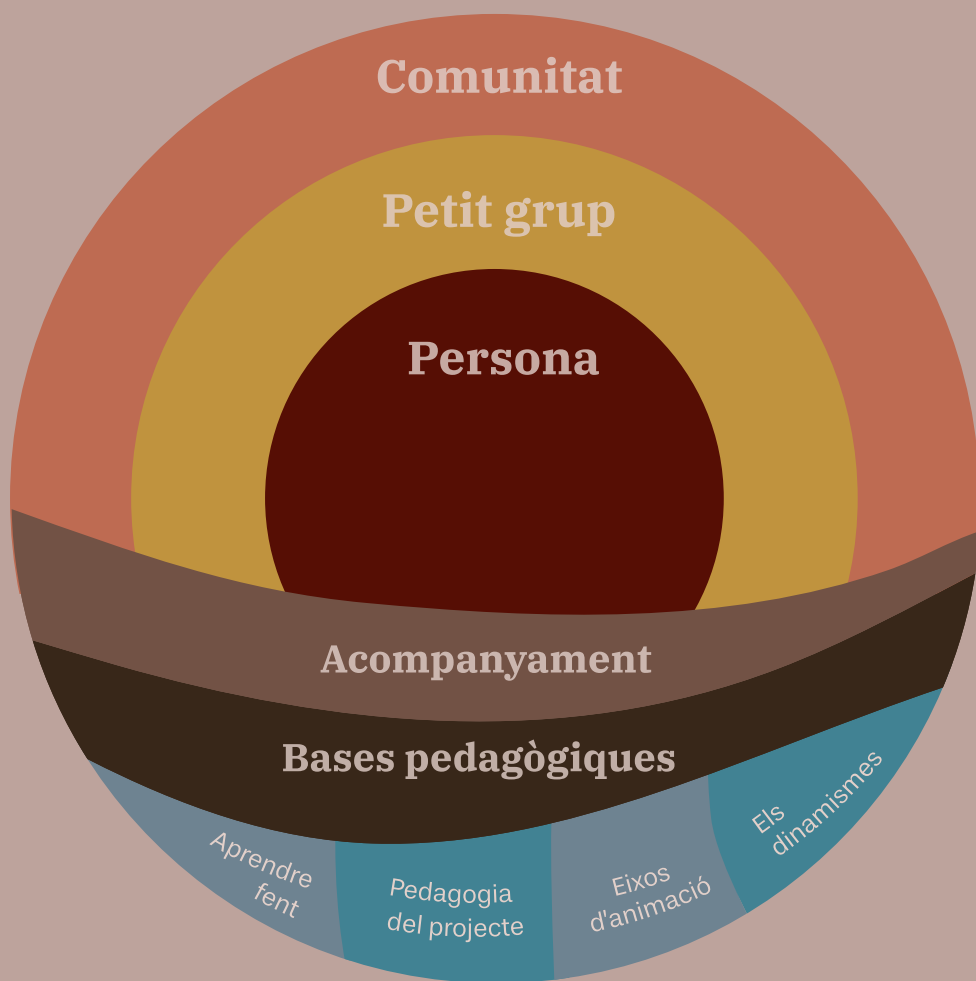
Aprendre fent

Pedagogia del projecte

Eixos d'animació

Els dinamismes

Els cercles d'actuació educativa

La proposta d'educar

Principis metodològics

La proposta d'educar

Un cop familiaritzats amb el marc ideològic, ja tenim el camí obert per vestir-nos amb la nostra proposta educativa. Aquesta proposta se centra en l'autonomia de l'infant i la seva participació democràtica –tant en el petit grup com en el treball en equip, el compromís i la implicació social–. Ens servirem de l'educació vi-vencial i el joc per crear experiències d'aprenentatge reals i tàctils, en les quals es faci present el progrés personal amb símptomes positius d'aquest progrés, com l'adquisició de consciència i justícia global. Tot això està entrelligat amb un entorn proper i amb una relació de respecte, de custòdia i de protecció cap a la natura que ens sosté.

Amb això dit, aquests principis s'expliquen en dues parts, que es complementen, es continuen i treballen en el què i el com. La primera d'elles porta per títol *bases pedagògiques* i, malgrat la redundància, estableix la base, la part estable, on se sosté la segona part, els *cercles d'actuació educativa*.

Pots començar per les bases i arribar als cercles o a la inversa. Pots llegir un cercle i descansar, llegir el segon i descansar, per acabar amb el tercer més tard; fes-ho com vulguis. L'objectiu d'aquest capítol és el reconeixement. A mesura que vas avançant amb la lectura, has de sentir que el que llegeixes parla d'allò que fem al cau, anar identificant la tasca educativa que avança, com ho fa un curs. Aquesta tasca a continuació s'explica, s'exemplifica i es lliga coherentment en les següents pàgines més pràctiques, com si fos un camí, com si es tractés d'una ruta. Fins i tot, en algun moment trobaràs algun suggeriment o consell, *Pistes per a caps* n'hem dit. Esperem que et sigui d'ajuda, perquè amb aquesta voluntat s'ha anat fent. ●

Les bases pedagògiques

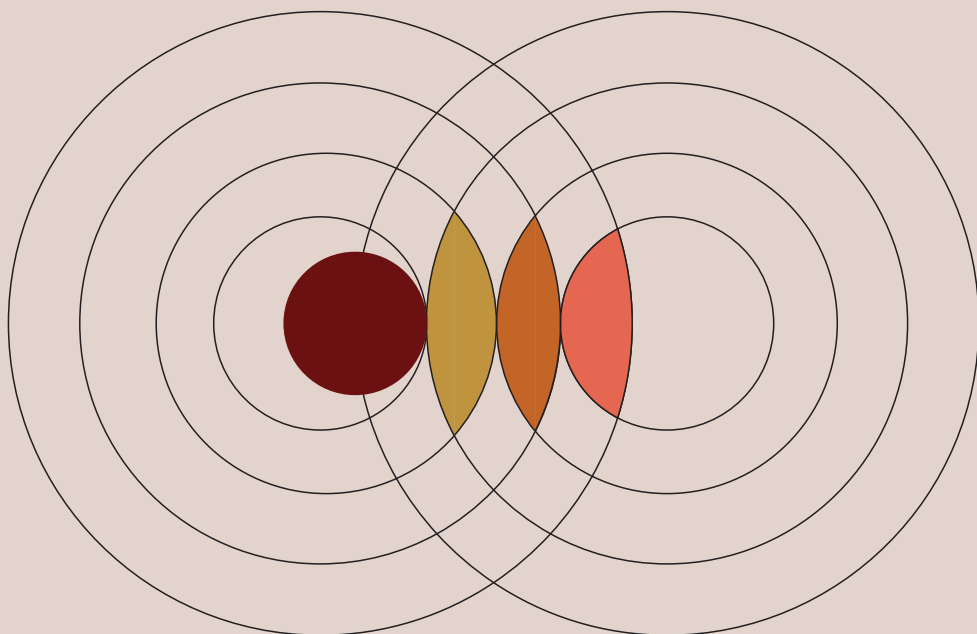
Aprendre fent

Pedagogia del projecte

Eixos d'animació

Els dinamismes

Pistes per a caps

És el moment de començar a aprendre com ho fem. Després d'una primera part consistent a entendre els principis ideològics –principis que ens serveixen per conèixer la reflexió educativa que esguardem cap a infants i joves–, és el moment de fer lloc als aspectes metodològics: el com.

Abans, però, esperem que no se't faci estrany el ressò d'Escola Nova: és el vincle indispensable en el moment de comptar l'escoltisme i el guiatge català dins dels corrents de renovació pedagògica que van aparèixer durant el segle passat a Catalunya. Formem part d'un llegat pedagògic, de persones lliurepensadores, que van entendre l'educació com un procés obert, inclusiu i vivencial, amb l'infant al centre. I ho van fer en un context d'estrebades polítiques, de conflicte al carrer, com és el cas de l'Escola del Bosc de Rosa Sensat (1914) o l'Escola del Mar de Pere Vergés (1921). Aquest exercici de memòria ens recorda el camí, sigui quin sigui el context pel qual es passi.

Sabem que la metodologia és la part pràctica d'un mètode, els passos, l'organització, la disposició, la forma particular de fer-ho i les claus per fer-ho. A més, ens avisa dels punts on caldrà parar més atenció. En aquesta primera part metodològica s'hi trobaran els principis i les bases de la proposta educativa. A partir d'aquestes bases hi tindrà cabuda tota la resta (més endavant als *cercles d'actuació educativa*). És a dir, cada activitat, sortida a la muntanya, al gorg o al bosc; cada reunió d'equip, amb la unitat o amb les famílies; cada taller d'hivern o campanya de conscienciació a l'estiu; cada festa popular o qualsevol acció imprescindible per assolir els objectius marcats, ha de tenir en compte aquestes bases.

S'estableixen com a bases pedagògiques els següents quatre punts:

Aprendre fent	Pedagogia del projecte	Eixos d'animació	Els dinamismes
---------------	------------------------	------------------	----------------

Aquests quatre principis fonamentals donaran estabilitat i coherència a la proposta educativa, l'aire necessari per poder respirar com a figures educadores al cau, els punts distintius. Repassem-los un per un. Si comencem amb l'aprendre fent és l'enfocament que utilitzem per educar, en què se sosté el pes de la nostra voluntat de transformar a través d'una educació activa, que implica i compromet aquella persona que la rep. De fet, ho fa a través d'un procés d'aprenentatge llarg i canviant, que troba

un eix vertebrador d'aquest procés en el projecte i la seva pedagogia. En aquest context fresc, creatiu, original i inspirador, és capaç d'ambientar-se en un eix d'animació sòlid, per ressaltar i enfortir procés i beneficis. I, per acabar, compartim unes pautes amb la resta de col·lectivitat escolta i guia del món, uns criteris a complir i respectar que ens serviran de condicions de sortida de qualsevol activitat, els dinamismes.

Descobrim-ho!

Aprendre fent

Estem en moviment! Ho notes? És el moment de començar a desgranar la proposta, de veure en què consisteix i com s'explica. Saber que el repte és majúscul pot ser un bon estímul en el moment de posar-nos-hi; l'objectiu és educar per transformar. Al cau ens agrada sentir el que fem, ens agrada viure-ho i aquesta percepció comença amb l'aprenentatge. El perseguim, el busquem i el trobem a través de l'acció activa.

Considerar infants, adolescents i joves persones de ple dret ens porta a considerar-les propietàries del seu procés d'aprenentatge al llarg de la vida. És per això que trobem en l'aprendre fent l'element radical per tal d'aconseguir aquest procés guiat i dirigit per la mateixa persona que el viu. És una manera autònoma i significativa d'aprendre, que ens farà potenciar el protagonisme que busquem en infants i joves de cara a l'acció educativa. Busquem transformar-los en subjectes protagonistes del seu procés de desenvolupament individual i col·lectiu, i ja no només en l'aprenentatge, sinó en les diferents aproximacions del seu desenvolupament. Així, parlem d'una proposta pedagògica que s'aplica des de l'acció.

És molt important el marc on es duu a terme l'acció educativa. Per una banda, hem de poder començar des dels seus propis interessos, motivacions, reivindicacions, propostes, mancances i també de les seves inquietuds, de les potencialitats individuals i de les que disposen com a unitat. Aquesta detecció anirà acompanyada per l'acció dels equips de caps, que des del minut zero haurà de ser participada per cada membre del grup. Per l'altra banda, un cop iniciada l'acció, hi ha d'haver el marge suficient per fer tots els moviments necessaris: per decidir, per provar, per equivocar-se, per avançar o per retrocedir una mica, per apostar, però també per deixar-se temps per madurar les idees, per veure si passa alguna cosa nova o inesperada, etc. Es tracta d'un element educatiu que comporta oferir mitjans i espais per tal de desenvolupar l'activitat que es va marcant per arribar a l'aprenentatge.

Podem fixar-nos en les característiques necessàries per poder-hi arribar i de quines maneres podem trobar l'aprenentatge:

- ⊙ **ACCIÓ.** La recerca de l'aprenentatge es troba a través de l'acció col·lectiva i compromesa amb l'entorn, que remou alguna cosa que implica un canvi, un aprofundiment. D'aquesta manera despleguem noves maneres de pensar i actuar, atendre noves qüestions.
- ⊙ **SIGNIFICATIU.** Parteix de l'experiència significativa, i així va cristal·litzant, de mica en mica, experiència a experiència. Això és així perquè l'aprenentatge que neix de l'experiència no es pot comunicar a la resta, forma part del bagatge i, per molt que s'intenti transmetre, no podem fer-ho. En conseqüència, aprendre de l'experiència vol dir exposar-se a la incertesa i a l'error. Cal ser conscient que el procés d'aprenentatge personal i col·lectiu ens anirà portant cap a noves descobertes per continuar aprenent.
- ⊙ **VIVENCIALITAT.** A través de la vivència, es pot recórrer a l'experiència viscuda en primera persona, en petit o gran grup. El fet de viure els processos d'aprenentatge, inserits en les situacions que es donen a l'agrupament, permet crear experiències d'ensenyament en l'activitat diària i quotidiana, sigui durant un vespre de cau o un cap de setmana de sortida.
- ⊙ **REPTE.** Es pot fer mitjançant reptes que activen nous processos d'innovació, desafiaments de superació. És un punt intermedi on podem jugar entre les tasques que qualsevol pot resoldre de manera autònoma, gràcies a la maduració i al desenvolupament individual, i aquelles que es troben fora de l'abast i impossibles de realitzar sense ajuda, que s'acaben resolent gràcies a les experiències d'altres.
- ⊙ **COMPETÈNCIES.** És quan duem a terme una acció concreta, que posem en marxa un pensament que es manté sempre actiu, però en aquest moment implica fer lligams amb experiències anteriors capaces de resoldre situacions presents i noves.
- ⊙ **BENESTAR.** Des de les emocions, vivim el benestar i la satisfacció de la tasca, compartida i pròpia. Aquestes emocions que sentim ens permetran generar canvis en els aprenentatges dins nostre i en faran créixer.
- ⊙ **GOVERNANÇA.** La presa de decisions és la voluntat i l'expressió necessàries per esdevenir una ciutadania crítica, lliure i compromesa amb l'entorn i el nostre país. Serà participant i prendrà partit quan els projectes vitals de cada persona vibrin i avancin cap a nous horitzons.

- ⊙ **SEGUIMENT.** Revisem, avaluem, reflexionem i deliberem al voltant d'allò que ens mobilitza. Aquest seguiment a la pell de l'activitat s'està duent a terme per no perdre l'oportunitat de millorar, rectificar o avançar.

Aquestes característiques i oportunitats d'aprenentatge es reuneixen en un recurs pedagògic decisiu que tenim a l'abast: el projecte.

Pedagogia del projecte

La pedagogia del projecte reuneix les condicions d'aprenentatge esmentades. Parlar d'escoltisme i de guiatge a Catalunya lliga amb parlar d'aquesta forma de treballar. Els projectes, com a elements troncal i transversals al llarg del curs, ens serviran com a font de recursos, activitats, ponències i tallers per programar les nostres tardes de cau. També ens donaran l'horitzó cap a on cal anar amb la possibilitat d'enfocar-ho cap als campaments, cap a les diverses sortides, entre d'altres. La pedagogia del projecte és una part del nostre mètode que posa en marxa tot el potencial de l'escoltisme i el guiatge: ho ha estat, ho és i ho serà. Aquesta pedagogia activa l'acció que busquem, l'experiència significativa, el repete, la competència, l'emoció, la participació i la presa de decisions; és un integrador de l'aprenentatge.

Un projecte t'enamora, t'atrapa, t'enganxa i ho fa en grup. Correspon a aquest apartat explicar l'eina metodològica de l'escoltisme i el guiatge, el projecte i la seva pedagogia d'aplicació. De fet, un projecte és un procés obert, flexible i de caràcter únic, que parteix d'unes necessitats i realitats, construïdes mitjançant un procés col·lectiu i democràtic, per tal d'aconseguir un objectiu comú. Dit en altres paraules, estableix un camí a traçar per acomplir una tasca concreta, desenvolupa una seqüència de fases i vetlla per mantenir viu l'equilibri entre el compromís, l'esforç i la motivació, tant individuals com col·lectius.

Les fases del projecte

Les fases del projecte sovint s'han representat mitjançant un dibuix que anomenem *rínxol*. El rínxol és un símbol que utilitzem per definir diferents característiques dels projectes. Per una banda, té la connotació dels moments de més motivació o més auge que es produeixen al llarg d'un projecte, per això puja cap amunt i després baixa. Per altra banda, ens recorda que totes les fases estan enllaçades i prenen un sentit i una importància de forma conjunta; no es produeix un projecte si s'oblida una de les fases.

A més, cal tenir present que les fases a vegades poden prendre presència en un ordre no esperat i es poden dur a terme més d'un cop dins d'un mateix projecte. Per exemple, potser en la fase de "realització" necessitarem retornar a la de "descoberta" o en la fase de "planificació" necessitarem "revisar" allò que estem fent.

I finalment, un rínxol pot enllaçar-se amb un altre, ja que d'un projecte en poden néixer d'altres. De la vivència de processos compartits, en poden sorgir noves necessitats, idees i motivacions que ens connectin amb l'anterior projecte o ens inspirin per dur a terme projectes diferents. Com a escoltes i guies hem d'aprendre a ser capaços de transformar les nostres vivències en noves fonts d'oportunitats.

En aquests projectes hi definim unes fases en les quals sempre ha de ser present el protagonisme d'infants i joves:

© **PROPOSTA.** És el començament de tot projecte: l'oportunitat de generar accions des de zero o potser reprendre idees anteriors que ara poden agafar una nova forma. És l'espai que caldrà omplir de conceptes, nocions i pensaments, l'espai on els equips de caps hauran d'estimular infants i joves per despertar la creativitat i fer créixer la imaginació. En aquesta fase de sensibilització és el moment idoni per obrir les ments i els ulls al màxim. L'èxit d'aquesta fase rau a descobrir les motivacions i inquietuds del grup, vinculades amb les seves necessitats.

Com a caps disposem d'eines, recursos i estratègies per remoure aquests infants i joves i fer que es comencin a plantejar interrogants, a sensibilitzar amb els propòsits que es plantegen i amb les inquietuds i interessos que comencen a aflorar.

Serà en aquesta fase, també, on caldrà plantejar els objectius del projecte. És el moment de fer una anàlisi acurada de la situació en la qual es troba el grup, d'avaluar les seves necessitats i de decidir els objectius i les accions que s'acorden realitzar. Aquest moment podrà variar en funció de la dinàmica en què es trobi el grup.

*En aquest primer moment el grup es pregunta:
"Què ens interessa? Què ens remou com a grup
i ens genera emoció per voler-ho canviar?"*

⊙ **ELECCIÓ.** És la fase on s'escull, de manera democràtica, el punt comú en què tothom se sent partícip. És un moment d'alta intensitat política, marcat pels interessos –personals o col·lectius– i no sempre compartits i pel joc d'influències que s'estableix dins del grup. Acostuma a ser un moment delicat en el qual s'han de defensar de manera apropiada els potencials projectes candidats, amb espais per a l'argumentació, per a la presentació en públic i per aprendre a escoltar què aporta cada persona.

Sigui com sigui, s'acaba escollint un projecte d'entre les propostes presentades, la representació d'un entrenament necessari, l'acció de prendre decisions. Des de l'escoltisme i el guiatge s'aposta pel consens, ja que ofereix la possibilitat de crear espais de diàleg i integra les diferents necessitats del grup.

Per acabar aquesta fase, cal parar atenció a no fer una suma indiscriminada de totes les aportacions, perquè tothom en surti content. Ni mixtures, ni amalgames. En la fase d'elecció es juga la viabilitat del projecte, per això cal que el grup mantingui el convenciment unitari d'haver escollit un projecte engrescador.

Escollirem la idea a consciència, des del desig personal de transmetre la idea del projecte que se'ns pugui ocórrer, amb generositat i voluntat d'arribar a l'elecció que generi més entusiasme i cohesió de grup.

⊙ **PLANIFICACIÓ.** És la fase en la qual es crea una estructura per poder arribar als objectius establerts. Caldrà pensar i dissenyar un itinerari, dividir la tasca en diverses etapes que constitueixin el procés de treball.

El paper del cap es troba en l'acompanyament del grup en aquest disseny de passos a seguir. De res servirà que l'equip de caps, que potser té més coneixement, doni feta una programació magnífica si el grup no hi posa de la seva part. Igualment, serà buit i frustrant un procés en què infants i joves no reben les pautes, consells i suports necessaris per encertar cada passa nova que es vagi donant. És important aquesta fase per aprendre a gestionar el temps, per preveure els recursos necessaris, per pensar les accions, per pensar com poder-les fer reals i per calibrar desajustos entre el que es planifica i el que es pot acabar succeint quan es posi en pràctica.

Amb una bona planificació podem començar a formar allò que ens proposem, només caldrà fer-ho. Es tracta de situar-se a l'inici del camí, marcar les fites en el trajecte i l'objectiu final.

⊙ **REALITZACIÓ.** És el moment de dur a terme l'acció educativa, l'acció projectada. Es produeixen els fets. En aquesta fase, actituds com la constància, la flexibilitat, la perseverança, l'espera, l'esforç, la rectificació i la motivació seran actituds clau.

El mateix grup ha de ser prou hàbil, arribats a aquest moment, per donar allò que necessita per continuar endavant. Pot ser calma, en moments de tensió; ànim, si alguna cosa no surt com s'esperava, o reconeixement, per cada progrés que ens acosti més a l'objectiu. I aquí és on també es confia amb l'eix d'animació, que pot jugar un paper clau com a complement, com a motor de combustió perfecte que faci la calor necessària per continuar endavant, l'espurna d'energia per arribar fins al final.

Quan el grup gaudeix del plaer d'assolir el que s'ha ideat amb anterioritat és quan es pot donar per conclosa la fase de realització. Aquest garbuix d'emocions positives, personals i comunitàries poden brollar en esdeveniments de reconeixement de la tasca feta (com la celebració final o el *gran boom*, entre d'altres).

Després de dies, setmanes i mesos de preparació, cal passar a l'acció. Cal manifestar la força com a grup, obrar en conseqüència amb el que s'ha previst i acomplir el projecte.

⊙ **REVISIÓ.** És un pas més, determinant com qualsevol altre. L'escoltisme i el guiatge ens serveix per pensar, fer i viure, però també per revisar un cop s'han viscut totes aquestes experiències. En els projectes passa el mateix i com a caps caldrà anar a la recerca d'aquest moment, elaborant la narració de què ha passat en les fases anteriors, la relació dels fets. No és un moment de judicis, de mèrits, sinó de consciència de l'experiència viscuda, un moment de compartir visions –no sempre coincidents– sobre el projecte, de fer balanç del procés i de comprovar els resultats.

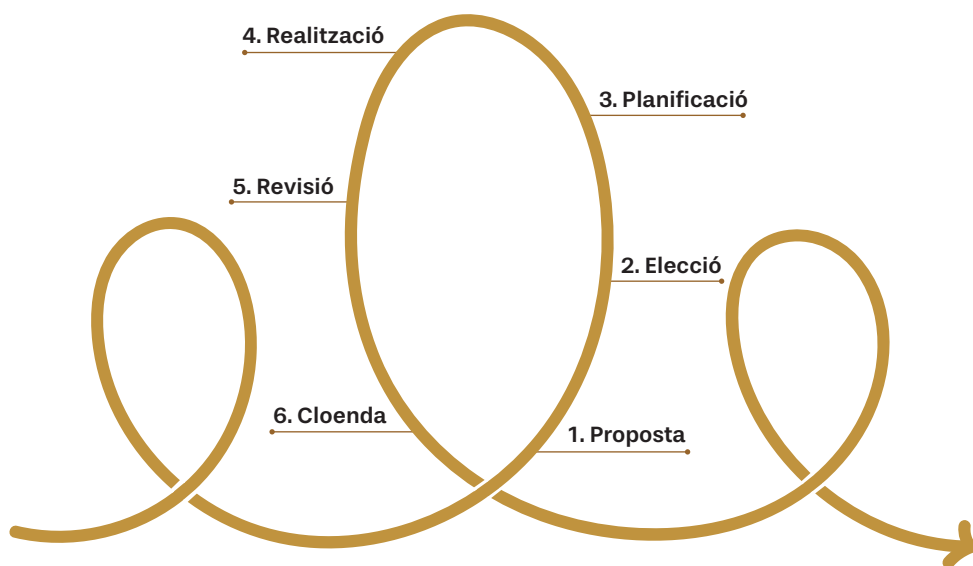
No es parla d'avaluació, sinó de tornar a veure què ha passat des de la distància, el moment tranquil i el gruix de treball fet. És un moment perquè no s'escapi res, perquè les persones implicades en el projecte puguin explicar-se, juntes, el petit pedaç de vida compartit, les estones de cau. Mentre l'avaluació és constant (avaluem els materials que fem servir, la millor manera de prendre decisions, si allò que fem és el que realment volíem fer, etc.), la revisió és la manera d'entendre aquest moment final.

Es tracta d'entrellucar tot el procés per aprendre i continuar aprenent: per persistir amb el compromís d'aprendre, per expressar com s'ha

aprs, com es podria haver fet millor, com s'ha viscut aquest aprenentatge per les persones que integren el grup i com a grup.

© **CLOENDA.** És el moment idoni per celebrar tot el camí que s'ha recorregut. Un cop culminat el procés de manera grupal conflueixen moltes emocions. Podem sentir orgull d'aquell repte assolit o sentiments de desànim i frustració, si no ha sortit com esperàvem i el grup no ha pogut mantenir el nivell esperat de motivació i implicació.

En tot cas, és un moment per acollir aquestes sensacions sense jutjar-les i valorar que, sigui com sigui, s'ha arribat fins al final amb els aprenentatges que n'hem extret a la fase de revisió. Tota fita s'ha de valorar amb reconeixement, homenatge, reforç positiu i l'autoconsciència del que s'ha viscut.

Eixos d'animació

Un dels reptes de la figura educadora és captar la implicació d'infants i joves. Com a caps, crear el marc d'intervenció idoni permetrà que després es pugui fer una activitat educativa com la que es busca. Per això cal pensar en el grup, l'espai, el temps, els recursos, com captar l'atenció i l'interès, l'actitud, entre altres factors que confeccionen l'escena educativa. Per tot això, un recurs important és l'eix d'animació, capaç de funcionar com a porta d'entrada eficient per a qualsevol activitat o projecte.

Parlem de l'element que representa les ambientacions al cau, el complement necessari a l'activitat educativa per fer-la completa. És a dir, és una ficció dirigida per l'equip de caps i pensada amb una intenció determinada, que tant pot servir de fil conductor, com per lligar i relligar les activitats, ajudar a dinamitzar-les i reforçar l'espurna de motivació i entrega necessàries perquè aquell procés surti rodó. A més, d'alguna manera, intervé en el ritual, que ara s'hi passa de puntetes, però que sense ell no es podria disposar d'un grup cohesionat i reconegut en ell mateix.

Els eixos d'animació ens permeten crear una lligadura a través d'una història, que és inventada, pura ficció o inspirada en fets reals. Sigui com sigui, aquest relat permet avançar el treball educatiu i ens acostava a l'assoliment dels objectius que ens marquem. El fet de ficar-nos dins d'una història concreta fa més atractiva i emocionant la realització de diverses activitats que acaben formant part d'un tot. Es tracta d'unes ambientacions lliures i variades, que parteixen i es desenvolupen en funció de les necessitats i els objectius del grup.

- S'obre un camp per córrer d'històries i aventures a utilitzar, extens i inabordable, on podem escollir quina ambientació pot ser més útil. D'aquí ve que ens puguem plantejar qualsevol tema segons els objectius a assolir.
- L'ús de personatges permet empatitzar millor amb la història o la situació que vivim. Els personatges s'encarregaran d'explicar les necessitats del cas, els següents reptes, les persones que proposen alguna possible solució, etc.
- La seva forma es pot adaptar a tota mena de situacions, ja que es pot allargar durant una tarda o es pot planificar per tot uns campaments, pot ser intermitent al llarg del curs o per cada trimestre en pot començar un de nou.
- L'hem de tractar com un element farcit de valors, en què podem captar l'admiració, l'observació, el repte: si ens trobem a l'Antic Egipte, podrem introduir una vetlla de descoberta d'estels; rebre la visita d'un personatge que ve del futur ens pot fer pensar en la intel·ligència artificial i discutir sobre quin paper creiem que ha de tenir, i situar-nos en un món marí on les balenes ens parlen ens ha de fer pensar en la petjada ecològica dins del medi.
- El bon ús dels eixos d'animació serà el millor recurs per despertar consciències i fer aflorar el pensament crític. No es tracta de servir-nos d'una història banal, sinó de buscar el discurs que ens permetrà cohesionar al grup, al mateix moment que ens podrà acostar i connectar al territori que trepitgem en cada cas.

Els dinamismes

Els dinamismes són els trets qualitius que configuren el treball que fem. Cada un d'ells té el seu valor per si sol i és element a tenir en compte per tal de garantir la funció educativa de la nostra activitat. Funcionen com uns atributs a la proposta, l'ornamentació sense la qual l'acció no podria brillar, com per exemple un joc sense regles o una amistat sense estima.

A més, en els dinamismes es troba un dels assentaments comuns de l'escoltisme i el guiatge internacional. Després serà cada organització que farà estable la seva pròpia proposta educativa al damunt, però sempre respectant i prenent com a punt de partida aquests trets qualitius. De dinamismes n'hi ha cinc, i a continuació queden explicats en una pinzellada:

El progrés personal

És la transició que fa cada persona, el recorregut que va endavant i avança a través de les vivències. Cada infant i jove rep l'atenció propera de la figura educadora i amb un seguiment constant mostra de forma explícita la seva millora en la relació amb la resta, amb l'entorn, amb el domini de les tècniques concretes, el canvi d'actituds, les maneres de relacionar-se, entre d'altres.

Durant l'aventura escolta i guia, cada nova responsabilitat i cada nova situació representen generadors de nous aprenentatges, adquirits i adoptats per les persones que es van incorporant en la seva manera de ser, fer, estar i conviure.

El compromís

És fer explícit el compromís personal davant de la resta del grup, com a acceptació d'una obligació o d'un repte personal que cada persona creu que hi podrà fer front. Això implica l'acceptació i integració plenes i l'assumpció personal dels valors i també de la llei escolta i guia.

Assumir un compromís davant del grup és l'autoeducació d'una persona. Des del moment en què entra nova al grup, infants i joves assumeixen les responsabilitats pròpies de la seva edat, d'acord amb les seves capacitats.

El petit grup

És la condició que ens facilitarà la intervenció, la farà més propera, més personal i única. Treballar amb grups reduïts permet que cada infant i jove pugui sentir acollida i valoració i, per tant, pugui trobar un lloc còmode que el convenci per prendre part de la responsabilitat de la tasca conjunta.

La unitat més petita d'un grup és aquella en la qual hi ha dues persones, que ja es considera grup. Preparar i dividir les persones en grups més petits representa donar vides pròpies diferents a cada agrupació, des del primer dia en què es forma aquell grup fins a l'últim en què es dissoldrà. Durant el camí? Durant el camí apareixeran el diàleg i la confrontació d'opinions i tarannàs diferents que porten cap a l'adquisició d'actituds de col·laboració, respecte, tolerància, valoració de la diversitat i comprensió.

El joc institucional

És un joc de repartiment de funcions i tasques dins del grup que permet organitzar els seus integrants i garantir-ne el bon funcionament. A través de la potenciació de la maduresa, la participació activa, la solidaritat i el diàleg, el grup disposa dels seus espais de decisió i del repartiment de funcions, per tal de mantenir el grup amb bona vida i funcionament.

Es tracta de l'actitud amb la qual es gestiona el grup, el sedàs per on passen les iniciatives individuals per fer-les col·lectives, de benefici tant pel grup com la persona. I tot això es fa des del joc democràtic en vinculació directa amb els valors i la llei.

La fraternitat universal

A partir de la descoberta de l'entorn, infants i joves comencen a conèixer, valorar i comprometre's amb les realitats que troben al voltant. Es tracta de fer-ho de manera progressiva, des d'un entorn més proper cap a realitats on l'abast sigui més ampli. La descoberta d'una realitat concreta demana a la persona una conscienciació i un compromís per realitzar un servei que ajudi a transformar-la.

En aquest cas la figura educadora vetllarà perquè elements de descoberta, compromís i servei siguin els dinamitzadors i motors del projecte del grup. ●

Pistes per a caps

*Pista*⁹: f. [Obres públiques] Via no asfaltada, apta per al pas d'automòbils. *Pista forestal. Pista militar. Pista provisional.*

Per on transitem? Quina orientació cal prendre? Abans de començar cal disposar dels preparatius ideals que ens permetran agafar una bona direcció, escollir el camí. No tot depèn de nosaltres, però sí que caldrà dirigir amb bon criteri aquell grup d'infants i joves que tenim a càrrec nostre. La proposta d'aquest mètode et pot ajudar: aquests principis metodològics en poden ser una bona passada al peu, una bona base per acabar tirant endavant una activitat educativa amb tots els ets i uts.

⁹Tercera entrada de la paraula *pista* del DIEC en línia.

POSEU a l'abast escenaris propers que siguin diversos. Entenem que aquests escenaris són els voltants immediats de l'agrupament, del cau, que volem que actuïn com a forces d'aprenentatge. Loris Malaguzzi¹⁰ establia l'entorn com a tercera figura educadora, després del grup i les persones dirigents del procés. I en aquesta línia oferim contextos diferenciats i allunyats del que es converteix en tendència educativa temporal, fora de la tendència majoritària. Interpretem les formes de relació amb l'entorn, des de la tasca en xarxa i la cooperació. Així podem adaptar la manera de relacionar-nos, sigui un municipi, una ciutat educadora, un centre cívic o l'hort de l'agrupament. I en fem educació.

DETERMINEU l'estratègia per entrar a fons en la pedagogia del projecte. Cal despertar la consciència educativa més vivaç amb la pedagogia del projecte. Entenem que és una de les estratègies educatives que l'escoltisme i el guiatge utilitza, que permet arribar a les finalitats marcades, tant si hi recorrem a través dels centres d'interès, la resolució de problemes, l'aprenentatge servei, la recerca en el medi, els camps de treball, la simulació, l'anàlisi de casos, com el que sigui. Cal ser-ne conscients, conscienciar el grup i començar a obrir camí. Per part de l'equip de caps, per començar, només cal tenir aquestes finalitats ben definides i consensuades (beguin de l'escoltisme i el guiatge en general, del pla estratègic de l'associació, del projecte educatiu de l'agrupament o de les necessitats de la unitat), per iniciar el treball amb un projecte, passant per una bona fase de proposta, de planificació i de realització.

OBSERVEU des d'un pla discret els processos del grup per oferir un acompanyament adequat al moment en què es troben. Necessitem un pla natural i pràctic, però també una observació objectiva, que no es perd cap detall del que passa i deixa de passar. Només així es podrà fer una detecció i un seguiment, continuats i globals, de les conductes individuals i col·lectives. Cal tenir en compte que tenim un dels espais de més valor per guaitar: el moment del joc espontani. Abstreure's de tota cosa que no sigui seguir i captar les informacions que ens arriben en un moment com aquest ens pot portar a comprendre conductes per tal de proporcionar aquells elements de guia i ajut necessaris per a cada infant i jove.

SENSIBILITZEU infants i joves sobre el seu entorn proper i allò que podem arribar a fer. El cau és un bon lloc per explicar que els espais no són ni buits, ni inerts, que quan se salten els murs de l'agrupament, l'escola o la llar de cada persona, cada entorn conté inèrcies que poden ser deseducadores o tensions de valor que cal aprofitar. Tenir-ho present serà imprescindible per servir-nos de l'entorn com a agent amb validesa pel desenvolupament integral de les persones.

¹⁰ Educador italià impulsor de la filosofia educacional, la Reggio Emilia.

CREU oportunitats per a cadascuna de les idees que aporta el grup (a la fase de proposta del projecte).

Entendre que un projecte és un motor educatiu comunitari comença des del primer moment en què es treballa per projectes fins que es completen. Per això, des de la convivència i la gestió democràtica, cal oferir el mateix espai per a cada persona o grup de persones que vulgui presentar una proposta al grup. En aquest sentit, també s'inclou ser-hi present amb l'acompanyament d'aquesta oferta, ja que ajudar en la manera de presentar-ho, assajar la presentació, donar un cop de mà amb la tria de les paraules escollides per socialitzar la idea i tot el que sigui millorar-ne la presentació, pot contribuir a un procés més enriquidor per a totes les parts implicades.

ESTABLIU les regles del joc per poder-les consensuar dins el grup (a la fase d'elecció del projecte).

Aneu a la recerca del diàleg, de l'acord i del compromís. Això significa que caldrà recórrer a obrir els espais necessaris per poder confrontar propostes, per anar-ne seleccionant fins a arribar a la definitiva. També implica un codi, una claredat en el procés de selecció dels criteris que s'utilitzen per escollir i, fins i tot, una claredat en la manera de funcionar com a grup.

FOMENTEU la mirada crítica, fent pedagogia de la responsabilitat i de la implicació (a la fase de proposta del projecte).

Només podran sortir propostes de valor si aquestes venen donades des d'un esguard crític i transformador de la realitat. Per això, és important barrejar dues sinergies com a caps. Per una banda, si ens fixem en pedagogies com la de l'alteritat o de l'oprimit¹¹, pedagogies que ens col·loquen en la pell d'altres persones i altres situacions per així poder canviar-les, ens ajudaran a trobar l'espai adient per encapçalar un projecte. Per altra banda, l'estímul d'infants i joves pot arribar si es parteix dels coneixements de cadascú, de les seves habilitats, de necessitats d'altres espais on ja participen (com l'institut, l'escola de música o l'associació de veïns). Arribats a aquest punt, podem visitar el teixit associatiu i convidar persones expertes o col·lectius que responguin als interessos del grup. Serà la iniciativa que ens anirà apropant cap a aquelles possibles cares que pugui acabar agafant el projecte.

GENEREU interrogants en el grup que facilitin les següents fases (a la fase d'elecció del projecte).

Un dels molts papers de la figura educadora és el de qüestionar, preguntar, orientar el debat, la conversa, obrir fronts nous. El moment d'escollir un projecte és un moment clau, ja que el que ve després ja comporta unes actituds i accions molt diferents. Per això, com a caps, caldrà resoldre totes les postures, favorables i contràries per tal d'assegurar una bona elecció i una continuïtat estable i ferma per a quan es passi a la següent fase.

¹¹ Van ser pedagogies del segle XX impulsades, per ordre d'aparició, per Lévinas i Freire.

CONCEDIU el temps necessari per a l'autogestió i el dinamisme del grup, més enllà de l'encert o l'error (a la fase de planificació del projecte). Mantenir una actitud educadora oberta serà clau en aquesta fase. Segons les necessitats del moment i del context, ens trobem en un moment en què infants i joves parlen, es mouen cap a un sentit i una direcció, cap a l'organització del que serà la realització del projecte. Es treballa col·lectivament, en grups fixos o variables, però de manera cooperativa per tal d'organitzar un temps del qual es disposa.

INTERVENIU-HI des de l'acompanyament i la mediació (a la fase de planificació del projecte). Durant totes les fases del projecte, l'acompanyament hi serà present. Hi ha moments que la intervenció serà més necessària, com per exemple en la planificació, que com a equip s'ha de garantir que es disposa dels espais d'aprenentatge adients dins la planificació del projecte. Poden ser espais d'aprenentatge com tallers o simulacions, o espais que serveixen per avançar amb el projecte al mateix moment que es posen a prova coneixements, habilitats i competències. L'equip ha de garantir que, durant el transcurs del projecte, hi ha un aprenentatge significatiu des d'un enfocament global, amb perspectiva comunitària i que es reparteix en espais diferenciats i ordenats.

EVITEU la frustració sostinguda, prevenint espais de trobada durant tot el procés per revisar i continuar (a la fase de realització del projecte). Abans d'arribar a l'ofec d'un projecte frustrat, cal prevenir espais de suport, de revisió, d'ajuda, de seguiment individual i grupal durant l'època en què es desenvolupa el projecte. La pedagogia del projecte ha de contribuir a un desenvolupament de competències general a través d'un camí que es materialitza quan s'arriba a la realització. Si abans d'arribar-hi es detecten pressentiments de cansament o intranquil·litat, valdrà la pena frenar i poder-ne parlar amb calma.

VETLLEU per mantenir la motivació del grup. S'aprèn amb més profunditat i millora quan al darrere de l'aprenentatge hi ha la consciència, en tot moment, d'allò que s'està fent. Quins aprenentatges es poden assolir? Com s'hi pot arribar? Si es cometen errors o no surt com s'ha previst, què passa? L'equip ha de poder garantir l'eficiència del projecte, com a espai educatiu d'èxit de descobriment d'habilitats personals noves, de nous coneixements, de progrés a través de l'aprendre a aprendre. La pedagogia del projecte converteix l'aprenentatge en un tangible funcional d'interès per qui ho rep, fàcil i integrable en l'estructura del seu coneixement.

MANTENIU una actitud flexible. Cal donar espai i temps d'acord amb ritmes i maneres de ser diferents: un temps pel treball, per completar estones destinades al projecte, per poder fer aquelles activitats necessàries i adequades, per memoritzar, per aprofundir, per practicar, aplicar, simular... Deixeu que el grup se sorprengui i ens sorprengui. Es tracta d'una relació educativa amb el grup, la de la figura educadora, que conté estones de direcció de l'activitat, estones d'acompanyament i d'altres d'observació. Per això la pedagogia del projecte també inclou una estona de treball metòdic i sistemàtic, que s'apropa a les capacitats i interessos d'infants i joves. Mantenir l'actitud i el caràcter adients a cada fase serà un apunt important per aconseguir aprenentatges molt profunds i significatius.

POTENCIEU una imaginació sense límits (als eixos d'animació). Cal aprofitar tot el camp per córrer que ens obre l'ús de l'eix d'animació. Els eixos són una porta oberta a la creativitat desbordant d'infants i joves. Un marge de maniobra creatiu que ha de permetre multiplicar les nostres possibilitats com a persones educadores. Per tant, cal donar espai als somnis, als desitjos, als anhels, espai per acabar-los convertint i canalitzant en l'eix del curs. Això implica un esforç que, benvingut sigui, ens permetrà disposar d'una història i d'un fil conductor atractiu. Deia aquell que "les coses belles i profundes necessiten temps i calma"¹². Just per això cal confiar en la infància i la joventut per poder-ne vestir i transformar els seus pensaments amb dedicació, per poder-los convertir en l'hàbitat educatiu que necessiten.

¹² És una frase de Joan Coromines Vigneux, lingüista català reconegut del segle XX.

CONNECTEU amb els interessos del grup

(als eixos d'animació). Utilitzar el vehicle dels interessos d'infants i joves ens permetrà establir el vincle i el lligam. Aprofitem les seves idees i transformem-les amb passió per aconseguir el seu compromís. Per això, serà molt profitós potenciar aquelles idees amb valor per tal d'educar de forma més atractiva i activa. I així, podem trobar-nos entre realitat i fantasia, espai on desenvoluparem la descoberta, la recerca i exploració, espai on podem avançar cap als nostres objectius educatius.

IMPLIQUEU la comunitat (als eixos d'animació).

També és un espai d'acompanyament al nucli familiar, en el qual es compta amb les famílies per fer vida a l'agrupament i dins la unitat. Com a famílies entenem tota persona propera que té relació amb la infància i la joventut del grup. Al cau mirem cap al seu entorn sociocultural. En aquest cas es disposa d'un espai social creatiu amb el fil del curs que representa l'eix d'animació, es teixeix un microcosmos de xarxa ciutadana i de valors que implica a infants i joves. Però per què no implica als seus cercles familiars? Aquestes idees van des de convidar a les famílies a la presentació de les sortides d'estiu, a passar una tarda de cau amb elles, fins a incloure-les com a personatges dins de l'argument del mateix eix. A més, els eixos d'animació són aquella eina que, a banda de famílies, també ens han de portar al descobriment de la realitat social, cultural i política que ens envolta, una bona eina de conscienciació.

Cercles d'actuació educativa

QUADRAR EL CERCLE

Primer cercle. La persona i el progrés personal.

Pistes per a caps

Segon cercle. La vida en petit grup.

Pistes per a caps

Tercer cercle. El moviment com a comunitat; del cau cap a l'entorn.

Pistes per a caps

Quadrar el cercle

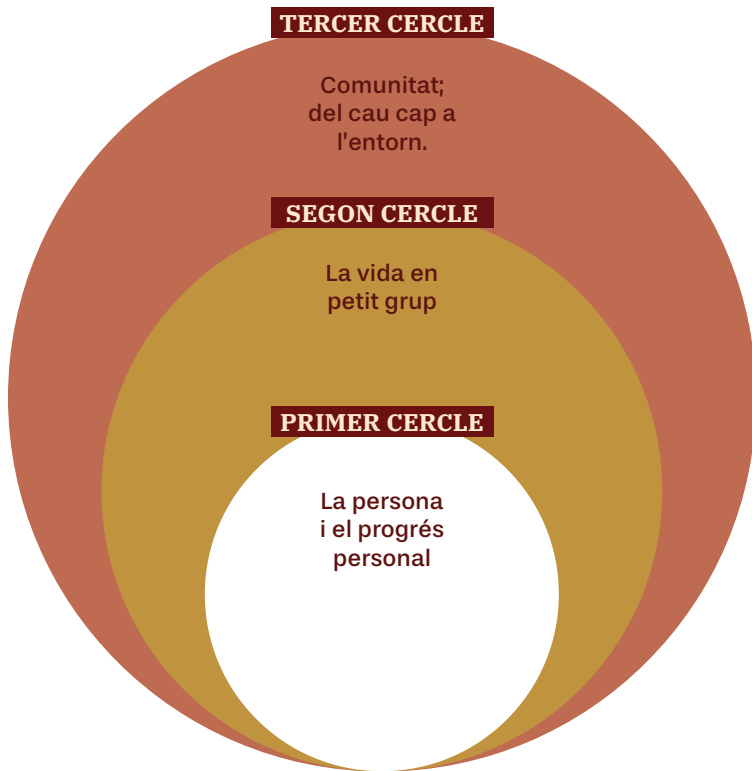
Arriba el moment de fixar la vista en l'àmbit d'actuació. Després de presentar els principis metodològics, entrem a fons en l'extens camp on volem que es noti la nostra presència com a figures educadores. No tindria sentit obrir nous punts de vista, allunyar-se de la direcció cap on conduïen les nostres idees, però, de la mateixa manera que les trenes d'actuació pedagògica signifiquen una aportació nova dins d'aquesta proposta, ara tornem a obrir un nou front.

Amb la voluntat de fixar la nostra acció, es presentarà una classificació seqüenciada d'allà on hem d'actuar, on pensem que és el lloc en el qual s'ha de trobar viva la nostra proposta educativa. Aquest lloc queda repartit en tres categories, tres cercles, i continua, com no podia ser d'altra manera, tenint en compte infants i joves davant la vida que viuen, la vida en societat.

Des de la sociologia s'entén la societat, no com una barreja atzarosa i heterogènia desconcertant, sinó des d'un ordre gradual de relacions i interaccions humanes. Aquest ordre té com a origen i finalitat les persones, que viuen inserides en la societat i ho fan amb la necessitat de comunicar-se, relacionar-se i habitar amb les altres, ho fan en grup. A partir d'aquests grups es marcarà una direcció, una influència en les institucions (combinació de dinàmiques compartides que busquen el benestar i la satisfacció de les necessitats bàsiques del grup). Per això, com a àmbit d'actuació, en aquest context dirigim l'enfocament de la nostra atenció en aquesta definició simplificada de la societat on enquadrem la proposta.

Enquadrar? Ben mirat, més ben dit encerclar, sí! Encerclem aquell agent que en cap moment hem deixat de posicionar al centre, la persona: infants i joves. L'encercllem amb tres cercles simbòlics i concèntrics diferents que, de manera progressiva, cada un d'ells estableix relació amb el centre. Es tracta de tres relacions diferents i transversals, que interactuen entre elles sense perdre l'acostament amb el punt central. Parlem dels cercles d'actuació educativa de l'escoltisme i el guiatge català, que són la persona i el progrés personal, la vida en petit grup, i el moviment com a comunitat; del cau cap a l'entorn.

La persona aprèn i del seu aprenentatge en deriva el desenvolupament i la confecció de la seva identitat. Viu aquesta època amb relació als altres, altres persones que troba al seu costat li fan conèixer la dinàmica social i li fan originar el sentiment de pertinença en un grup. Aquest grup resultant és el grup d'iguals, una comunitat o associació on conviure. I un cop arribats aquí, amb voluntat de ser-hi per esdevenir motor de canvi i millora digne de l'entorn on viu. La persona, el grup i l'entorn: els tres cercles on cal actuar amb agilitat i estratègia pedagògica com a caps. Sabem que aquesta tasca és difícil, com la quadratura d'un cercle, però al mateix temps la reconeixem com a nostra. ●

Primer cercle.

La persona i el progrés personal

El primer enfocament és cap a una mateixa, cap a la persona. Durant la infància i la joventut es viuen moments de desenvolupament, de viure i de sentir experiències noves, tant personals com col·lectives. L'infant, d'ençà que neix, comença a aprendre sense poder-ho aturar. Cada un d'aquests aprenentatges serà una espècie de pòsit, una base, un bagatge que permetrà aprenentatges nous, però que no serà possible si no es té en compte en relació amb la resta i l'entorn. Aquest procés de la persona, però, no ha de ser des de la individualitat. Apostem per aquest progrés genuí i original, que permet arribar a l'autenticitat personal a través de l'aprenentatge en el desenvolupament i la convivència. Apostem per la definició de la persona des de la mateixa persona, des del "jo". Cal anar sumant experiències, aprenentatges i vivències a una personalitat, a una manera de ser, a la identitat que cerquem.

Pensem en un procés educatiu on tothom és protagonista, ja que tothom s'encarrega de desplegar la fortalesa de la seva manera de ser, d'enriquir-la cada dia de nous aprenentatges. Alhora, això ens permetrà reconèixer el grup vivint en el col·lectiu. Si l'educació ens permet donar solucions a situacions comunes, és perquè hem pensat i reflexionat sobre aquestes situacions i, conjuntament, s'ha decidit com resoldre-les. Des del compromís personal, ens dirigim cap a l'objectiu de progressar de manera conjunta.

Progrés personal

Pensar en el progrés personal ens porta a pensar en l'aprenentatge que es mou, que es troba en constant moviment. La persona coneix, avança, té nous procediments a l'abast, valors i actituds i es planteja horitzons. Sense cap dubte, serà on infants i joves trobaran la manera d'ampliar les seves competències. Comptar amb nous elements descoberts els permetrà la llibertat de desenvolupar les aproximacions i el seu desenvolupament com a persona.

En aquest cas, l'acció educativa serà la clau que obrirà la porta a la incògnita, al misteri de nous reptes que habilitaran pensar en més enllà del que es coneix. Les aportacions innovadores, com el projecte, per exemple, sempre comptaran amb aquesta idea de progrés com a objectiu inherent. El projecte que avança sense perdre pistonada garanteix que les persones que s'hi troben al darrere capitalitzin un procés de progrés personal. Aquest procés ve guiat i orientat per la iniciativa de la figura dels equips de caps, responsables de crear l'escenari educatiu. S'ha fet l'esforç de reivindicar permanentment que "al cau no fem res perquè sí", i passar de la proclama a la bona gestió significa que hi ha d'haver resultats que es puguin veure, que siguin reals.

Tant infants com joves actuaran amb uns papers concrets, que en mirar enrere es reconeixeran protagonistes d'un procés educatiu emancipador.

A través dels espais que es proporcionen al cau, intencionats i motivats, es busca el desenvolupament conscient i personal, adequat a l'edat i canalitzat al model de l'escoltisme i el guiatge. Pretenem submergir infants i joves a una activitat apassionada, relacionada a la realitat existent

per transformar-la, amb la consciència que es té entre les mans una responsabilitat delicada i complexa, però que fascina. Aquesta és la missió de les persones que fan de caps. La prova de què es busca aconseguir el que es programa a cada instant, aconseguir les fites noves per avançar, rau en el com assolim aquest progrés personal d'infants i joves. En el moment en què ens trobem, obsessionats pels resultats immediats, posem tota la confiança en l'activitat que fem: enriolar-se en la tasca educativa, que la sabem lenta i la volem fer sense pressa. També sabem que és tan possible que surti bé, com que hi hagi vegades que no sigui així. Però tenim la convicció que, a través dels espais de presa de consciència, el progrés es farà latent com el creixement d'un dia que sense adonar-se'n gaire va passant. I en aquest anar passant, com a repartiment de l'escena, tant infants com joves actuaran amb uns papers concrets, que en mirar enrere es reconeixeran protagonistes d'un procés educatiu emancipador.

Certament, pensem en el progrés de cada persona per mitjà de l'acció educativa. Ara bé, això vol dir que tots els aprenentatges seran guiats? Seran subjectes a una programació i a una activitat dirigida? No serà així, ja que també trobarem l'aprenentatge dins l'espontaneïtat, en moments quotidians, en l'autonomia de la infància i la joventut. De fet, desvetllem una de les riqueses del cau quan en uns campaments, es donen moments lliures que acaben sent generadors d'aprenentatge. Quan en una ruta dues companyes de la branca de Llops i Daines comparteixen una conversa, poden estar parlant de com els ha agradat passar el matí vora la riera o una li pot estar explicant a l'altra que la passada nit va trobar a faltar el seu pare. Per tant, donem veu a les seves emocions i, sense saber-ho, mirem de gestionar-les. El mateix pot passar amb el petit grup quan desmunta la tenda i tants i tants altres moments espontanis que afavoreixen l'aprenentatge. No tanquem la porta que això passi; tot el contrari, volem que sigui així, ja que és el millor complement a una activitat ben preparada i pensada.

La següent part que cal apuntar és que aquest camí de progrés es farà en grup. Entendre l'educació inserida en la dinàmica d'un grup ens porta al pensament comunitari i a la capacitat d'aprendre, de governar i d'organitzar-se entre persones. Socialitzem per tal de donar forma a unes creences, uns valors, uns pensaments propis i personals, un medi natural on assolim

la identitat. Som lluny de la intenció de repetir models idèntics i maneres de ser i actuar, però a prop de trobar un clima de convivència consensuat, compartit i que permet el desenvolupament de cada persona.

Promesa i compromís

L'escoltisme i el guiatge disposa d'una de les millors eines de progrés personal: la Promesa. Des de Baden Powell fins a Marina Garcés s'ha escrit sobre la promesa definint-la com una decisió personal, que pot prendre tothom per anar endavant amb algun aspecte de la seva vida o de la relació amb l'entorn (i se'n continuarà escrivint). En concret, parlar de promesa al cau ens porta a parlar sobre renovar la vinculació amb la llei escolta i guia i l'actitud d'estar a punt per poder-la complir.

Per això la Promesa és una acció pedagògica fonamental dins d'aquest mètode, com a decisió personal, voluntària i lliure. És el complement indispensable i perfecte d'una proposta pedagògica que vol ser la guia per poder educar persones crítiques i troba en la Promesa l'aliada perfecta per valorar, revisar i assimilar tot el que el mètode transmet per transformar-nos i transformar l'entorn. Forma part del procés de desenvolupament personal que infants i joves viuen dins l'escoltisme i el guiatge, com a punt de partida per continuar avançant. Qui la fa, conscient de qui és, es projecta cap a allò que vol ser en un futur que s'acosta i, a través d'aquest valor transcendental i la paraula transformadora, es pren el ferm objectiu d'arribar a ser aquesta projecció de la mateixa persona. Per això, quan algú fa la Promesa, pot recórrer a aquesta fórmula¹³:

'Prometo fer tot el que pugui per fer servei al meu país, construir un món millor creixent en comunitat i vivint la meva espiritualitat, d'acord amb els valors reflectits en la llei escolta i guia'

Amb la vinculació amb els altres serà on apareixerà el compromís. Aquest compromís sobrepassa el que cada persona es promet, que passa del "jo" al "nosaltres", ja que aquesta promesa significarà un moment de comunitat i celebració. En el moment de realitzar la promesa, s'estarà anunciant a la resta del grup que es pot comptar amb aquella persona que està entregant el seu compromís mitjançant el valor de la seva paraula. Aquesta expressió d'una voluntat interna, que té un símptoma important en la convivència externa, és qui acompanya i celebrarà aquesta decisió.

Pel compromís que demana, és l'estació d'enllaç amb el treball personal que es pot adquirir fent servir la Promesa. Aquesta eina pedagògica recull

¹³ Text de la promesa adoptat per MEG en l'actualització dels estatuts de l'entitat, aprovats per assemblea el dia 27 de novembre de 2022, a Barcelona.

els següents objectius:

- ⊙ **PERSONALITZAR** el moment, ja que cada persona també ho prendrà amb una voluntat diferent. Al darrere hi ha l'esforç introspectiu, específic i adequat a cada cas, que respon a les mateixes inquietuds, inseguretats, desitjos, reptes, il·lusions, fragilitats i febleses.
- ⊙ **REFLEXIONAR** sobre les intencions i finalitats que hi aboquem. L'espai de la Promesa es comporta com un dels espais educatius conscients més individualitzats. Està centrat en el marc de referència comú (la llei) i està dedicat al canvi personal davant del grup: reafirma les conviccions o les qüestiona, fruit d'obrir nous horitzons. A més, es fa un treball que comporta pensament crític per generar opinió sobre el món amb criteri reflexiu, tot potenciant la part més idealista de cada persona, en el qui som i el que volem ser.
- ⊙ **DEFINIR** en què consisteixen i fins on arriben les responsabilitats envers la mateixa persona i els seus cercles socials (família, amistats i comunitat). A través de la Promesa es poden escollir les decisions, tot assumint aquells valors que la persona vol relacionar amb el seu desenvolupament. Per exemple, l'esforç és un valor derivat d'aquest procés, ja que moltes vegades el compromís emparaulat exigirà aquest esforç.
- ⊙ **DESCOBRIR** que es forma part d'un moviment que és internacional, que és educatiu i que s'anomena escoltisme i guiatge. Té l'objectiu de transformar les persones perquè puguin ser capaces de transformar la societat. Per tant, també es fomenta el sentiment de pertinença i la responsabilitat que comporta formar-ne part.
- ⊙ **CRÉIXER** qui en aquell moment es compromet, ho farà davant del grup i amb intencions de créixer i madurar. Entra en relació directa amb el desenvolupament personal, que podrà ser adaptat i dimensionat branca per branca, a infants i joves.

I passant a una part més pràctica, cal saber que hi ha maneres i maneres de desenvolupar la Promesa. És important que cada un dels processos s'adapti a les tradicions i tarannàs propis de l'agrupament, sempre tenint clar el rerefons educatiu que hi ha al darrere.

La promesa es prepara. Els infants i joves prenen per iniciativa pròpia la lliure decisió de fer-la. Dins la dinàmica del grup, la proposta pot ser definida per l'equip de caps o per la branca, que veuen que aquella persona està preparada per fer aquest pas endavant en la seva evolució personal. Serà en aquest moment quan reflexionarà sobre el moment en el qual es troba, acceptant i assumint el repte de progrés. Per tant, des d'aquest moment, passa a ser principal protagonista d'aquesta cerimònia.

Normalment, ho acabi dient o no, escollirà un grup de persones que esdevenen referents, que l'acompanyaran en aquesta experiència. Verbalitzar aquesta referència, fer saber a algú la voluntat que vol que l'acompanyis, és el que entenem com a padrinatge. Aquesta figura representa aquella persona que es compromet a acompanyar i compartir el moment. És a dir, pretén compartir el procés d'autoconeixença, les potencialitats i les millores que la guiaran a definir els mateixos objectius personals que exposa durant la cerimònia. Sumada a la figura del padrinatge, hi ha l'equip de caps, que també acompanyarà durant tot el procés de preparació, realització i celebració, aquelles persones que fan aquest pas cap a la Promesa. L'acompanyament és clau per un treball sincer, ja que el reforç positiu només pot infondre confiança en el procés de canvi i en l'assumpció del repte personal.

Es podrà treballar en funció de les necessitats, de les inquietuds de la persona que promet. Sempre apostem per un acompanyament prolongat en el temps, implicant esforç i constància per garantir una relació sincera i franca i, en definitiva, creant un bon espai de preparació. Per això, com a caps, és important conèixer el grup, perquè en aquest cas també serà el que ens permetrà adaptar el discurs, la presentació d'aquesta activitat, l'espai, amb una història o el millor eix d'animació que ajudi a introduir la voluntat de participar de tot el grup.

La promesa es realitza. Com a moment de reflexió personal, on qui la farà es proposa a si mateix millorar la seva vida d'acord amb la llei escolta i guia.

En aquesta fase, es donen moments de qualitat per reflexionar al voltant de les aproximacions de la persona: la cognitiva, la social, l'emocional, la física, l'espiritual, la política i la cultural. Reflexionar en aquest sentit pot servir per adonar-se de com som, en quin moment estem, què ens agrada de nosaltres i què ens agradaria canviar d'ara endavant. Tant és així que aquesta reflexió pot ser autònoma o es pot estimular a través de qüestionaris sobre el desenvolupament, que ajudin a revisar experiències viscudes i anticipin possibles futurs que pot ser que arribin. És l'espai perquè la persona que està a punt de prometre pugui imaginar-se, pugui

pensar-se. Per aquesta raó, recursos com la planificació o el dibuix podran ser mitjans òptims per fer introspecció, per pensar en les persones que estan més a prop o amb la resta, per pensar en el temps que cada persona hi dedica i si aquest és el que s'hi vol dedicar realment. Són uns moments cabdals de la promesa, ja que aquella persona que està a punt de fer-la entén que el compromís que agafarà es connecta amb la seva pròpia realitat, tant individual com col·lectiva, propera o allunyada, local o global.

La promesa se celebra. Arriba el moment, el ritual compartit amb tota la branca, en el qual la persona anuncia l'objectiu que s'ha proposat per avançar en el seu progrés personal a través de la fórmula comuna: la celebració de la Promesa. A continuació, la branca celebrarà amb la persona que ha fet la Promesa i l'ajudarà a complir el seu objectiu. Aquesta celebració també pot ser oberta a les famílies, a l'agrupament i a ex-escoltes i guies; com s'ha dit abans, aquí prevalen els costums de cada agrupament.

La celebració es pot dur a terme en qualsevol moment del dia, sigui clar o fosc, això és igual. L'ordre de la cerimònia també té un sentit conscient i cronològic, pensat prèviament. Hi ha diversos elements que formen part de la cerimònia: les cançons d'inici i de final, la lectura de textos, rimes, gloses o versos, les fotos i vídeos, l'entrega de detalls. Tot està inclòs en aquest moment. Determinats elements ens poden ajudar a ambientar l'espai, com per exemple la bandera, les espelmes i la talla de tòtems. És important vetllar per un espai digne i una ambientació favorable, que ens apropi al "lloc bo", entès com a lloc idoni, còmode i adequat per tal que la cerimònia esdevingui un bon ritual escolta i guia.

La promesa es revisa. Al cap d'uns dies, d'unes setmanes, d'uns mesos o d'un trimestre, qualsevol moment és vàlid per aturar-se i pensar que n'és d'aquell moment en què es va prometre tal cosa o en quin punt es troba l'objectiu proposat. ●

Pistes per a caps

Pista¹⁴: f. [Lèxic Comú] Seguit de petjades. Els caçadors havien perdut la pista del senglar.

No ens trobem a la recerca de cap senglar, però sí que estem amatents a la pista. A la pista de què i de qui? A la pista que ens acosti a les persones, que ens situï a prop de situacions de progrés personal, que ens mostri escenes reals de compromís. Amb qui? Amb la infància i la joventut que tenim al cau. Per això, des de la consciència de les diferents realitats que es puguin donar –cada una d'elles des del coneixement de cada equip de caps–, des de l'obertura que ofereix aquest guió, s'ofereixen un seguit de punts d'ajuda, suport on podem trobar idees per crear una aportació educativa completa.

¹⁴ Primera entrada de la paraula *pista* del DIEC en línia.

PLANTEGEU activitats de coneixença individual i grupal tenint en compte totes les aproximacions. Aquesta serà la primera situació educativa que caldrà preparar, la sessió inaugural, l'estrena de l'obra, la primera projecció, el primer partit: la primera tarda de cau. És important tenir en compte totes les condicions de context pròpies per plantejar un clima adequat des del primer moment. Si ho aconseguim, les relacions començaran a teixir-se des de la igualtat i petites unitats de relació seran l'avantsala del grup unitat. Així, les persones implicades només es veuran preocupades per superar emocions inicials de vergonya, nervis o pors per descobrir i conèixer la resta.

RECONEIXEU el camí com a èxit, més enllà d'on ens porti el resultat. No anem a la recerca de cap trofeu, no competim per cap medalla. No eduquem per travessar la meta abans que la resta, sinó que ens sentim més còmodes marcant fites en el camí i trobant aquest camí per recórrer. Traient la poètica, ens mantenim alerta dels reptes de la societat actual, i per això basem la nostra acció a preparar-nos per al dia a dia i a poder donar resposta avui i demà. El nostre objectiu no és un model únic on hem d'arribar, sinó que és compartir un camí que ens pot portar cap a una societat més justa, equilibrada i democràtica. Si millorem l'educació per on passem, podrem transformar la societat.

FOMENTEU la reflexió individual perquè infants i joves es plantegin dubtes i nous reptes en el seu progrés personal. No hi haurà procés educatiu sense sessions per experimentar, conèixer i aprendre. I aquest és el govern dels equips de caps. Cal fomentar el repte, l'activitat, la tasca i el nou coneixement perquè infants i joves puguin anar endavant i avançar cap a situacions noves. Com a caps hem de reconèixer que aquesta és una de les nostres màximes responsabilitats, i com a figures educadores hem de respondre amb l'oferiment de l'activitat adequada a cada moment. Som conscients i dirigents de l'educació que s'ofereix, així com de l'espai educatiu i de convivència que roman des del primer fins a l'últim dia de curs.

CONSCIENCIEU per compte propi, però també al grup del creixement i del progrés. Des de la posició que se situï l'infant o jove respecte al seu desenvolupament, comprenem el que l'envolta com un entorn on forma part i hi participa. Això serà important tant pel tipus de relacions que es creïn, ja que poden aparèixer vincles afectius, traduïts amb el temps en amistats, com per les noves coneixences i els aprenentatges. Serà una tasca vibrant manejar la situació per un desenvolupament igualitari i que es reforci de manera autònoma reforci de manera autònoma, com aquella expressió tan nostra que diu "el gran que ajuda al petit".

OFERIU un acompanyament individualitzat que té en compte les necessitats, les inquietuds i els interessos de cada persona.

Per això és tan important partir de la base que tothom és diferent, que podem seguir models i fer agrupacions per edats, que responem a la psicologia evolutiva, sí. Ara bé, per això mateix, pel fet de treballar amb persones, cal tenir en compte que els canvis es donaran a mesura que avanci el curs, amb la independència i espontaneïtat de cadascuna d'elles. L'acompanyament consisteix en un arxiu personal imaginari de cada persona on s'emmagatzemen les seves dades, el que la caracteritza, el que la fa especial, les necessitats, els punts de millora i, fins i tot, la troballa que ens serà útil per ajudar-la.

APORTEU una visió de conjunt en la repercussió de la Promesa.

És un treball personal, però no es fa des de l'individualisme sinó pensant en la resta. De fet, la Promesa serà fruit de la vida de grup donada al llarg del curs, de cada moment, de cada diàleg, de cada espai compartit que, en un moment de lucidesa, farà comparèixer un compromís personal. A partir d'aquí, el compromís que adopti la persona sí que serà propi, però amb efectes directes en la seva manera de relacionar-se amb la resta, amb els seus entorns i amb la societat. Per tant, serà una aportació en la seva vida en comunitat.

DONEU el temps necessari en el procés de la Promesa.

Les persones adultes disposarem del control de la situació, simbòlicament controlarem el rellotge i el calendari. Ara, ha de ser la infància i la joventut qui faci el servei necessari del temps. Molts dels nostres espais de treball es dirigeixen al grup unitat, però cal distingir el treball de la Promesa perquè es pugui mantenir únic i irreplicable per qui ho viu. D'aquesta manera, s'aconsegueix una reflexió basada en la introspecció, segura i garantida a través dels espais que s'ofereixen, que permet definir el compromís que s'adopta. A més, és garant d'un progrés personal i projecta un canvi conscient des de la comunitat que representa l'escoltisme i el guiatge cap a la societat que es vol transformar.

VALOREU al llarg del curs el vincle amb el grup.

I s'acaba com es comença, parlant del grup des de la perspectiva de la suma de persones que l'integra. Tenint en compte com n'és d'important la preparació de l'espai, mantenir-lo permetrà que perduri la bona acció educativa. El "lloc bo" permet desenvolupar les persones. Per aquesta raó cal revisar els vincles i les relacions de grup constantment. El cau pot respondre com a espai que trenqui possibles segregacions, com la urbana per exemple. En aquest sentit, és un entorn que es manté al marge de la dinàmica escolar; per tant, cal garantir durant tot el curs que el complement educatiu que resguardem funciona, des de la comunicació i la cooperació entre agents socioeducatius.

Segon cercle. La vida en petit grup

El segon enfocament és cap al col·lectiu: el grup, infants i joves fent vida en diferents grups al llarg del seu desenvolupament com a persones. El grup classe, el grup d'amistats, l'equip de bàsquet o la colla gegantera, això és la vida. Els castors que coneix la Júlia el primer dia de cau, l'Aran i l'Alina que són trucaires i es retroben després de l'estiu, rangers, caravel·les, el consell de caps: això és el cau. Aquest grup del cau no queda exempt de res i tampoc és cap casualitat. Ben al contrari, és un horitzó educatiu pensat, una dinàmica de funcionament, un substrat per abonar amb consciència pedagògica.

Aquest segon cercle entra de ple en la distribució de grups que disposa l'escoltisme i el guiatge: el sistema d'equips, el joc institucional, el marc simbòlic i les branques, la mateixa traducció de la pedagogia de grup. Això és perquè quan arrenca un grup, el primer dia de curs al cau, sigui qui sigui, allà només es trobarà amb una situació d'inici. Digues-n'hi com vulguis, l'inici d'una dinàmica, d'una aventura, d'una exploració o d'un tot, però definitivament és l'inici d'un grup de persones que comparteixen unes semblances adequades per crear un dels millors climes de desenvolupament i aprenentatge. Se situen dins de les mateixes edats, en unes etapes que van en paral·lel, properes les unes de les altres, en el moment de vida per on passen, els coneixements que van assimilant, la societat que els travessa... En aquestes semblances és on rau la riquesa de conèixer, i no pas en reproduir models exactament iguals, perquè les diferències també són un enriquiment. És un bon punt de partida que millora quan aquesta situació fa de viure de noves relacions afectives, de viure de rols nous dins del grup, de govern i de poder. Es tracta de la primera fase d'un grup, que al cap d'un temps s'organitzarà el treball, la manera de distribuir-se les obligacions (i s'hi haurà de ser per fer un acompanyament de la situació).

Aprendre a conèixer és el primer objectiu de la vida en petit grup. Aquest propòsit en camufla molts d'altres, de descobrir, de ser, de saber i compartir, de percebre el món i la vida. Per viure en comunitat el primer que cal és aprendre a fer-ho, sent coherent i important a parts iguals. I d'això es tracta, de poder conèixer en comunitat, poble o ciutat, en el context que ens envolta.

El sistema d'equips

L'escoltisme i el guiatge és conscient de l'impacte que té educar a través del grup. Per això, es promou el grup com l'hàbitat de desenvolupament personal més important dins del cau. Formar part d'una estructura social com és un grup comporta teixir relacions significatives entre iguals, vives i naturals. És una acció carregada de valors, com el compromís, la participació o el sentit crític, i també d'actituds, com la companyonia, la tolerància o l'empatia. És un bon lloc on sentir-se part important, per a infants i joves, per tal d'establir un diàleg entre la persona i el grup on conviu, i així anar modelant i desplegant la seva manera de ser, fer i pensar.

La vida en grup és el mirall de la convivència en societat i això és el que es cerca reproduir. Es pensa en grups que són diversos: d'aquí i d'allà, amb persones tímides i persones extravertides de costat, persones líders i persones despreocupades convivint, grups que hauran d'aprendre a créixer junts, que comencen sent una suma de persones, però que acaben creant un sentiment de pertinença que cohesiona i estreny la distància entre els qui el conformen. Parem atenció a l'aparició d'una de les coses més necessàries: amb la pertinença es crea el vincle. El vincle afectiu és necessari perquè tothom se senti part del grup i es trobi a gust dins d'aquest ecosistema. D'aquesta manera, es crea una xarxa d'estima i compromís, que és motor sincer i de veres perquè aquest grup es converteixi en hàbitat social, afectiu i educatiu.

En aquest punt, contemplem les etapes de participació del grup, per les quals infants i joves transiten en cada una d'elles. De fet, no corresponen necessàriament als anys, sinó que es van assolint en la mesura que es treballa amb la seva participació:

Etapa d'ADAPTACIÓ. Suposa la presa de contacte amb la resta del grup, com a porció d'un tot on s'entra a formar part, la metodologia i les característiques particulars. Per tant, és un moment en què infants i joves necessiten entendre el context per tal que els pugui ser positiu i puguin sumar-se a la seva dinàmica.

Etapa de PRESENCIA. És el moment en què la persona, en aquest cas infant o jove, se sent ubicada en saber quin és el seu rol dins del tot; en conseqüència, s'implica de forma conscient en el seu propi progrés, en el tarannà i en la dinàmica del grup.

Etapa de CONSOLIDACIÓ. La persona ja es troba ben situada i és conscient del seu bagatge, les experiències viscudes i la dinàmica pròpia

d'aquell context compartit. Passarà a contribuir en la dinamització mitjançant un lideratge codirigit amb la resta del grup.

Però, a més a més, dins del gran grup, es confia especialment en el petit grup. Provocar la vida en petit grup és un dels aspectes que més sensibilitat educativa ha d'ocupar dins el cau: la subdivisió petita d'un grup, la fragmentació positiva de la branca. El valor afegit que hi troba l'escoltisme i el guiatge va lligat a la paraula vida, en la mesura que infants i joves hi treballaran de la mà, abraçant nous vincles, experimentant vivències significatives, generant-les, vivint-les en primera persona i dirigint-se cap als seus objectius. La vida en petit grup que:

- Permet el progrés personal real, fomentant el potencial de cada persona.
- Agita la vida col·lectiva i la fa eficaç perquè pugui avançar.
- Activa l'autonomia de tothom, fent de reforç quan sigui necessari.
- Trenca amb la dinàmica de grup i amb possibles relacions estancades.
- Obre l'espai a la diversitat, facilitant donar veu i espais de participació.
- Intervé en el conflicte, sense evitar-ho, pausadament o en privat.
- Separa infants i joves per interessos, generacions o segons convingui.
- Prova el treball amb idees i propostes abans de fer-ho amb el grup.
- Comporta una convivència que s'aprèn i es millora amb el pas del temps.
- Dona l'oportunitat d'ampliar relacions entre persones desconegudes.
- Facilita l'aprenentatge del treball en grup, com a iniciativa cooperativista.
- Distribueix tasques i rols entre cada una de les persones del grup.
- Ofereix l'espai d'aprenentatge entre iguals per créixer i desenvolupar-se.

És a dir, valorem la creació d'un agent socialitzador nou, més menut, a través d'aquest espai educatiu que és el grup i la seva marxa general i tenim l'oportunitat de veure com tots aquests beneficis poden anar apareixent i es poden anar activant.

Les branques

En el moment de parlar de les branques, es torna a cercar tot el que desperta el sistema d'equips. Com s'ha explicat, el sistema d'equips és la distribució que l'escoltisme i el guiatge fa de la infància i la joventut. Ara és el moment d'identificar aquesta distribució amb els noms i cognoms que rep cada branca, per edats compreses, clarificant perquè aquesta distribució i no cap altra. Hi ha agrupaments que, per responsabilitat amb les necessitats d'infants i joves, obren branques prèvies a la primera (Castors i Llúdrigues) o n'arriben a crear de noves. Referent a això, alguns exemples en són la branca de Teixons i Mosteles, Fredolics, Rossinyols o Isards i Gaseles.

El detall de l'organització per grups que es troba al cau s'anomena branques, queda clar. Però si es parla del sistema com un conjunt de parts, coordinades entre elles per tal d'assolir uns objectius, cal esmentar quin tipus de sistema es troba al cau. La distribució que es veu en els agrupaments, distribució d'infants i joves, està dividida en cinc grups diferents, cinc branques diferents, que va de les edats més petites a les més grans –la primera branca comprèn infants d'entre sis i vuit anys, i l'última a joves d'entre disset i divuit–. La branca és el reflex de la divisió d'edat que ideològicament es recomana, el que seria el curs a l'educació escolar, ja que aquesta divisió es recolza a sobre de les etapes de desenvolupament. La proposta educativa del cau respon a la infància, a la preadolescència, a l'adolescència i als primers anys de la joventut.

A través d'aquestes branques, infants i joves dibuixen el seu propi recorregut pel cau; a mesura que es van fent grans, desenvolupen el seu mateix progrés personal.

A través d'aquestes branques, infants i joves dibuixen el seu propi recorregut pel cau; a mesura que es van fent grans, desenvolupen el seu mateix progrés personal. Les branques són el mitjà d'adaptació a les diferents etapes evolutives que, en general, tothom viu en un moment, si fa o no fa, similar. Seqüenciar-ho per branques permet donar l'oportunitat d'aconseguir espais adequats, grups on es concentra un tipus de treball per fer, materials, activitats i un *aprendre fent* determinat per a cada etapa.

La divisió d'aquestes agrupacions, d'aquestes branques, en franges d'edat respon al resultat de la suma de realitats en el desenvolupament de l'infant. Per una banda, tenim l'objectiu de respectar i acompanyar cada participant, de manera que s'estableixin franges d'edat coherents a les diferents etapes maduratives per les quals infants i joves passen. Per l'altra, cal tenir en compte els agents socialitzadors que ja existeixen (la família, l'escola...). La relació més transparent es troba en la divisió d'aquestes franges d'acord amb les etapes educatives. Així doncs, en els inicis, trobem branques que es troben en el primer cicle de l'educació primària, seguida del segon i tercer cicle. Més endavant, agrupacions de joves de secundària i d'educació postobligatòria.

A les branques de cada agrupament, el fet que dins d'una mateixa branca hi convisquin dues o tres generacions diferents d'infants o joves fa que apareguin relacions entre aquestes. A més, s'estableixen uns vincles que fan aflorar les relacions, experiències i entorn social que es descriu al sistema d'equips, propici per una educació entre iguals i compartida.

D'aquesta manera, es dona la situació en la qual la branca que acull a persones noves les acompanya al llarg del procés d'adaptació, fent palès que al llarg d'aquesta i la resta d'etapes les més grans ajuden les més petites. Habitualment, les franges d'edat han d'estar compreses a dins d'aquesta proposta: les branques han de tenir una durada mínima de dos anys i una màxima de tres.

Així doncs, quines són les branques? Segons la proposta més estesa, es contempla aquesta distribució:

- **Castors i Llúdrigues**, que comprèn les edats d'entre els 6 i 7 anys, el petit grup s'anomena escamot i el seu lema és "Riu amunt".
- **Llops i Daines**, que comprèn les edats d'entre els 8 i els 10 anys, el petit grup s'anomena sisena i el seu lema és "Tant com puc".
- **Ràngers i Noies Guia**, que comprèn les edats d'entre els 11 i els 13 anys, el petit grup s'anomena patrulla i el seu lema és "Sempre a punt".
- **Pioners i Caravel·les**, que comprèn les edats d'entre els 14 i els 16 anys, el petit grup s'anomena equip i el seu lema és "Fent camí".
- **Truc** (sigla de Tots a la Recerca d'Un Compromís), que comprèn les edats d'entre els 17 i els 18 anys, el petit grup s'anomena clan i el seu lema és "Fem servei".

Per acabar, caldrà complir el que estableix la llei per poder fer lleure segur i responsable. En aquest sentit, en el decret 267/2016 de les activitats d'educació en el lleure en les quals participen menors de 18 anys, és on trobarem el marc legal on acollir-nos en el moment de distribuir els caps per branques. Per cada branca, que agrupi un nombre d'infants i de joves, haurà d'haver-hi al capdavant un nombre de caps amb les seves titulacions de monitoratge o de direcció en l'activitat educativa. Cal tenir-ho en compte!

El joc institucional

Un cop arribats a aquest punt, és el moment d'entendre com es constitueix un entorn de desenvolupament dins del grup, dins de la branca. Es vol aconseguir més que una agrupació de persones, un grup conscient inserit dins d'un clima de desenvolupament i aprenentatge, oi? Es vol aprofitar i reforçar els atributs positius de cada integrant, en benefici de la vida del grup? Hi ha la intenció de crear un entorn de convivència similar al de l'exterior del cau, no és així? Una rèplica eficient de la societat actual? Doncs per aconseguir-ho, la millor manera és utilitzant la participació en el joc institucional.

Cal tenir fresc el concepte de *joc institucional* com a eina que ens permet orientar el grup cap a un model de funcionament de societat, a banda de ser un dels dinatismes de l'escoltisme i el guiatge. Tenint present això, ras i curt, el joc institucional són totes les vies de participació que s'obren dins el grup, i no només de participació, sinó també de decisió, consens i resolució de conflictes. De la mateixa manera que fora del cau es pensa en un model democràtic que vetlla pels drets, deures i llibertats de les persones, a dins es recrea un model que, si considerem a infants i joves com a protagonistes, els atribueix la responsabilitat de gestionar i governar la institució, quan la institució és el grup. I aquí és on rau la referència del joc: no ha de tractar-se d'una qüestió simple i superficial, sinó tot al contrari. Es fa servir el joc com a eina educativa, repetint la manera de legislar i executar de les institucions, d'això es tracta el joc institucional.

Aplicant aquesta fórmula, es busca la reacció d'infants i joves que es troben davant del repte d'agafar el timó del grup per...

- ⊙ Participar en la marxa decisiva.
- ⊙ Despertar l'actitud de prendre decisions.
- ⊙ Consensuar i pactar aquestes decisions.
- ⊙ Ser responsables de cada decisió presa.
- ⊙ Entomar les conseqüències.
- ⊙ Prendre consciència de cara a noves eleccions.

La creació d'aquesta simulació dins del grup busca l'establiment d'una estructura fidel al mode de convivència que les persones adultes trobem a la societat, que sigui igual de garant dels principis i valors democràtics. Alhora, també cal que garanteixi i faciliti l'organització del grup. Aquesta simulació es durà a terme dins del cau, el millor context per començar a introduir pràctiques de participació infantil i juvenil. Aquestes pràctiques es troben còmodes en aquest espai i han de créixer fortes com a context natural d'actuació de la nostra proposta educativa.

El joc institucional ens porta a recordar la manera com entenem els infants i els joves, com a persones de present, amb la capacitat i la voluntat de transformar. Vinculat a això, el deure que tenim com a escoltes i guies és facilitar aquests espais, fer-los propicis perquè la participació pugui

agafar embranzida, transformant les seves realitats i els seus contextos. En definitiva, el joc institucional acompanya en aquest procés de reconeixement i d'aprenentatge de la infància sobre ella mateixa. És a dir:

- Fa que infants i joves esdevinguin protagonistes reals, que, com més al centre de la gestió es troben, més responsables se'n senten.
- Converteix totes les persones participants en persones implicades del grup o de l'activitat que es duu a terme, fet que farà incrementar la graduació de les responsabilitats o encàrrecs amb el temps. Com més valuosa o real sigui la situació, més compromesa se sentirà la persona que hi participa.
- A través del risc i la gestió que se'n fa del joc institucional, s'aniran agafant nivells de participació i implicació superiors en el grup. La infància i la joventut aprenen a participar participant, igual que les persones adultes.
- Posar en solfa el joc institucional vol dir escollir el diàleg davant de la discussió infructuosa, l'entesa davant de la confrontació i el nosaltres davant del jo.
- Situa persones en posicions de lideratge, fet que provoca aprendre a situar-se davant d'un grup i a parlar en representació d'un nombre de persones.
- La nostra tasca és educativa i, per això, entenem la participació com un procés d'aprenentatge multidimensional i multidireccional, en què caps i infants conflueixen en el procés educatiu.
- Defensem i promovem les mirades dels infants com a persones capaces d'implicar-se en totes les esferes de la societat, amb elles mateixes, amb les altres i amb l'entorn.

El marc simbòlic

Pren sentit que, a continuació del joc institucional, s'hi trobi el marc simbòlic. Si el joc institucional era l'actitud i el tarannà que havia de prendre el grup per ressaltar els aspectes d'aquesta proposta educativa, ara el marc simbòlic serà el conjunt de simbologia que la vestirà i la farà única. Però no només això, sinó que el marc simbòlic també representa tot el reguitzell d'iconografia que fa d'aquesta proposta una comunitat orgullosa de formar-ne part.

La majoria de persones d'arreu del món són capaces d'identificar què és l'escoltisme i el guiatge, sigui pel color d'una tela, una peça de roba determinada o un ritual que ha viscut. Amb més o menys informació, es pot determinar que aquell que s'hi troba al davant pot reconèixer

escoltes i guies amb facilitat. Si això és així, és gràcies a la proposta educativa, la manera de fer les coses, és evident; ara bé, també és gràcies a l'aparença i a les eines d'identificació simbòliques de les quals es disposa.

Dins l'escoltisme i el guiatge català es fa ús d'una sèrie de símbols que ajuden a vincular el marc simbòlic de la nostra entitat amb el nostre marc educatiu. La infància i la joventut que, vivint l'aventura del cau, comparteixin símbols i significats viuran el mètode d'una manera més enriquida i atractiva. El marc simbòlic ha de servir per això, per embellir l'entorn i per preparar un ambient atractiu per a infants i joves que s'acosten a la proposta educativa que es vol transmetre. Per això, és important no caure en el dogma del simbolisme, perquè tota aquesta simbologia només tindria un ús eficient si s'utilitza amb criteri, de manera coherent i reflexionada, i si està enfocada a assolir uns objectius educatius clars i amb raó de ser.

A continuació es llisten els elements, els símbols, les cerimònies i els recursos que constitueixen el marc simbòlic escolta i guia.

Els símbols internacionals són:

El trèvol i la flor de lis, símbols de l'escoltisme i el guiatge reconeguts globalment. La flor de lis representa el moviment escolta, element originari i escollit per Baden-Powell. La seva forma apuntada fa referència a la de les brúixoles dels mapes i cartes de navegació marines. Assenyalen el camí cap al servei i cap a la unitat del moviment escolta i les seves tres fulles signifiquen, cada una, una de les tres parts de la promesa o les tres opcions de l'escoltisme. El trèvol figura el moviment guia, en què la veta incorporada al centre fa de símil a la forma apuntada de la flor de lis. Cada una de les seves fulles també té uns simbolismes, ja que fan referència a les fases de la promesa, i també a les tres opcions de l'escoltisme. Respectivament, la WOSM i la WAGGGS els han adoptat com ensenyes pròpies.

La salutació escolta, com a gest més conegut, representa la manera de saludar i reconèixer escoltes i guies d'arreu. Com es fa? Encaixant la mà esquerra, exceptuant el dits petits que s'entrellacen entre ells. Es dona la mà esquerra per l'obertura que queda cap al cor entre les dues persones que se saluden. A més, els orígens escoltes africans ens expliquen que es fa així per mostrar confiança mútua, una confiança que es demostra donant la mà que, com a guerrers, sostindria l'escut. En la salutació no hi ha rival, hi ha confiança; per això en comptes de protegir-nos davant de l'altre, deixem l'escut a banda i ens saludem cordialment.

Alhora, la mà dreta s'alça fins a l'espatlla. Amb el palmell mirant endavant, el dit polze a sobre el petit (amb el simbolisme del més gran ensenya i protegeix el petit) i la resta (dits índex, cor i anular) s'estiren units verticalment. La salutació pels Castors i Llúdrigues és amb els dos dits (índex i cor) amunt arronsats i simbolitza les dents d'aquestes criatures rosegadores i mustèlids. A Llops i Daines, es farà amb els mateixos dos dits estirats, que quedaran separats i simbolitzen les orelles d'aquests animals.

Els símbols de progrés són un element del qual disposa el marc simbòlic per visibilitzar el progrés personal. Fugint de la meritocràcia i l'entrega de premis, els símbols de progrés serveixen per materialitzar el treball fet i els aprenentatges obtinguts d'infants o joves.

Les ensenyes en poden ser el millor exemple. Aquests símbols haurien de representar el creixement personal de l'infant o jove en totes les seves aproximacions, i no pas en competències, mèrits o habilitats concretes. És important que aquests símbols siguin significatius per a la persona que els rep, així com per al grup, que reconeixerà el seu creixement i l'acompanyarà. Per això és important l'origen d'aquests símbols, d'aquestes ensenyes, que han de formar part del marc simbòlic propi de l'agrupament, de la unitat, i arriben fins i tot a ser elements no materials o confeccionats pel mateix grup.

Un dels puntals del marc simbòlic és la celebració de rituals. La ritualització o celebració de moments rellevants del curs, o del transcurs de l'agrupament, del moviment escolta i guia, permet donar rellevància a fets concrets, així com reconèixer el grup i la comunitat amb identitat pròpia. Acostumen a ser moments de gran simbolisme, generadors de nostàlgia i record, que si es fan d'una manera adequada poden tenir un gran impacte en el desenvolupament integral de qualsevol persona.

Com a cerimònies, tradicions i celebracions, disposem de:

La cerimònia de la Promesa és el moment en què se celebra el compromís individual que adoptarà tota persona que faci la promesa. Dins d'aquesta celebració s'hi poden trobar elements propis del marc simbòlic i de l'ambientació de la promesa, com són el Consell de Roca, el Consell de Pressa o Consell d'Honor i les banderes. En definitiva, són elements i cerimònies que tenen la voluntat de generar un marc de treball i de reflexió de progrés personal, individual i, alhora, col·lectiu.

La cerimònia del compromís és una altra celebració que permet infants i joves comprometre's amb accions concretes i assumibles que representin un repte, amb la voluntat de superació i millora.

La cerimònia del pas de branca, on el nom fa la cosa, implicarà un pas endavant per aquella persona que en formi part. Quin pas endavant? Doncs el salt d'una branca a una altra. És el moment que es fa visible el creixement d'infants i joves que deixen enrere una etapa per començar-ne una altra, deixen enrere el seu grup per incorporar-se'n a un de nou. Acostuma a ser un moment emocionant i important, ja que es relaciona amb el fet de tancar etapes i d'obrir-ne de noves.

La cerimònia de la partença és quan el jovent tanca la seva etapa a la branca de Truc. Celebren el seu pas i els aprenentatges que l'escoltisme i el guiatge els ha donat. Solemnitzen el seu compromís personal en el moment d'afrontar el repte que els pot esperar dins de l'agrupament, que poden assumir el paper de cap, o fora de l'agrupament, com a persones que es van fent adultes.

La Diada del Pensament és la diada de celebració i d'aniversari. Es tracta de la celebració tradicional que se celebra arreu del món cada 22 de febrer, en què es commemora l'aniversari del naixement de les persones fundadores de l'escoltisme i el guiatge: Robert Baden-Powell i Olave St. Clair. Aquesta celebració convida a reflexionar sobre la seva tasca i fa visible la proposta escolta i guia en el dia a dia de totes les persones que en formen part. Per això, cada 22 de febrer, tothom qui ho vol és convidat a portar el fulard durant tot el dia.

La pujada i la baixada de la bandera és un acte solemne que crea estima al grup i genera un sentiment de pertinença al moviment i al país. Es tracta d'una tradició que té els seus orígens als campaments, però que no és exclusiva d'altres espais. Es tornen a ritualitzar moments concrets per tal de fer-los simbòlics i representatius. En aquest cas, el significat és que un grup de persones arriben a un terreny d'acampada, a un lloc, fet que es converteix en espai d'ajuda, de reunió i de referència.

Els bon dia i bona nit continuen dins la dinàmica dels campaments, sortides, excursions, etc. Sol ser un acte poc ritualitzat, tot i que molt simbòlic, ja que ens permet començar el dia i tancar-lo en comunitat, a més de desitjar entre les persones que formen el grup el millor dia o un bon descans durant la nit. Cal tenir en compte que cada un d'aquests moments ha de tenir una finalitat i objectiu, que no ha de ser gratuït.

El bon profit és una tradició arrelada dins l'escoltisme i el guiatge. Abans de menjar es canta o es glosa, perquè amb l'ús de la cançó es permet valorar l'acte i els aliments. També crea un clima de germanor i respecte per voler-se trobar a taula i no començar fins que no hi sigui tothom.

I una multitud de moments interns que acaben convertint-se en rituals. Diuen que quan repeteixes dos anys seguits una cosa es converteix en costum i si ho repeteixes tres anys ja és tradició. En el nostre cas, en aquest punt parlem de l'Assemblea General Ordinària (AGO), de les assemblees de demarcació i del consell que celebrem cada mes a l'agrupament. També ens referim als costums de les formacions, que tenen un tarannà característic i una identitat pròpia, com per exemple la vetlla del foc, la vetlla del fanalet, el cant de "L'hora dels adeus" o diverses expressions, com el crit que fem en acabar una trobada o mestres dels bans, frases i càntics que ens fan sentir encara més comunitat.

Les ambientacions:

Són històries que beneficien l'acció educativa necessària i controlen aspectes com l'ordre, l'espai i el temps. Segons les necessitats i objectius, sempre apostarem per un o per un altre eix d'animació. Hi ha eixos d'animació que s'han convertit en mítics en el pas dels anys, com és el cas del *Llibre de la selva*, de Rudyard Kipling. Aquest conte explica la història de Mowgli, que és brindat des de petit a la sort de les bondats i els perills de la selva africana. Allà serà criat entre ossos, llops i panteres, la tribu li farà de família on podrà aprendre i créixer. Aquesta història ha servit de context educatiu des dels primers dies d'activitat escolta i guia i fa que parts de la mateixa proposta s'anomenin com a la novel·la (com el Consell de Roca) o hi hagi caps que al llarg de la seva etapa adoptin sobrenoms de personatges (com Bagheera, Hathi o Baloo). Però només n'és un exemple, altres en poden ser el del Gran Castor, històries com la de *L'illa del Tresor*, *La volta al món en vuitanta dies*, etc.

L'abillament, que forma part del vestuari comú d'escoltes i guies, permet tenir una manera de fer visible l'activitat, tant per les mateixes persones que l'encapçalen com per a la resta de la societat. Permet mostrar la implicació i el compromís amb l'entorn i sentir la participació en una família que és gran, des de la identitat i l'acompanyament de la resta. Els elements importants de l'abillament són el **fulard**, el **passafulard** i les **camises** o **samarretes**.

El fulard representa una peça d'ús extern i d'abillament personal. És a dir, ens identifica d'una forma explícita com a escoltes i guies i ens proporciona una identitat pròpia. La funció del fulard és la d'identificació dins de l'escoltisme i el guiatge internacional, alhora que reforça el

sentiment de pertànyer a un grup molt més proper: l'agrupament. Cada agrupament té el seu propi color o colors que l'identifiquen, fet que forma part, tant de la seva història, com del seu marc simbòlic. Dins de l'associació, els membres dels equips utilitzaran el fulard de l'associació o de l'equip corresponent.

El passafulard fou creat com a una solució pràctica per tal d'evitar els nusos corredissos i poder mantenir el fulard lligat correctament. Des del seu començament, se'l defineix com un element anular fet de fusta, os, metall, cordill o de qualsevol altre material. En alguns agrupaments, el passafulard s'entrega com a representació de la Promesa, del compromís, de la pertinença al grup o de l'assoliment d'uns objectius concrets, a més d'altres diverses i possibles simbologies.

Les camises o les samarretes són peces d'abillament i eines pedagògiques tant per la seva utilitat d'identificar les branques com pel seu reforç del sentiment de pertinença, igual que ho fa el fulard amb l'agrupament. A més, però, pot ser una molt bona manera d'identificar infants i joves per part de l'equip de caps, ja que cada branca té un color assignat. En aquesta camisa o samarreta s'hi trobarà un bon lloc per poder-hi dur les ensenyes, escuts de l'associació, banderes del país, símbols de l'agrupament, de campaments o esdeveniments únics i especials.

- El color taronja és per a Castors i Llúdrigues.
- El groc, per a Llops i Daines.
- El blau, per a Ràngers i Noies Guia.
- El vermell, per a Pioners i Caravel·les.
- El verd, per a Truc.

El bon tracte i la diversitat

En la convivència amb les altres persones hi sorgeixen reaccions de tota mena; així com en poden sortir d'enriquiment, en poden sortir de conflicte. Aquestes darreres es poden notar quan hi ha interessos que es contraposen. Sovint costa de trobar un acord, no es resolen certes situacions que s'allarguen o simplement es donen casos que escalen i es compliquen. Per tant, va lligat a la condició humana entendre aquestes situacions com a naturals i inherents a les relacions entre persones.

De fet, a través del bon tracte d'aquestes situacions es pot començar a revertir i transformar, expressar malestars i donar espai a opinions i mirades que no teníem en compte fins a l'esclat del xoc.

L'espai on es troba el cau no en queda al marge: per un costat, s'entén que es persegueix activament un espai segur i de llibertat; però, per l'altre, es preveu que es donaran situacions de conflicte amb certa freqüència fins al punt que és una qüestió inevitable. És important equipar la figura educadora d'aquest bon tracte per poder-hi fer front, perquè l'acció educativa es converteixi des de primer moment també en una acció de protecció i lliure de violències per a infants i joves.

La tasca educativa d'aquesta proposta va acompanyada de la cultura de la pau, tret indispensable de la figura educadora en moments com aquests. Aquesta figura va des de la facilitació i l'acompanyament, fins a l'obertura completa a l'escolta i el diàleg. Com a valor afegit, s'unirà el treball de la diversitat. Estem parlant de persones que es descobreixen per conviure en grup, si a cadascuna d'elles li atorguem una identitat especial i única, també estem parlant de maneres ben diverses d'entendre les coses que passen i viuen, i això es manifesta en la infància i la joventut. Argumentar un bon tracte en situacions de conflicte comença per acceptar la realitat diversa com a punt de partida d'enriquiment i benefici.

Mantenir aquesta actitud és el que permetrà acompanyar des de les primeres edats a adquirir eines i habilitats per a la cooperació. En aquest sentit, cal educar en aquest tipus de situacions per fer-hi front de manera autònoma quan apareguin i fer-ho amb aquest bon tracte:

La perspectiva positiva. Una situació així pot enfocar-se de manera positiva, com una forma de transformació de la societat i les relacions humanes cap a quotes més grans d'harmonia col·lectiva. Descobrir que els conflictes són una oportunitat educativa és una oportunitat per aprendre a construir un altre tipus de relacions. En definitiva, és una preparació per a la vida, en què aprenem a fer valdre i respectar els drets de les persones, sempre, de manera no violenta.

L'anàlisi complexa. Si es proposa com un punt a treballar és perquè es reconeix que hi poden haver moments de complexitat. Cal disposar de les pautes perquè caps, infants, joves i famílies tinguin eines que ajudin a afrontar i resoldre aquestes situacions en què ens trobem quotidianament.

El canvi com a alternativa. Cada situació pot demanar contemplar una solució diferent. Les solucions permeten afrontar sense destruir amb respecte per totes les parts implicades i satisfan totes les necessitats. Això

sí, un dels punts comuns per afrontar tota resolució de conflicte serà afrontar-ho des de l'assertivitat, qualitat que permet expressar-nos lliurement des del respecte cap a la resta.

Una eina imprescindible per a l'educació en situacions de conflicte és desxifrar d'on prové, quin és l'origen d'una situació amb aquestes dimensions. Per això, en lloc de prevenir i evitar que passin, que també en serà l'actitud, cal dotar d'eines al grup per tal d'intervenir en el conflicte quan estigui en els seus primers estadis, sense esperar que arribi a un punt crític. Es tracta, doncs, de posar en solfa un procés de creació de les bases necessàries per fer front a disputes, divergències i problemàtiques en el moment que es produeixen. I per fer això, comptem amb quatre recorreguts que posen el benestar al centre i acaben al mateix destí, la resolució:

Enfocament holístic. Entenem que una situació conflictiva implica nombroses persones amb graus d'afectació i punts de vista diferents. L'enfocament holístic permet una resposta àmplia i global en el sentit d'apuntar cap a una nova situació aclarida, integradora i àmplia, que tingui en compte totes les aproximacions de cada persona implicada (cognitiva, social, emocional, física, espiritual, política i cultural).

Sensibilitat amb el context. Vetllem per a uns protocols d'actuació àgils, sostenibles i formatius per arribar al fons de la qüestió, jugant un paper decisiu en les solucions dels conflictes i adaptant-nos a les singularitats de tots els casos.

Mirada restaurativa. Es busca recuperar la comoditat prèvia a l'esclat del conflicte per a totes les parts implicades. Com a proposta educativa, cal entendre que ha de ser cap a on s'ha de dirigir la resposta a una situació com aquesta, des de l'acompanyament i el treball en els processos que ens permeten una justícia restaurativa dels danys causats. Dues de les pràctiques habituals en aquesta direcció són el cercle restauratiu i el conferencing. D'una banda, el cercle restauratiu, a través de les relacions de confiança i la veu de totes les persones que conformen el grup, disposa d'un procés de comprensió i responsabilitat mútua per arribar a un acord. De l'altra, el conferencing reuneix persones agressores, agredides i afectades per buscar la millor manera de respondre de manera conjunta.

Argumentar un bon tracte en situacions de conflicte comença per acceptar la realitat diversa com a punt de partida d'enriquiment i benestar.

Visió comunitària. Ens porta a treballar en equips i en una mirada comuna, en què compta amb totes les persones i parts implicades en el procés d'ensenyament-aprenentatge. Si l'actuació que es planteja respon a un comportament de cooperació i coordinació, permet un valor de resposta coral i suma l'expertesa de tothom en la resolució.

L'acompanyament al petit grup

Aquest punt fa un retorn als principis ideològics. Es torna a parlar del vincle entre la figura educadora, que a hores d'ara ja s'entén com a cap, i el grup d'infants i joves. D'entrada, la figura de cap és l'educadora que establirà una relació amb infants i joves amb un únic objectiu: educar amb l'ajuda del mètode escolta i guia, és a dir aquesta proposta educativa.

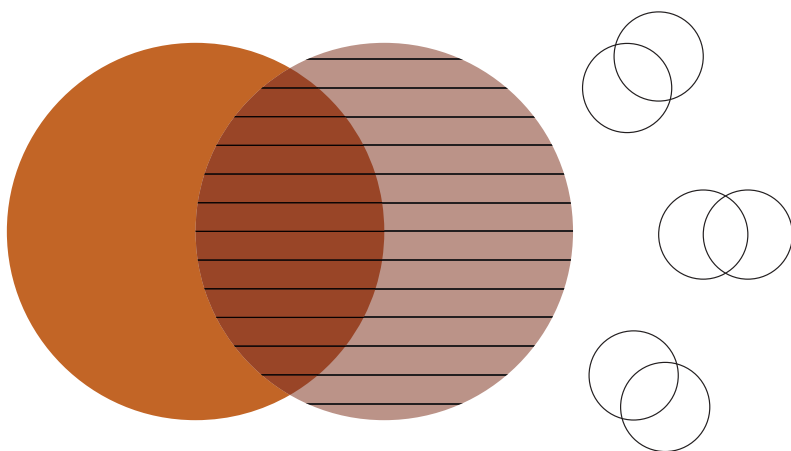
Al cau es defineix un acompanyament que permet infants i joves esdevenir protagonistes i activistes del seu desenvolupament, tant individual com col·lectiu, això ja ho sabem. Entendre-ho així serveix tant per crear el mecanisme necessari per revertir asimetries que puguin existir o aparèixer entre iguals, com per ajustar els equilibris dins del grup o el petit grup. Es tracta del vincle essencial per tal de poder fer arribar i transmetre la metodologia escolta i guia, el paper a interpretar durant el procés educatiu. Amb tot això, els equips de caps formats per joves com tu...

- Es troben immersos en un estadi vital proper al grup d'infants i joves.
- Exerceixen un tipus de lideratge allunyat d'autoritarismes per ser vistes com a persones properes.
- Creen una relació conscient des d'una posició de no-igualtat i disposen d'un rol de poder responsable.
- Donen importància al grup i a l'aprenentatge entre iguals.
- Es mouen amb flexibilitat, adaptació, espontaneïtat i preparació per dur a terme o modificar segons les necessitats del grup.
- Faciliten caus, excursions i campaments com a espais distesos, on sovint aconsegueixen activitats poc freqüents en el dia a dia d'infants i joves.
- Viuen amb el grup d'infants i joves mentre es desenvolupa l'activitat, fet que suposa un benefici per qui rep l'activitat, però també per a l'equip de caps, que aprenen de tot el que passa.
- Transmeten els valors de l'escoltisme i el guiatge, generant accions transformadores que deixaran un món que serà millor.
- Pensen i participen d'una proposta que creix des de l'educació en el lleure, però que madura i traspasa cap a un model de vida de transformació, implicació i canvi.

Per això cal generar i generar. Cal generar una relació de seguretat i protecció, allunyada de confusions i perills, però des de la confiança i l'atenció. Resumit, es defineix com una relació socioeducativa, dirigida amb fermesa a defensar i estimular l'aprenentatge i el desenvolupament de tota aquella persona que es troba al davant. L'equip de caps haurà de ser modèlic i exemplar, però també caldrà que sigui fràgil i sensible, com a persones referents i íntegres que es converteixen en persona educadora. Al mateix moment, cal que tinguin capacitat de reflexionar i compartir les maneres de veure aquest acompanyament entre iguals, entre caps, dins del consell, obrint espais de reflexió col·lectiva per revisar les pràctiques que s'estan duent a terme.

I entre certes es, alguna conclusió: la tasca d'acompanyament que fem rau en la defensa de l'educació comunitària. Entenem que el desenvolupament de la persona és fruit d'un conjunt d'agents educatius que l'envolten en la seva comunitat. Com a escoltes i guies apostem pel treball en xarxa, generós amb els altres agents educatius amb qui compartim món. I ho fem perquè esdevingui un acompanyament coherent, que dugui la infància i els seus interessos al centre, que porti el jovent a sentir-se reconegut i reforçat per ser persones amb capacitat de raonament i de presa de decisió, a ser uns agents de transformació.

Ja ho veus, tu que llegeixes aquest punt, aquest és el teu rol, la teva faceta: se'n diu fer de cap. No és poca cosa, però segur que ho sabràs fer, segur que sabràs encaixar, trobar el teu lloc, per tal d'orientar i desplegar de la millor manera aquesta proposta escolta i guia, que també pot ser la teva proposta d'educació. ●

Pistes per a caps

*Pista*¹⁵: f. [Defensa][Jocs i espectacles][Lèxic comú] Senyal o indicatiu que porta al descobriment d'un fet. Seguir la pista d'un lladre.

I per això ens mantenim expectants a la vida del petit grup. Cada tarda, sortida, ruta, campament, joc, taller, descoberta o dinàmica, pot ser un espai que contingui un gran valor pedagògic. Ara bé, per això cal contemplar el grup, badar durant hores i hores i saber com és cada persona i com reacciona davant la situació, com se socialitza i quin paper juga en la personalitat grupal. Així doncs, hem d'utilitzar els recursos que tenim a l'abast, com el joc institucional o el marc simbòlic, per crear un ambient de correcte desenvolupament i aprenentatge.

ADEQUÉU les activitats a les etapes de participació en què es troben infants i joves. Cal tenir en compte que cada etapa implica un grau de participació diferenciat. És a dir, participar tindrà un valor diferent en el moment en què els infants descobren la relació entre iguals (6-7 anys), en aquella època adolescent que es construeix el seu autoconcepte (11-14 anys) o de quan disposin de veu i arguments propis per defensar una posició (16-18 anys). Tenir presents les etapes i saber identificar-les en la nostra realitat ens assegurarà que infants i joves prenguin part del que es proposa al cau, dins d'un ambient de petits grups, dins d'una unitat, que s'ha establert seguint un criteri psicopedagògic.

GENEREU espais perquè la unitat participi de la creació dels petits grups. Continuant l'explicació de la primera pista, el moment d'establir els petits grups del curs serà important aturar-se per pensar el millor repartiment. Hi ha mil maneres de fer els petits grups –es poden fer de manera autònoma i sense participació de l'equip de caps, es poden crear mitjançant una proposta, poden venir donats, es pot vestir de casualitat, però amb una distribució ja pensada, etc.–, però només hi ha una finalitat al darrere: crear unes agrupacions que afavoreixen l'activitat que es desplega durant el curs.

¹⁵ Primera entrada de la paraula *pista* del DIEC en línia.

REVISEU el funcionament dels petits grups per part del grup d'infants i joves, així com per part de tot de l'equip de caps. Com a entorn educatiu, el grup serà revisat des de dos punts de vista: el de les persones que el configuren i el de l'equip de caps. No hi ha distinció pel que fa a la revisió de relacions, i cal tenir en compte la relació entre infants, entre infants i equip de caps, entre equip de caps, entre petits grups, etc.

DONEU marge per trobar el rol a la unitat de manera fluïda i natural, acompanyant en el procés. El grup es configura com una gran malla de relacions i d'interaccions entre persones. Sorgeix una estructura interna definida, amb unes posicions socials, uns rols i repartiment de responsabilitats en el moment de funcionar. De la mateixa manera que cal trobar la posició adequada perquè aquestes situacions succeeixin i el grup es pugui estructurar aconseguint relacions d'afecte entre les persones integrants, també cal saber intervenir si les funcions d'algunes d'elles denoten desigualtat respecte a les altres. Ramificacions d'aquest punt que reclamaran l'atenció de l'equip de caps són també les posicions, els estatus, els tipus de lideratges, les estructures de poder, d'afinitat, els subgrups, les normes internes o les xarxes de comunicació que estableixin entre infants i joves.

PRESERVEU l'equitat en el valor que s'atribueix als diferents rols dins la unitat. Tenint en compte que les manifestacions de rols són particulars i individuals en les persones que integren un grup, primer de tot cal tenir clar quina és l'estructura de rols dins la unitat. Fent una divisió genèrica, existeixen persones amb un rol que se centra en l'activitat del grup (aquella persona que estimula constantment, aporta, busca informació, dona una opinió informada...), o persones amb un rol que se centra en el grup (la persona que motiva, uneix, regula el grup...). Al mateix moment, també hi ha les persones que juguen un rol negatiu davant del grup (bloquegen, manipulen, busquen ser el centre d'atenció...). Cal analitzar i conèixer el grup per poder controlar la distribució de rols.

GARANTIU la presència del "marc simbòlic" dins la planificació. És el vehicle propi i únic on s'atresora un component educatiu de valor, que dota la proposta de personalitat i coherència interna. Per això, cal pensar un bon dia, un bona nit, fer una incursió dins d'un territori desconegut per mitjà d'un raid o cuidar les vetllades nocturnes en nits marcades dels campaments. Cal entendre cada un dels elements simbòlics que formen part d'aquest marc com a imaginari col·lectiu disponible i compartit amb tot el moviment.

Tercer cercle. El moviment com a comunitat: del cau cap a l'entorn

El tercer i últim cercle és l'enfocament que aixeca la mirada. Primer l'aixeca per poder sortir del cau immediat i reconèixer que infants i joves no arriben al cau només pel seu compte, sinó que els acompanyen les seves famílies. Escriu Pol Guasch¹⁶ que "totes les vides comencen abans de néixer", i per alguna raó (que en parlarem) propera a aquesta frase considerem les famílies una figura important i irrenunciable pel bon transcurs de la nostra acció educativa. De la mateixa manera que s'acosten al cau, nosaltres ens acostem a elles per trobar el millor espai de socialització i relació.

Però aquesta mirada ni s'atura, ni es conforma. Continua observant, continua atenta i percebent el moviment del voltant. La segona cosa que detecta és el moviment que batega a la comunitat on vivim. Per aquest motiu, hi vivim i hi ha convivència. Ens mostrem amb actitud activa no només per descobrir, entendre i conèixer els espais que ens envolten, sinó també per compartir cada un d'ells com a llocs bons, espais adients d'aprenentatge. La nostra tasca serà convertir-los en espais segurs, adaptats i preparats per dur a terme la nostra activitat escolta i guia, des de cau al carrer, fins a la Diada del Pensament, la Trobada de la Cançó o la trobada anual de branques.

En altres paraules, aquest tercer cercle parla de com ens relacionem, amb franquesa i llibertat, un cop sortim del cau. És el moment de posar a prova la proposta educativa, de practicar, de simular (a la llarga, viure la realitat d'infants i joves), de desplegar situacions de participació infantil i juvenil inserides en la comunitat. Això és perquè aquesta vegada sí, ens trobem que estem sortint fora del cau, i hem vingut amb voluntat de canvi.

L'acompanyament al nucli familiar

Entendre l'escoltisme i el guiatge com a comunitat ens porta a les famílies que trobarem a cada agrupament. Les famílies del grup d'infants i joves són el primer agent socioeducatiu, que en els darrers temps han evoluci-

¹⁶ Escriptor i poeta català, autor d'*Ofert a les mans, el paradís crema*, entre altres.

onat la seva definició com a tal i han donat espai a noves estructures que duen a terme la mateixa funció (famílies monoparentals, separades, famílies extenses, reconstituïdes, entre d'altres). La família, com a agrupació de persones vinculades entre elles, serà de cabdal importància tenir-les en compte perquè en la relació que establim només n'han de poder sortir elements positius, una suma beneficiosa per a la infància i la joventut vinculada a cada una d'elles.

Com es deia, la família és el primer espai de convivència, social i educatiu de l'infant. En aquest espai, les aportacions que rebi com a persona seran indestruïbles, ja que la mateixa família se'n farà càrrec que sigui així. Una d'aquestes decisions, vinculada amb l'educació, l'ús del temps i l'oci, algun dia pot anar relacionada amb l'escoltisme i el guiatge. "A què volem que destini el seu temps lliure?", es preguntaran les famílies. "L'inscrivim al cau?". Són molts els motius pels quals les famílies porten els infants al cau, que poden anar des de la coneixença extensa (pel fet d'haver-ne format part, per haver-se informat, etc.) fins a un desconeixement complet. Sigui quin sigui, són les famílies qui ens fan còmplices del desenvolupament de la seva descendència i, a partir d'aquest moment, es forma el vincle entre elles. Aquest vincle s'haurà de cuidar i alimentar per tal de crear una relació de confiança, amb objectius comuns de desenvolupament d'aquesta infància i joventut. Des d'aquest precís moment caldrà ser-hi present i donar la importància que es mereix l'acompanyament al nucli familiar.

Abans s'ha parlat de l'acompanyament, però es tractava de l'acompanyament com a figura educativa, com a cap. L'acompanyament que es desplega a continuació també explica que com a caps ens hem de mantenir presents, conservant viu el contacte amb les famílies. No es tracta del mateix acompanyament que el del grup d'infants i joves, perquè la relació és una altra i el paper que juga cada part és ben diferent. És genuïna la possibilitat, per exemple, que en famílies d'edats d'infància es detecti que necessiten un acompanyament més basat en la seguretat, l'explicació i els detalls de l'entrada d'infants al cau. Posem per cas que uns Castors i Llúdrigues comencen el curs i les seves famílies poden mostrar inseguretat o tenir la necessitat de compartir com tothom s'està sentint amb les entrades a l'agrupament o amb les relacions que la mainada està establint en aquest nou entorn. Pot ser un bon espai per explicar què els arriba a casa quan aquesta canalla torna de les tardes dels dissabtes, quan tornen dels campaments, entre d'altres. Amb branques adolescents o ja més grans, les famílies poden ser acompanyades en el procés de construcció de la personalitat del jovent, en el sorgiment de dificultats en la comunicació dins la família, en l'explicació del comportament de la canalla al cau,

etc. Sigui com sigui, és aquí on rau el benefici d'acompanyar, la voluntat d'anar cap a la mateixa direcció i sumar esforços. El contacte entre els equips de caps i les famílies ha de ser una associació natural, que ajudi a millorar en qualsevol dels dos entorns, tant en el familiar com al cau. Per la part que ens ocupa, informar, contrastar, compartir i escoltar-les pot fer entendre, imaginar o millorar l'atenció i la proposta personalitzada que es té per cada infant o jove, al mateix temps que com a grup.

Atenció! No es contempla només aquesta relació pel benefici que pot obtenir la infància o la joventut, no. Si es té en compte aquesta relació és per dotar d'identitat pròpia a les famílies com a col·lectiu, com a agent, perquè puguin jugar el rol que es mereixen dins de l'espai escolta i guia del qual formen part. Per això parlem d'un acompanyament conscient, basat en la confiança i la proximitat per poder fer un bon traspàs d'informació, un clima de seguretat i implicació recíproca i reconeguda que assegurarà un bon vincle. D'això es tracta quan es pensa a acompanyar el nucli familiar, vetllar perquè les famílies sumin a l'acció educativa i també comunitària que es duu a terme al cau.

I per aquest motiu aquest punt obre aquest tercer cercle, per començar la comprensió del cau com a comunitat. Amb aquest acompanyament familiar es busca poder comptar amb tota persona relacionada de manera familiar amb el grup d'infants i joves que venen al cau. Ser-hi és el seu paper i es té en compte tothom. Es compta per construir en l'acció educativa, però també per sumar, per participar de la vida de l'agrupament, en les reunions, com a persones voluntàries, com a part de l'organització d'una diada, per la planificació de l'aniversari de l'agrupament o trobant l'espai necessari perquè hi tinguin cabuda.

Al final, famílies, si us incorporeu a la vida de l'agrupament fareu que infants i joves se sentin millor, més còmodes i amb un vincle més fort de veure com es connecten els cercles de relació de la seva vida: àmbit familiar amb un espai com el cau. Cal avançar cap a entendre el cau com un entorn que us implica i que us reclama dins de la seva pròpia vida: vosaltres hi teniu cabuda per ocupar un lloc molt important. A més, si us incorporeu dins de la vida de l'agrupament, a banda dels efectes que pugui tenir per a infants i joves, descobrireu una xarxa de relació que es va incrementant amb el pas del temps (amb la suma de noves persones o ocupant espais diferents).

L'espai és vostre, com ho són aquests paràgrafs que us conviden a provar de donar un cop de mà en les activitats de Sant Jordi, per exemple, o en la intendència de la Diada del Pensament de l'agrupament. Potser podeu

anar a fer un cafè abans o després del cau i comentar la jugada. Us convidem a participar del tancament de curs, on us vol tot l'equip de caps per fer balanç d'aquests mesos. Que no sigui només la part progenitora qui porti l'infant a la plaça on comença l'activitat, i així coneixereu amb qui fa cau cada setmana. A la llarga, potser us podeu trobar un conjunt de famílies que vulgui obrir dins d'aquell agrupament una branca pròpia, perquè també teniu la voluntat i les ganes de fer activitat escolta i guia.

En la suma de tot, aquesta voluntat neix de crear un ambient educatiu plural, ric, divers i comunitari, que només pot contribuir satisfactòriament per a totes les persones que en formen part.

Els espais d'aprenentatge

L'escoltisme i el guiatge considera l'entorn com un actor més del desenvolupament integral de les persones. Aquest entorn actua des de diversos espais, amb la possibilitat d'afavorir l'acció educativa, convertint-se en impactes clau dins del desenvolupament d'infants i joves; és per això que parlem d'espais d'aprenentatge.

L'espai no és neutre i menys si el propòsit és el d'educar. Un espai pot ser polivalent, accessible, sensorial, vivencial, saludable, sostenible, comunitari i estètic. Pot gaudir de totes aquestes potencialitats o bé pot ser pobre de totes elles. És evident que per aconseguir que formi part del procés educatiu i ho faci en la direcció de les finalitats plantejades, s'haurà de conèixer, vetllar per fer-lo còmode i benestant i, en definitiva, cuidar-lo perquè sigui generador d'oportunitats d'ensenyament-aprenentatge des del primer moment en què s'entra en contacte amb ell.

Dins del mètode escolta i guia es reconeixen quatre espais: l'espai **natural**, l'espai **urbà**, l'espai **virtual** i l'espai **comunitari**. Són diferents entre ells, moltes vegades entrelaçats, però cal tenir en compte com són de manera individual, per poder aprofitar cada un dels factors que entra en joc en el moment d'activar la proposta educativa.

En primer lloc, l'**espai natural** és on va néixer l'escoltisme i el guiatge. És l'espai que es troba en els boscos, coves, muntanyes, planes, platges, reserves i parcs naturals, caracteritzats per gaudir d'una gran biodiversitat. Es troba fora de les ciutats o pobles, amb mínimes modificacions humanes: des d'Aigüestortes fins al Penyagolosa, des de les muntanyes de Prades fins a la serra de Tramuntana, des de Montserrat fins a Kandersteg.

La cura d'aquest entorn, entenent-lo com a personal, s'entén des de la consciència del possible impacte que hi generem com espècie.

Aquest espai ens brinda l'oportunitat de materialitzar la proposta escolta i guia. Entrar dins d'un medi ens permet promoure l'autogestió i l'autonomia, combinant-ho amb el joc i la generació de recursos propis. La cura d'aquest entorn, entenent-lo com a personal, s'entén des de la consciència del possible impacte que hi generem com es-

pècie, va dirigida a la seva preservació i a les de les espècies autòctones que hi viuen. Tant és així que, amb la comprensió que es tracta d'un espai que ens acull com a éssers forans, com a visitants, no podem apropiari-nos del que no és nostre i cal respectar. Cal comprometre'ns a proporcionar el servei necessari que puguem tenir a les mans, sense admetre actituds hipòcrites. Actualment, ens trobem amb una naturalesa pressionada per part de la societat, pressió que posa cada vegada en més risc la possibilitat de concebre aquest espai com un entorn on podem desenvolupar i corresponsabilitzar-nos de la seva preservació. Des de l'escoltisme i el guiatge, aquest aspecte no es contempla des de la neutralitat, ja que la relació amb l'espai natural es proposa des del reconeixement i l'afectivitat per tal de continuar fent de l'entorn natural un espai d'aprenentatge vital.

L'espai natural ens ofereix la descoberta del territori. Per una banda, tenim el privilegi de descobrir territori de la mà d'aquelles persones locals, que obren portes a qui vol comprendre la seva realitat particular. Per l'altra, aquesta descoberta permet implicar-se en el canvi, a través de la cooperació en les necessitats per tal de preservar, mantenir i recuperar l'espai. Aquest bon fer relacionat amb l'espai natural permet acompanyar i adaptar les necessitats individuals de tothom, educant en un context de llibertat personal i física, que en altres espais es pot veure reduït. En definitiva, és un espai ideal per deixar-se portar cap a la forta construcció d'unes relacions personals i de grup.

Tirar endavant aquesta proposta a la natura, altrament, estimula l'esforç de manera orgànica: quan es corre amunt i avall per saltar obstacles, quan es tresca un senderó, quan es juga dalt del massís, anant de paisatge en paisatge durant el transcurs de la ruta, etc. Sumat a la menor disponibilitat de recursos i comoditat, es propicia l'autonomia, l'austeritat i el fet de posar-se a prova. A la vegada, també hi ha lloc per reflexionar sobre els hàbits, comoditats i privilegis dels quals es gaudeix com a societat dins de la nostra rutina i quotidianitat diària.

Educar en l'espai natural pot alleugerir la càrrega de ciutat, l'asfíxia i el ritme sense fre, vivint sense les imposicions horàries del sistema capitalista.

Podem connectar millor el bioritme amb les necessitats del cos i atorgar temps per a la reflexió, des de l'aproximació emocional i totes les altres: així és com infants i joves es poden trobar. Com a escoltes i guies es va descobrint el territori (la fauna, la flora i altres) de l'entorn a mesura que es va preparant i desplegant l'activitat. Hem de gaudir del que brinda la natura sense aprofitar-se'n, des de la convivència i des del cultiu de l'esperit d'admiració i de respecte.

Els espais d'aprenentatge definitius, el natural, l'urbà, el virtual i el comunitari, són els entorns on s'enmarca l'activitat educativa

En segon lloc, a diferència de l'espai natural, **l'espai urbà** és considerat com a aquell espai físic ordenat, planificat i construït de manera artificial on es concentra l'activitat humana productiva, econòmica, d'habitatge i d'oci. Les activitats, els serveis i els recursos socials s'especialitzen en el territori i en allò que aquest dona, fet que crea espais urbans diversos, complexos i desiguals.

Els espais urbans són centres de flux d'informació, recursos i coneixement que es poden fer servir per al disseny de les activitats i projectes, sigui a partir de persones, d'entitats o àmbits concrets. En aquest espai es troba una gran diversitat i riquesa culturals, que fan més senzill conèixer el món que ens envolta. En elles s'ofereix una gran varietat d'estructures col·lectives amb les quals podem col·laborar i qüestionar les realitats i creences. És, doncs, una oportunitat per a infants i joves de conèixer i implicar-se en l'entorn, tant de forma individual com col·lectiva.

Al medi urbà és propens a l'adversitat. Dins d'aquest espai s'hi troben les desigualtats estructurals, l'individualisme, la fragmentació social, les addicions tecnològiques, la contaminació i la creació de residus, el malbaratament alimentari, el consumisme, entre altres greuges. Tanmateix, és un context ideal per a l'encontre i la suma d'esforços, un espai preparat per a aquelles persones que tenen elements de canvi que poden aportar benestar i millora. Fruit d'aquestes experiències, se suma la preocupació per la qüestió ecològica i energètica, que esdevé el repte de les activitats escoltes i guies.

Per això, inserit en aquest espai es troba la possibilitat de participació i implicació local des d'on crear xarxes de suport mutu. Aquestes xarxes apropen com a comunitat i esdevenen agents educatius que acompanyen el creixement i desplegament personal al llarg de les vides. Al mateix moment, volem reivindicar l'ús de l'espai públic per dur a terme qualsevol mena d'activitat beneficiosa per a l'entorn.

En tercer lloc, **l'espai virtual** és l'entorn vinculat amb la xarxa, el món digital i la connectivitat per mitjà de la tecnologia, en el qual apareixen les relacions d'intercanvi d'informació, les comunicacions, la difusió, però també les relacions de socialització entre persones o grups.

Aquest espai brinda l'oportunitat d'accedir a una gran quantitat d'informació i dades. De fet, s'estableix contacte i relació amb altres grups o projectes remots i representa un potencial altaveu per difondre allò que es fa, la reafirmació per continuar fent activitats d'escoltisme i guiatge. Fent ús d'aquest espai es poden dur a terme aprenentatges amb agrupaments o associacions amb altres realitats locals i fer intercanvi o coordinar projectes de cooperació, entre altres possibilitats. A la vegada, proporciona una alternativa a l'activitat en cas de força major, en cas de grans distàncies o de catàstrofes (la pandèmia viscuda l'any 2020 en va ser un bon exemple).

L'espai virtual és un espai on cal tenir certs recursos per accedir-hi i on cal una adaptació a les realitats vivencials i al desenvolupament cognitiu del grup. És per això que sempre i en tot moment s'haurà de valorar les capacitats i possibilitats de treballar en aquest espai, entenent que tothom ha de tenir l'opció real de poder-ne participar amb les mateixes condicions. Com a escoltes i guies cal actuar amb responsabilitat i hem d'aprofitar totes les oportunitats que ofereix aquest espai per tal de ser-hi, alhora, prescindir-ne, cosa que permet que es connecti més amb el moment vivencial en el qual cada persona es pugui trobar.

En quart i darrer lloc, també es pensa en **l'espai comunitari** com a espai que tothom ocupa pel sol fet de viure en societat, amb uns drets i uns deures. Aquest espai es relaciona amb la presa de decisions al voltant de la manera de viure i convida, de relacionar-se amb la resta, de decidir, de consensuar i de cooperar en com ha de ser l'espai compartit.

Aquest espai, que podria portar el nom d'espai polític o espai social, ens apunta directament i ens fa protagonistes responsables del context en què vivim, que sigui més bo i més democràtic. D'una banda, és l'espai on reconeixem que hi vivim. D'altra banda, hi vivim amb altres persones formant comunitat –comunitat d'interessos, de problemes, de situacions, de poder, d'escala, carrer, barri o municipi–. Altrament, és l'espai que des del "jo" podem transformar per aconseguir que prosperi, referint-nos sempre a la comunitat. Entendre com s'organitza el dia a dia d'un poble, d'una ciutat, el mateix equip de caps, el consell d'agrupament, com es prenen les decisions i què es té en compte, quins agents socioeconòmics hi juguen alguns tipus de rols, com s'estructura el pol cultural del municipi, etc. Tot

queda inclòs en aquest espai per respondre-hi des de la participació infantil i juvenil i la transformació.

No es tracta d'un espai en si, com poden ser el natural o l'urbà, ni tampoc d'un espai virtual, però sí d'un context. És un context de relacions humanes que cal aprendre i descobrir i que, a la llarga, cal saber com formar-ne part i actuar-hi per tenir en consideració una societat justa, equilibrada i sostenible.

I d'aquí ve que considerar l'espai és rellevant, ja que significa considerar el marc, donar la importància que es mereix el lloc on es desenvoluparà la tasca educativa. Els espais d'aprenentatge definits, el natural, l'urbà, el virtual i el comunitari, són els entorns on ara mateix s'emmarca l'activitat que es duu a terme. Això representa que són espais on podem viure i, encara més, podem utilitzar com a contraforts de la nostra proposta educativa.

El cau obert i arrelat a la comunitat

Caldrà doncs conèixer la terra que es trepitja, sigui l'herba fresca o el panot del paviment urbà. Cal saber-se situar, sigui com sigui. Amb el pas dels anys hem après a situar cada espai i a identificar quines habilitats i destreses disposa cada un d'ells per poder aprendre, per fer-hi servei. És clar, doncs, que defensem una forma d'ensenyament-aprenentatge associat a les persones i al territori de forma crítica i oberta a treballar amb persones i entitats vinculades al teixit comunitari. I ho fem tant en el dia a dia dels agrupaments, amb la infància i el jovent, com també a la nostra escola de formació.

En l'escoltisme i el guiatge, les descobertes estan vinculades a la societat i ens permeten fer tastets de diferents iniciatives que s'estan duent a terme per canviar i transformar el món i, en definitiva, fer-lo més amable i acollidor per a tothom. Són un punt de reconeixement entre persones que des de diferents espais treballen per complir objectius compartits i són un espai que, correctament desplegadas, ens permeten teixir aliances i conèixer espais on podem anar amb les nostres unitats o agrupaments per donar veu i multiplicar-ne l'impacte. Sovint, associem el servei a les descobertes. No ens agrada només mirar, volem implicar-nos-hi i entenem que la participació i l'acció van agafades de la mà. Fem servei allà on és necessari i entenem que l'acció en si mateixa és transmissora de valors. Prenem consciència d'on som, de l'entorn que ens envolta i de la nostra capacitat i agència per habitar-lo, transformar-lo i defensar-lo quan sigui necessari juntament amb altres.

Així doncs, per mitjà de les descobertes i el servei, ens vinculem directament amb l'entorn comunitari. Dins les formacions ho fem mitjançant el projecte, on ens mirem a nosaltres i als nostres agrupaments i equips. Treballem per a la reflexió, per ser persones crítiques i fer les coses, a poc a poc, d'una millor manera. Ens servim del projecte per tirar endavant la nostra tasca i revisem els objectius proposats per continuar o per crear-ne de nous. Són l'eina per implicar-nos no només amb l'entorn, sinó amb nosaltres. És la forma que tenim per vetllar per la coherència pròpia com a moviment.

Ens formem de la mateixa manera que ens agrada ensenyar. Dit això, posem per escrit un reclam, que consta de cinc accions que es demanen a infants i joves mentre duri la seva etapa viva dins del cau:

RECONÈIXER. Volem que puguin identificar els elements que es van trobant en el seu dia a dia: fauna i flora, amb les seves variants i tipus; fruita i verdura, amb les seves varietats i procedències; muntanyes i climes; carrers i avingudes. Pretenem que coneguin la cooperativa, la llotja, el mercat, la zona agrària, entre d'altres.

APRENDRE. Ho entenem des d'orientar-se, reconèixer i identificar el teixit social i associatiu del territori, entitats municipals, associacions de veïns, ateneus, col·lectius, etc. Fins a esbrinar l'orografia natural o cercar informació sobre els serveis municipals, la xarxa de transport públic, els horaris dels equipaments i l'urbanisme, entre d'altres.

ENTENDRE. Han de ser capaços d'entendre com funciona el planeta (els cicles de l'aigua i del carboni, l'energia que ens mou i mou el clima). Han de poder entendre com funcionen les ciutats, les persones que hi viuen, els cicles econòmics, les onades migratòries, els conflictes bèl·lics o la fractura entre el nord i el sud. Cal entendre la realitat virtual i desplegar una consciència crítica entorn de tot el que implica.

SABER. En què consisteix l'espai virtual? Volem que adoptin un punt de vista reflexiu davant l'allau d'informació, protegint la identitat i reflexionant sobre la mateixa identitat projectada. Cal conèixer com avança la tecnologia (la realitat augmentada, la infoxicació, les notícies enganyoses, la criptomoneda, la intel·ligència artificial, per posar uns exemples) i esgrimir una opinió pròpia al voltant d'aquest sector.

UNIR. On podem establir el vincle de l'activitat amb la natura, l'activitat amb la vida municipal i els serveis que s'hi poden dur a terme. Des de projectes de reconstrucció d'espais degradats, fins a recuperar locals i recin-

tes dels nostres pobles o barris. Des de cooperar amb la nostra comunitat local fins a agrupar a equips de persones per a campanyes de suport puntuals.

Si transformem l'entorn aquest entorn ens transformarà a nosaltres, a la nostra manera de viure.

Es portaran les activitats cap a aquests entorns. Aprofitem el que cada un dels indrets ens pugui aportar. Els descobrim, els aprenem i, finalment, els transformem, igual que ells ens transformen a nosaltres. És a dir, a mesura que ens hi anem relacionant, es disposa una relació bidireccional, una relació entre iguals en què el benefici és compartit. Així, millorem de mica en mica la relació individual i col·lectiva que establim amb tot allò que tenim al voltant. En definitiva, si transformem l'entorn aquest entorn ens transformarà a nosaltres, a la nostra manera de viure.

I aquesta és la relació que volem establir-hi: una relació de transformació lligada a la cultura, a la llengua, al país, al territori i a la ruralitat, però també a la incidència social amb els infants, els joves i l'associacionisme, que creï espais de benestar, d'espiritualitat oberta i que garanteixi la mirada de gènere amb un ull al poble i l'altre posat a la comunitat internacional.

En conclusió, des de l'agrupament s'ha d'entendre la importància de relacionar-se de manera oberta, com s'explica a infants i joves, com s'amplifica aquesta actitud en la proposta escolta i guia: la importància de relacionar-se amb l'entorn. Sabem que a l'entorn es troba la vida i d'aquí en ve el compromís d'obrir el cau, des de la implicació, l'estima i la cura. Com no podria ser d'una altra manera, pel fet de formar-ne part volem deixar el món millor de com l'hem trobat.

La implicació social; de la comunitat a la fraternitat universal

L'escoltisme i el guiatge té una expressió: l'educació. Aquesta expressió s'identifica dins del cau, però desborda fronteres de l'agrupament i evolucionava cap a altres indrets. L'arrelament cultural, la voluntat de consens, de diàleg i entesa, de reconeixement i restauració, la militància política, l'organització veïnal, l'associacionisme, la cooperació internacional, són ports on volem que vagi a amarrar la nostra proposta educativa. Anem a la recerca d'un canvi que no és només individual, ni únicament de grup; perseguim una societat entre iguals, que dia a dia sigui més habitable, que ens sentim més còmodes amb l'aspecte que fa, gràcies a la nostra intervenció personal i col·lectiva.

I sí, mantenim aquest pensament en el model de societat que ens hem trobat, però també cap a la societat que nosaltres pensem i ens dirigim. Volem una societat digna i transformadora. En el panorama social de fragmentació de lligams i vincles, ens motiva la conjuntura de saber que de les nostres mans en poden sortir relacions de confiança i valor amb les persones amb qui vivim. I és això, just això. Des de les nostres mans, les nostres mirades, les nostres accions, creiem en la nostra implicació social com a incombustible compromís per avançar en la lluita de projectes de vida compartits.

Aquesta és la raó final. La nostra proposta neix del protagonisme d'infectants i joves, amb l'estratègia participativa infantil i juvenil sempre al cap i com a bandera. Però ens dirigim cap a aquell punt que ens permet connectar-nos amb el que succeeix al món, amb la implicació social com a baula que ens farà ser-hi presents. L'entorn proper? Sí, el veïnat, la cooperativa de consum, les botigues, el mercat, la vinculació entre entitats, la gestió amb l'ajuntament, el valor de la participació ciutadana. O l'entorn llunyà? També, sense renúncies. Amb la ment a Palestina, a l'Afganistan, on sigui, tenint present la mort que es troba al mig del mar. Cal prendre consciència de tot això i actuar fins on pugui arribar cada persona. Ens impliquem en:

L'entorn com a escenari. Hi entra en joc el clima, el context, l'ambient que volem descobrir. Alhora no ens podem conformar amb la descoberta, hem d'arribar a conèixer i aprendre.

L'educació en el lleure com a mitjà. És un mitjà associatiu i relacional, en el qual s'educa i alhora s'estén una xarxa de complicitat, de solidaritat, d'assistència i de col·laboració.

La implicació com a eina. Ens insereix, ens informa i ens fa protagonistes, agents de canvi. Pot començar tant al cau com en tants altres espais.

L'encaix com a impacte. Surt de l'acció educativa, però que amb el pas dels anys i el temps, com un pòsit, acaba generant un impacte real i coherent, d'acord amb tot allò que volem que vagi esdevenint al nostre voltant.

Entenem la implicació social com un mitjà, un dinamisme, que ens ajuda a vehicular l'acció educativa cap a la societat i alhora com un fi. No hauríem destacat la implicació si no fos considerada un efecte finalista de la nostra proposta –una actitud resultant, una conseqüència–. Cada capítol que precedeix el que ara llegeixes troba confluències en aquest darrer. La confluència que travessa tots els cercles d'actuació educativa i s'expandeix cap a fora. Des del progrés personal, passant pel petit grup, creuant

la comunitat local i acabant amb la fraternitat universal, els dinamismes ens evoquen a la dimensió internacional.

Ens trobem, doncs, amb un dinamisme que ens ajuda a vehicular l'acció educativa cap a la societat i al mateix temps cap endins. En la implicació social s'hi troba l'actitud resultant de transformar el que ens envolta, mentre ens transformem a nosaltres com a persones. Aquesta suma d'esforços es realitza en el procés, i s'hi troba transformació i creixement personal en la coneixença i l'acostament cap a la resta. Així és com ho entenem, volem fer vida activa fora de la comoditat diària, anant més enllà de la unitat i l'agrupament, sensibilitzant-nos i impregnant-nos de les necessitats clarividents on cal estar. I a partir d'aquí, ens preguntem: "què hi podem fer nosaltres?"

I en coherència amb el títol "De la comunitat a la fraternitat", la implicació social és també la porta d'entrada. És la porta d'entrada a la fraternitat universal amb el veïnat que, potser, no coneixem personalment, però que sí que coneixem les seves realitats a través dels informatius, mitjans i diaris. També és la porta d'entrada a una preocupació, a un compromís de posicionament i de suport, de col·laboració, de sororitat, d'actitud activa envers realitats d'abast més ampli, que no se'ns poden escapar. Com dèiem, per acabar tenim l'objectiu de mantenir-nos amatents a unes realitats globals, amb els ulls oberts a conèixer i reaccionar davant del que passa arreu del planeta.

Sigui quin sigui el punt de vista, més real o més utòpic, no ha d'estar ni una sola vegada silenciada ni descomptada, per dir o per fer. Cal comprometre una actitud natural, com a compromís no escrit, ni contracte no signat, però entenent la implicació social com una de les definicions de la identitat escolta i guia. En resum, aquesta és la definició que travessa tota la proposta educativa que ens identifica, reunida cap a un centre comú, de compromís personal, de creixement social i col·lectiu i de vincle internacional.

Potser l'únic impuls que trobes ara és la lectura d'aquestes paraules, però ves endavant i actua amb determinació i convicció. La implicació és una forma de vida, una actitud que ens permet omplir-la, ja que si el futur es preveu negre, nosaltres almenys hem de poder proposar tantes alternatives com colors surten d'un prisma. És l'última vegada que trobes escrit que "Eduquem per transformar". Ens ho hem recordat, repetit, après, estudiat la manera com fer-ho, hem trobat el mètode. Se'ns acaben les paraules, i quan això passa, només ens queden les accions. ●

Pistes per a caps

Pista¹⁷: f. [Jocs i espectacles] [Lèxic comú] Superfície, generalment plana, adequada convenientment per a fer-hi activitats diverses. Hi havia una pista de ball, una pista de patinatge, una pista coberta.

Com mirem de portes enfora a l'agrupament? Quina relació establím amb els espais veïns del cau? Com cuidem la nostra comunitat? Cal que posem tota l'energia perquè el que ens envolta sumi al nostre treball educatiu, tant si parlem d'estructures socials, com pot ser la família, com si ho fem d'entorns físics, com el medi natural.

¹⁷ Segona entrada de la paraula *pista* del DIEC en línia.

OFERIU espais de comunicació a les famílies. Com un aspecte important més a tenir en compte des de principi de curs, és important la manera d'interactuar amb l'entorn familiar d'infants i joves. Tenint en compte que conjuntament formem part del camí de desenvolupament i aprenentatge, que volem una cooperació compromesa, com podem activar-les? El primer pas és un bon circuit d'informació clara, compartida i estesa, amb uns canals de comunicació que funcionin.

ESCOLTEU les inquietuds de les famílies.

Continuant amb la primera pista, caldrà cuidar els espais de reunió. Més enllà d'idear la regularitat i la manera de reunir-se, parlem de la preparació d'aquests espais. Un bon disseny d'una reunió familiar ens pot facilitar molt la nostra tasca, des de presentar-nos fins a cooperar per preparar la pròxima sortida que estigui per arribar. Les famílies tendeixen a voler descobrir i conèixer què fem i com ho fem. Per això, convertir una reunió en un espai de trobada, de presentació, d'explicació del dia a dia al cau, és la millor manera de poder actuar amb seguretat, suport i entusiasme.

ENTENEU les necessitats de les famílies, davant la gestió educativa d'infants i joves.

I sense perdre el fil de les famílies, hem d'entendre que la relació haurà de ser bidireccional. Sí, on nosaltres portarem la realitat del dia a dia a la branca, però també on cada família voldrà aportar la informació corresponent sobre la seva descendència que cregui oportuna i necessària per preparar-nos davant la realitat del grup d'infants i joves. Aquest serà el circuit familiar quotidià, de dissabte rere dissabte, de converses en el moment de la recollida, de peticions de trobar un moment per fer una reunió més personal, amb possibilitats de contribució en la marxa de la branca, amb propostes de millora i reconeixements a la tasca feta. Han de ser espais complementaris a la gestió educativa i la nostra voluntat ha de ser escoltar les famílies en els diferents moments i èpoques per on passa el grup d'infants i joves durant l'etapa al cau.

CREEU espais de participació familiar dins la vida de l'agrupament.

Tornem a recordar que la participació de l'entorn familiar hi ha de ser més enllà de l'espai de reunió. Es tracta d'aconseguir que les famílies també es puguin sentir protagonistes dels processos socials, culturals i educatius que travessa l'agrupament. Oferim aquesta possibilitat com a dret adquirit per la seva part, per tant, dotar la marxa del cau d'espais de participació compartits és una responsabilitat a atendre.

DOCUMENTEU l'activitat de l'agrupament i dirigiu-ho, també, a les famílies per tal de potenciar el seu sentiment de pertinença. D'una banda, hem de fer referència a fer pública i accessible l'activitat durant el curs per a famílies i persones interessades. De l'altra, aquesta activitat ha de quedar en el record i la memòria de l'agrupament. Any rere any, la comunitat del cau es transforma, una de les ajudes que la poden enfortir és augmentar el sentiment de pertinença i recórrer a l'activitat feta, al record, a la celebració en casos d'aniversari, és una manera d'anar enfortint el múscul social i comunitari. Cal anar teixint xarxa a base d'excaps, persones veteranes que no se'n perden ni una, famílies, persones relacionades amb l'agrupament, apassionades de l'escoltisme, entre d'altres.

BUSQUEU un equilibri sostenible i positiu entre espais d'aprenentatge i el transcurs de l'activitat que hi dueu a terme. Es parlava primer de conèixer abans d'establir la relació, ja que la relació ha de ser intencionada i conscient. No serà la mateixa relació la que estableix amb l'espai urbà un agrupament que viu inserit en la ciutat, que aquell que viu envoltat de muntanya. Per això, aquesta relació començarà des de l'entorn més proper per poder-se obrir cap a entorns més allunyats. Cal conèixer la realitat que ens envolta per poder-nos obrir a entendre què passa més enllà.

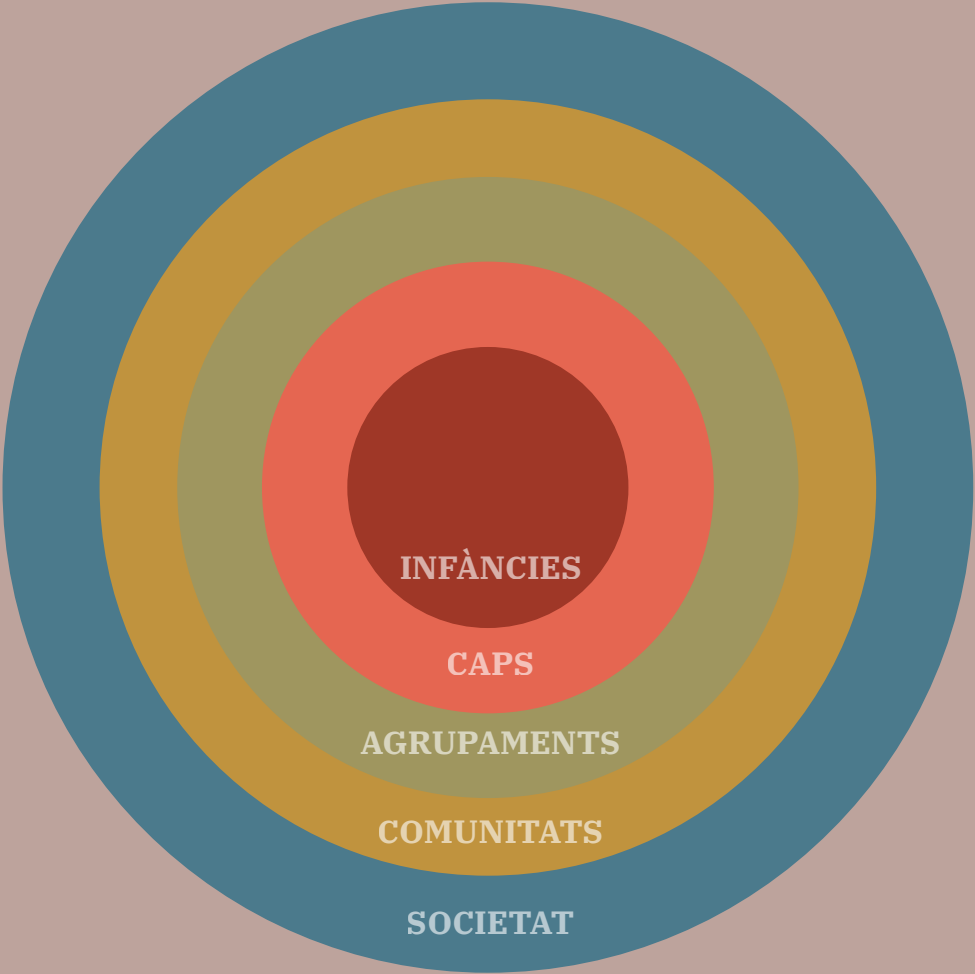
CONNECTEU els espais on es desenvolupa la nostra activitat, adequant-la a cada entorn. Aquesta pista va en relació amb els quatre espais d'aprenentatge: natural, urbà, virtual i comunitari. Hem d'entendre com a equip de caps que ens podem servir d'aquests quatre espais, però que abans cal conèixer-los bé per fer-ne un bon ús. A l'entorn es podrà posar millor a prova la participació infantil i juvenil, una de les eines de transformació principals de la nostra proposta.

AFAVORIU aquelles propostes, actituds, debats i reflexions que sorgeixen a partir dels èxits del vostre voltant. L'agrupament serà l'espai per pensar, opinar i actuar lliurement, i hauré de garantir que així sigui. A més, vetllar per aquest context al cau farà de bressol del seu primer estímul d'implicació social. Volem aquesta implicació que ens apassiona, com actitud d'una infància i una joventut desperta, i respon als reptes del món i de la societat actual.

POTENCIEU un compromís global. Actiuem una actitud de compromís envers el canvi social, des de l'actuació local però també amb cert pensament global. Dissenyem activitats que ho tinguin en compte, adaptades a cada branca, i adequem els temes i les possibilitats a cada edat. Planetegem activitats, descobertes, eixos d'animació, visites a serveis i entitats i raids. Impregnem l'actitud de compromís cap a nosaltres i l'entorn de manera transversal, durant els dissabtes, les sortides i els campaments, a les unitats i els consells, amb les famílies i l'entorn proper.

Vectors de transformació transversals

per Ana Novella i Miquel Àngel Essomba

INFÀNCIES, subjectes de dret, agents socials, competents i corresponsables

Infants i adolescents a MEG són actius en la construcció de la societat i en la configuració del seu entorn relacional. Són ciutadania de present disposada a prendre part dels reptes comuns. Són actors socials, competents i corresponsables de les decisions i innovacions que transformen l'entorn que cerquen la màxima de construir presents i futurs sostenibles, pacífics, basats en la justícia social i el bé comú.

Les infàncies són un col·lectiu amb drets substantius que ha de conèixer, promoure i defensar, tant davant de situacions de vulneració que visquin en primera persona com en la defensa dels drets d'altres infàncies. Els infants esdevenen promotors d'escenaris d'oportunitat, des dels quals poden associar-se per participar activament en les qüestions que els interel·len i per liderar processos de transformació social. És essencial que les persones adultes acompanyin activament la construcció de la seva identitat, garantint l'expressió lliure de les seves opinions i fomentant el lideratge d'iniciatives i projectes que es proposi abordar. La seva ciutadania es construirà des del tracte formar-hi part, la descoberta conscient de què vol dir ser ciutadania i l'exercici d'aquests drets en un entorn segur, proper i lliure.

CAPS, guies i figures facilitadores de la construcció del sentit d'agència

Són agents formatius, en constant procés de formació, que es posen a servei de la societat per contribuir al creixement d'infants i adolescents dins del marc de l'escoltisme i el guiatge català. Comparteixen els referents ideològics i militants que sustenta el mètode (ideològic i metodològic), alhora que desenvolupen el seu propi estil. La seva formació es nodreix des de la vivència i experiència on han experimentat el mètode i han desenvolupat competències que s'amplificaran a cada encontre amb infants, en els espais de reflexió i revisió amb l'equip de caps, i a través del lideratge compartit amb aquesta infància i adolescència.

Els equips de caps són figures/agents educatius de referència imprescindibles en la vida d'infants i adolescents, amb la "capacitat/responsabilitat" d'acompanyar i enfortir el desenvolupament de les seves potencialitats com a agents cívics i polítics. La seva responsabilitat va molt més enllà de la simple transmissió de coneixements: implica establir relacions de proximitat, vincles de confiança i reconeixement, des d'on poden promoure la construcció de valors democràtics fonamentals per a la convivència. Aquest rol no només contribueix a formar un "jo" amb una autopercepció de subjecte amb autonomia, conscient, amb esperit crític i compromès, sinó també a consolidar un "nosaltres" agents actius, projectistes i responsables de transformacions.

AGRUPAMENTS, espais per al retrobament, la redemocrata-tització i l'aprenentatge

Les pràctiques pedagògiques que tenen lloc en els agrupaments es fonamenten en el mètode escolta i guia, que té les arrels en els principis de la pedagogia activa. Aquest mètode situa infants, adolescents i joves com a protagonistes del seu propi procés de creixement personal i col·lectiu i promou un aprenentatge basat en l'experiència. Els dinatismes del mètode tenen un sentit propi per a cada grup d'edat o branca, estableixen processos autònoms en els quals les persones més joves aprenen de les més grans i construeixen una comunitat d'aprenentatge amb una identitat definida pel vincle, el diàleg i el repte.

Els agrupaments esdevenen contextos de joc simbòlic en els quals se celebren rituals i tradicions que cohesionen i fomenten un sentit de pertinença. En un món cada cop més col·lapsat de connectivitat i desproveït de comunicació, en una societat en la qual l'individualisme i la solitud ens aclaparen i paralitzen, el món simbòlic de l'escoltisme i el guiatge proporciona referents sòlids per a un context social de referents líquids. El ritual afavoreix el valor positiu de la col·lectivitat, i teixeix xarxes de sentit compartit que projecten memòria i futur. La tradició és el recer des del qual accedir a la redescoberta dels propis "jo", el fonament per a la lliure expressió creativa d'una voluntat més assedegada de ser que de tenir.

COMUNITATS, territoris per a la revolta, bressols per a la transformació social

Les comunitats esdevenen entramats de xarxes diverses en les quals tenen lloc els aprenentatges significatius i la socialització d'infants, adolescents i joves. L'escoltisme i el guiatge forma part de les xarxes educatives i juga un paper que té un valor propi: desaprendre a sobreviure i aprendre a viure. A les comunitats podem refer la nostra relació amb l'entorn des d'una actitud més sostenible, on el temps recupera una dimensió humana al servei de la persona i on la gratitud i la gratuïtat esdevenen palanques de transformació social. Les xarxes educatives, enllaçades amb les xarxes culturals i socials, proporcionen espais per a la inclusió i el sentit de pertinença.

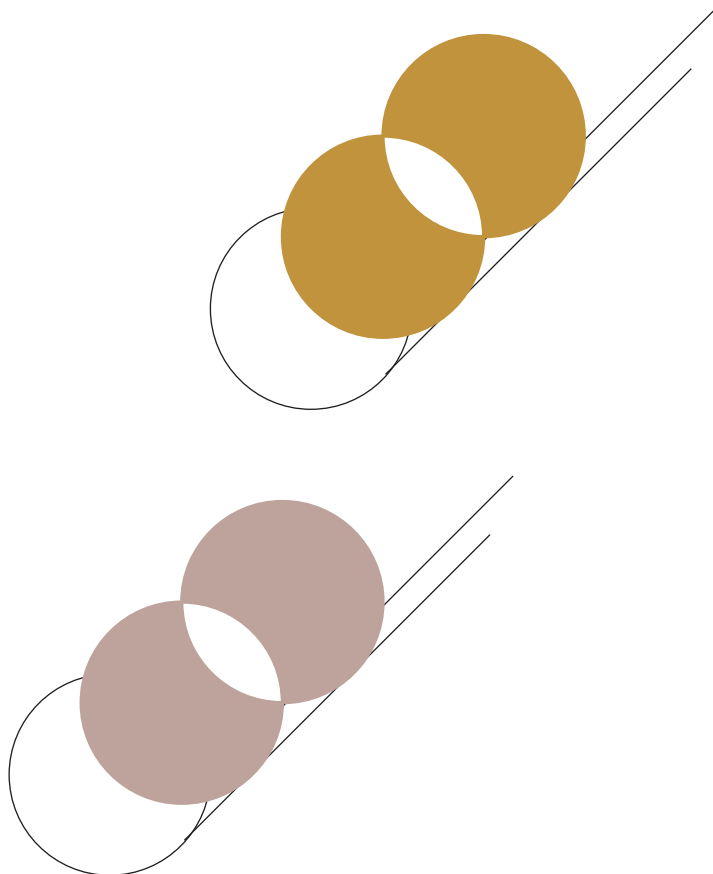
Les comunitats són comunitats perquè les persones que les formen comparteixen un projecte polític i cívic per a la seva transformació. Les transformacions socials es produeixen a les comunitats, espais en què es confronten els drets i les llibertats individuals de les persones amb les desigualtats, les injustícies i les violències col·lectives. L'escoltisme i el guiatge són espais compromesos en la construcció de comunitats definides pels drets humans, i assumeixen un paper actiu de participació política a través de l'acció sobre l'entorn immediat, mitjançant un aprenentatge que esdevé servei i motor de contextos socials humanitzats.

SOCIETAT, un context per a l'esperança transformadora, un paisatge de persones iguals i lliures

Queda enrere la imatge d'una societat que delegava l'educació a l'escola: l'educació és un bé comú patrimoni de tothom i tothom ha de dur a terme un rol educador per fer-ho possible. L'escoltisme i el guiatge actua en ciutats i municipis que són i volen ser educadores. Ciutats i pobles verds en els quals el consum depredador i buit no hi té cabuda. Entorns rehumanitzats, en els quals les persones ocupen l'espai públic per fer-lo habitable de nou. Mons digitals que no menteixen, que no ens alcen el que és superficial i efímer, que no substitueixen el valor genuí de la intel·ligència humana. Carrers, places i camins d'una societat on totes les persones se senten corresponsables de l'educació, i construeixen.

Tenim una societat on la diversitat és el principal actiu i la inclusió el model de gestió per protegir-la i eixamplar-la. Enfront de la societat de la desesperança, en la qual tot sembla que s'enfonsa en el llot de les guerres, la crisi climàtica i la pobresa creixent, l'escoltisme i el guiatge actua com a llança d'esperança d'un esdevenidor alternatiu. Enfront de la societat fragmentada, polaritzada, on els extrems resulten la norma, l'escoltisme i el guiatge ressalta el profund valor del pluralisme. Educar persones en la diversitat més enllà de la diferència, desvetllar allò que compartim per sobre d'allò que ens divideix: aquesta és la fórmula de l'escoltisme i el guiatge contra l'extremisme populista. ●

Agraïments

L'actualització del Mètode de MEG que culmina amb la publicació d'aquest document és el resultat d'una tasca que va tenir el seu inici l'any 2019. Des de llavors fins ara un seguit de persones han col·laborat i treballat perquè avui aquest document sigui a les teves mans. El temps invertit, el compromís, la implicació i els esforços dedicats mereixen que ens aturem al llarg d'unes línies a donar les gràcies per estar sempre a punt i mantenir viu aquest projecte durant tot aquest temps.

A les persones que han format part de la Comissió de Mètode que han estat el motor que ha fet que aquest projecte avancés dia rere dia. Per fer germinar aquest projecte amb il·lusió des de les seves primeres passes, l'estructuració del document, els espais de participació i la planificació del projecte. Per totes les hores dedicades a reflexions sobre el contingut del document, a la preparació d'activitats destinades a caps, responsables de l'associació i equips de formació. Per la seva mirada oberta i crítica a l'hora d'introduir contingut al document d'acord amb les necessitats i situació de l'entitat. Per la seva constància i esforç per generar els primers redactats que segueixen vius en aquest document.

A les persones que han format part de la TAPE General i han estat participants de tots els punts de mètode que s'hi han realitzat aquests anys. Pel temps dedicat a revisar redactats i textos, aportant esmenes compartides amb els seus equips de demarcació amb l'objectiu que aquest document fos cada dia millor. Per la seva implicació en la preparació d'activitats per poder copsar i plasmar en el document la realitat actual d'infants, caps i agrupaments i, també, en la seva realització amb una menció especial al rellevant paper que van tenir a l'Emboliquem la TroCa, la trobada de caps celebrada a Sant Celoni l'any 2022.

A les persones que han format part de l'Àmbit de Mètode i Formació, a vegades liderant i d'altres coordinant els equips per tal que la tasca anés seguint el seu camí. Per aportar, també, la seva visió i reflexions al document. Per la seva voluntat d'entesa i treball en equip amb la resta d'agents implicats en el projecte amb una visió d'entitat.

A totes les caps i formadores que van esdevenir una part activa del procés participant en les activitats proposades per la comissió i la TAPE General, per aportar un punt de vista directe i actual de l'entitat que ha permès que el document que en resulta sigui fidel a la realitat que es viu al dia a dia del moviment.

A aquelles persones amb responsabilitat associativa de l'entitat que han participat directament del redactat de textos, ja que la seva ajuda va ser indispensable per a donar forma al contingut de diversos redactats i la seva visió experta en temes concrets queda reflectida en aquest document.

A les persones que formen i han format part dels Espais Generals per participar i implicar-se en les activitats proposades, per les reflexions que han aportat tant en aquestes com a l'hora de revisar els textos. Per valorar la feina feta i viure tot el procés amb la mateixa il·lusió que les persones responsables.

A totes aquelles persones que han format part de la Taula Executiva al llarg d'aquests cursos, per la manera com han cuidat aquest projecte, els processos i els agents implicats. Per vetllar sempre per un fer de l'entitat i de la redacció de l'actualització del mètode que fos coherent amb la metodologia escolta i guia i el funcionament dels Espais Generals i l'entitat.

A les persones que han format part del grup motor, que ha impulsat la recta final del mètode incorporant les reflexions i els comentaris de les persones expertes. Per cuidar cada paraula, cada expressió, cada concepte amb la intenció de seguir transmetent l'essència del treball previ i tot el gestat fins al moment. Per tots els debats que han tingut lloc envers l'actualització del mètode, tant pel que fa al contingut, al to, al disseny, a la presentació i la seva difusió. Gràcies per aquesta tasca plena de sentit i coherència amb el fer de l'entitat que ha anat creixent amb vosaltres.

A les persones tècniques que s'han implicat i ens han acompanyat en tot aquest camí. Per la difícil tasca que han realitzat redactant textos, rebent contrastos i modificant allò ja escrit, per tota l'ajuda que hem necessitat i ens han donat en cadascun dels àmbits que ha fet possible que aquest document avui sigui una realitat ja sigui a nivell de contingut, d'estil, de maquetació i d'estratègia. És evident també que gràcies a elles aquesta actualització del mètode ha estat possible.

A les persones expertes que ens han acompanyat en el procés de redacció de Mètode Obert, gràcies a les quals el document ha fet un gir fins a arribar al redactat final i, també, per enriquir el debat amb el seu contrast i les seves reflexions sobre el document. El seu punt de vista des de la seva expertesa acadèmica i escolta ha estat essencial per poder elaborar un text que fos actual pedagògicament, que és capaç de transmetre les característiques i els reptes de la societat contemporània de manera clara i de quina manera l'escoltisme pot deixar, avui en dia, el món millor de com l'hem trobat.

A totes les persones que creuen en l'escoltisme i el guiatge com a motor de canvi, que comparteixen la missió d'educar per la transformació social. A totes les persones que confien en el mètode escolta i guia com a mitjà per al desenvolupament de persones crítiques i compromeses, com a eina de creixement personal i col·lectiu. A totes aquelles persones que, en qualsevol moment i en qualsevol racó del món, han pensat, cregut o defensat aquest mètode, posant el seu granet de sorra perquè això tirés endavant i contribuint a fer créixer el moviment.

I a tu, que ho estàs llegint, potser per convicció o potser per curiositat. A tu, que estàs dedicant el temps a endinsar-te en aquest món que esperem que et fascini. A tu, que vinguis d'on vinguis, et mou el desig per un món millor, per una educació compromesa amb la transformació social. A tu, que amb aquest llibre a les mans vols mantenir viva l'essència del mètode escolta i guia i que estem completament segures que el portaràs allà on vagis per tal que aquest deixi una gran petjada.

A totes vosaltres, moltíssimes gràcies perquè aquest document és el resultat del vostre compromís i la vostra convicció en el moviment que es realitza dia rere dia, cau rere cau, a Minyons Escoltes i Guies de Catalunya. Perquè gràcies a persones com vosaltres aquesta entitat seguirà el seu camí, i, sense cap dubte, que aquest serà ben llarg. ●

Bibliografia

Principis ideològics

Baden Powell, R.; (Tort, A.; Marquès, S., pròlegs). (2007). *Escoltisme per a Nois*. Vic: Eumo Editorial.

Bauman, Z. (2012). *Vida Líquida*. Barcelona: Austral.

Bronfenbrenner, U. (1987). *La ecología del desarrollo humano*. Barcelona: Paidós Ibérica.

Departament de Benestar Social i Família. (2013). *Pacte per a la Infància a Catalunya*. Generalitat de Catalunya.

Essomba, M. A. (2008). *Codi Obert, Programari lliure per a caps*. Vallldoreix: Minyons Escoltes i Guies de Catalunya.

Franch, M., Rial, R. i Riba, J. M. (1999). *Escoltisme i educació*. Vic: Eumo Editorial.

Garcés, M. (2017). *Nova il·lustració radical*. Barcelona: Anagrama.

Generalitat de Catalunya. (10 d'octubre de 2024). *Agenda 2030 i els Objectius de Desenvolupament Sostenible*.

Generalitat de Catalunya. (10 d'octubre de 2024). *Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència*.

Govern d'Espanya. (10 d'octubre de 2024). *Ley Orgánica 8/2021, de 4 de junio de protección integral a la infancia y la adolescencia frente a la violencia*.

Korczak, J. (1999). *Com estimar l'infant*. Vic: Eumo Editorial.

Mariscal, S., Giménez-Dasi, M., Carriedo, N. i Corral, A. (Coord.). (2009). *El desarrollo psicológico a lo largo de la vida*. Madrid: McGraw-hill/Interamericana de España, S.A.U.

Martínez, M. (2019). Infants, educadors/es i famílies: Cap a una nova mirada pedagògica a l'escola bressol. El concepte d'infant en relació amb el projecte educatiu del centre.

Minyons Escoltes i Guies de Catalunya. (2022). Estatuts de l'associació Minyons Escoltes i Guies de Catalunya.

Nacions Unides. (1989). Convenció sobre els drets de l'infant.

Nacions Unides. (1948). Declaració Universal de Drets Humans.

Planella, J. (2004). Fonaments per a una pedagogia de l'acompanyament en la praxi de l'educació social. *Revista Catalana de Pedagogia*, Vol. 2, p. 13-33.

Secretaria d'Infància, Adolescència i Joventut. (2023). *Agenda de reptes per a l'actualització del pacte per a la infància*. Generalitat de Catalunya.

Soler, J. (2015). *Vint mestres i pedagogues catalanes del segle XX. Un segle de renovació pedagògica a Catalunya*. Barcelona: Associació de mestres Rosa Sensat.

Torrallba, F. (2020). *Món volàtil: com sobreviure en un món incert i inestable*. Barcelona: Columna.

Principis metodològics

Crespo, F. (2019). Repensar la participació en clau de governança. Experiència participativa en un agrupament escolta i guia. [Treball de fi de Màster, Universitat de Barcelona]. Repositori Digital de la UB, Dipòsit digital.

Darder, P., Coll, C., Pelach, J. i Franch, J. (1991). El grup-classe. Un potencial educatiu fonamental. Vic: Eumo Editorial.

Garcés, M. (2023). El temps de la promesa. Barcelona: Anagrama.

Malaguzzi, L. (2020). Loris Malaguzzi. Una biografia pedagògica. Espanya: Edicions Morata, S.L.

Noguera, A., Martí, E. i Batlle, D. (2015). La Promesa. Valldoreix: Minyons Escoltes i Guies de Catalunya.

Trilla, J. (2000). Pedagogia del grup i del projecte. Una aproximació a l'obra de Joaquim Franch. Barcelona/Vic: Edicions 62 i Eumo Editorial.

Aquest document és el mètode. Es tracta d'una proposta que és oberta, dinàmica i conscient de la nostra diversitat com a societat. Una publicació que vol compassar el batec dels equips de caps i responsables associatius. Davant del moment que ens ha tocat viure, a la recerca d'eines, recursos, idees, esclarint els motius pels quals val la pena educar. Un seguit de reflexions i noves aportacions de valor, que es troben en l'interior d'aquestes pàgines, perquè qui ho llegeixi experimenti la descoberta de l'empremta d'un espai com el cau.

Partint de la idea de transformar la realitat, a través de l'educació i l'acció comunitària. El mètode ja és de qui l'agafa, i ara el tens a les teves mans. Conscients que cal mobilitzar-nos, posem en moviment la nostra proposta pedagògica. Una proposta per deixar el món millor de com ens ha envoltat.

Minyons Escoltes i Guies
de Catalunya

